

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΕΤΟΣ Β' ΤΕΥΧΟΣ 21^{ΟΝ}

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1911

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΛΕΠΤΑ 80

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1911

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ ὑπὸ Παύλου Μαθιοπούλου Σελ. 311

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ, ὑπὸ Γερ. Βώκον 311

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΥ, πρὸς τοὺς ἐν τῷ Θεάτρῳ τοῦ Διονύσου συνελ-
θόντας ἰδρυτὰς τῆς «Νέας Σκηνῆς» » 315

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΜΙΝΙΟΝ, ποίημα Γκαϊτε, μετάφρασις Κ. Δοσίου » 318

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ: Εὐάγγελος Ἰωαννίδης, ὑπὸ Γερ. Βώκον » 319

ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΡΘΕΝΑ. ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ. ΣΕ ΜΙΑ ΠΕΘΑΜΕΝΗ, ποιήματα ὑπὸ
Κώστα Δελακοβία » 325

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΤΕΜΠΕΛΗ, διήγημα ὑπὸ Α. Παπαδιαμάντη » 327

ΜΟΝΤΕ ΚΑΡΛΟ, ὑπὸ Λουδοβίκου Μπάουερ » 331

Ἡ ΣΚΙΑ ΠΟΥ ΕΧΑΘΗ, διήγημα ὑπὸ Ε. Εὐστρατιάδου » 332

ΡΙΕΤΑ, ποίημα ὑπὸ Κώστα Οὐράνη » 334

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ: Ρέμπραντ. » 335

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ: Ἐνὸς μηνὸς ἀντιλαοί. Θάνατος
Δημιουργός, ὑπὸ Ε. Εὐστρατιάδου.—Τὸ θάρρος τῆς εὐτυχίας, ὑπὸ Μαίτερ-
λιγκ.—Ἡ ποίησις: Τὰ ὀλλανδικὰ κανάλια, ποίημα ὑπὸ Κώστα Οὐράνη.
Μονογραφία περὶ Στεφάνου Μαρτζώκη. Ὁδὲς, ὑπὸ Κ. Δ.—Ἐφημερίδες.—
Ἡ Ζωγραφικὴ.—Ἡ Μουσικὴ: Κάμιλλος Σαϊν-Σάν.—Ἡ Ζωή: Τὸ βρα-
βεῖον Νόμπελ εἰς τὸν Μαίτερλιγκ.—Ἡ ἐπανάστασις ἐν Κίνα.—Ἑλληνικὰ
Χριστούγεννα ἐπὶ τῆς Νέας Ὑόρκη » 340

ΕΙΚΟΝΕΣ: Κατηχούμενος, ὑπὸ Ε. Ἰωαννίδου.—Κωνσταντίνος Χρηστομάνος.—
Γεράματα. Προσωπογραφία παιδίων. Μὲ μιὰ σκέψι. Κωστῆς Παλαμᾶς.
Παντελῆς Χόρν. Καλογραφαία κεντώσα, ὑπὸ Ε. Ἰωαννίδου.— Ε. Ἰωαννί-
δης.— Μόντε Κάρλο.— Τὸ Καζίνο τοῦ Μόντε Κάρλο.— Προσωπογραφία
τῆς Σάσκια. Νυκτερινὴ περίπολος, ὑπὸ Ρέμπραντ.— Ρέμπραντ.—Χειροτο-
νία καλογραφίας, ὑπὸ Ε. Ἰωαννίδου.—Ὁ ζωγράφος Ζιετ.—Κάμιλλος Σαϊν-
Σάν.—Μαυρίκιος Μαίτερλιγκ.—Ὁ ἀναδιοργανωθεὶς Κινεζικὸς στρατός.
ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗΙ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ & ΜΠΑΡΤ

ΑΘΗΝΑΙ.— ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ
ΔΩΡΕΑΝ

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ | ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Ἐτησίᾳ Δρ. 8 Ἐξάμηνος > 5 | ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ Ἐτησίᾳ Φρ. 10 Ἐξάμηνος > 6

Ὁ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» ἐκδίδεται κατὰ μῆνα.

Αἱ συνδρομαὶ προπληρώνονται. Πᾶσα αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν συνοδευο-
μένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου ἀπευθύνεται πρὸς τὸν διευθυντὴν καὶ ἰδιοκτῆτην τοῦ
Καλλιτέχνου κ. ΓΕΡ. ΒΩΚΟΝ, Ἀθήνας, ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 50.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους λεπτὰ 80. Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ πωλεῖται εἰς δλα τὰ βι-
βλιοπωλεῖα καὶ εἰς τὰ κίосκια. Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις εἰς τὰ ὑποπρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων.

Τὸ Γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέχνου» μετεφέρθη ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 50.

Ὁ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» δημοσιεύει ἀγγελίας πρὸς δραχ. 30 τὴν σελίδα
καὶ ἀναλόγως διὰ μικρότερον χῶρον.

**ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & ΣΑ**

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ
ΑΡΙΘ. 215

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. Οδός Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

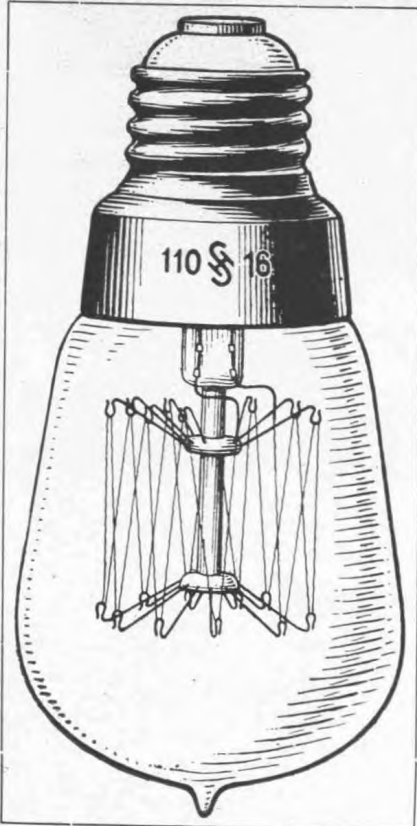
Τηλ. διευθύνσις
ΤΕΧΝΗ-ΑΘΗΝΑΣ

**ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ
(Calorifere)**

- Αναλαμβάνομεν την εγκατάστασιν κεντρικών θερμάνσεων μετὰ ἐγγυήσεως τῆς ἀποδόσεως ὀλοκλήρων οἰκοδομῶν, ξενοδοχείων, ἐπιπέλων, μεγάρων, δημοσίων καταστημάτων, νοσοκομείων, Τραπεζῶν, Συλλόγων κλπ.
- Ἐκπόνησις σχεδίων καὶ προϋπολογισμῶν δωρεάν.
- Πλέον τῶν 50 τοιούτων ἐγκαταστάσεων ἐν λειτουργίᾳ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ μετὰ τῶν ὁπίων αἱ ἐξῆς: Ἀνάκτορα προέγκλητος Νικολάου. — Ἐθνικὴ Τράπεζα κεντρικὴ καὶ ἐν Λαρίσσει. — Τράπεζα Ἀνατολῆς, ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ. — Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ. — Λαϊκὴ Τράπεζα. — Ξενοδοχεῖον Ἀκταίων καὶ Palace. — Πτωχοκομεῖον Ἀθηνῶν. — Νοσοκομεῖον μεταδοτικῶν νοσημάτων Α. Συγγροῦ. — Αἰγινήτειον κλπ. ἰδιωτικὰς κατοικίας.
- Ἀπειράριθμα εὐχαριστήρια, ουσιαστικά.
- Διαρκὴς παρακαταθήκη ὄλων τῶν ἀπαιτουμένων ὑλικῶν θερμάνσεως μόνον αἱ ποιότητος καὶ ἀναγνωρισμένης στερεότητος, συνεπῶς ταχυτάτη προθεσμία παραδόσεως.
- Λιὰ πᾶσαν συμπληρωματικὴν πληροφορίαν ἀπευθυνθήτω πρὸς τὴν

Τεχνικὴν Ἑταιρίαν
Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ καὶ Σια, Μηχανικοὶ
ἐν Ἀθήναις οδὸς Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

**ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ
ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & ΣΑ**

ΛΑΜΠΤΗΡΕΣ TANTAL

- ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΙ:** Συστήματος Ἀμερικανικοῦ τῶν τελειότερων συστημάτων, ἡγυημένης λειτουργίας, καὶ ἀντοχῆς, ρυθμιζουσα τὴν θερμότητα κατὰ βούλησιν, ἀπὸ δεκαετίας εἰσῆχθεῖσαι ἐν Ἑλλάδι. Διαρκὴς παρακαταθήκη εἰς πλουσίαν συλλογὴν.
- ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΕΣ:** Τῶν τελευταίων συστημάτων (ἀνοικτοῦ συστήματος).
- ΛΟΥΤΗΡΕΣ:** Χυτοσιδηροὶ ἐσμαλιωμένοι μετὰ πορσελάνης.
- TANTAL:** Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70, οἰκονομία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

Ἄπαντα τὰ ἐξαρτήματα ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων, Τηλέφωνα, Ἀνεμιστήρες, Εἶδη Ἀερίοφωτος, Πυρόσβεστρα κτλ. κτλ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50.000.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 11,480,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἑλλάδι: Ἐν Πειραιεὶ, Πάτραις, Σύρω, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλω, Λαρίσσει, Ἀργινίω καὶ Καρδίτσει. — Ἐν Κρήτῃ: Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείω καὶ Ρεθύμνω. — Ἐν Τουρκίᾳ: Ἐν Κωνσταντινουπόλει (ὑποκατάστημα ἐν Γαλατῇ μετὰ πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἄμισφ, Τραπεζοῦντι, Κερασοῦντι, Πιάφρα, Σμύρῃ, Χίω, Μερσίνη, Ἀδάνους, Ταρσφ, Θεσσαλονίκη, Σέρραις, Καβάλλα, Ξάνθη, Δεδεαγάτς καὶ Ἰωαννίνοις. — Ἐν Αἰγύπτῳ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Καῖρω (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μουσκι), Ζαγαζίκω, Μανσοῦρα, Μιτ-Γκάμω, Τάντα καὶ Μπενι-Σουέφ. — Ἐν Λοιδίνῳ: (No 22, Fenchurch Street). — Ἐν Ἀμβούργῳ: (Domhof, Mönckeberg Strasse 18). — Ἐν Λεμεσῶ (Κύπρου). — Ἐν Διμένι-Βαθῆος (Σάμου) καὶ ἐν Χαρτούμ (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος	ΙΩ. ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος
Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ	ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ
Ε. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ	ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΑΙΖ
Α. ΖΑΡΙΦΗΣ	ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ
Ι. ΗΛΙΑΣΚΟΣ	ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ
Δ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ	ΔΙΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΥ
Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ	

Γενικὸς Διευθυντὴς ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΑΘΗΝΑΪΚΗ—ATHENOCLES

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἧτοι: Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἴδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς, ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολάς πληρωμῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καὶ τῇ ἐξωτερικῇ ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμοὺς, ἡγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ δρους λίαν εὐνοϊκοῦ διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς χρυσόν, εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τραπεζογραμματίαια ὑπὸ δρους λίαν εὐνοϊκοῦς.

Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις εἰνε ἀποδοτέαι: εἰς ὃ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους.

Ταμειυτήριον, μεῖ ἰδιαίτερον ὑπηρεσίαν, λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην.

TEA ROOMS

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΑΚΗ

ΑΘΗΝΑΙ.— ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΜΕΓΑΡΟΝ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

— Το ἀριστοκρατικώτερον κέντρον.— Ἐντενκτῆριον ὄλων τῶν
ξένων.— Ποικιλεῖς αἰδουσαί ἐξαισίον ρυθμοῦ ἐπιωλώσεως.—
Ἰδιαιτέρα αἰδουσα καωνιστηρίου μὲ οἰκειοτέραν περιβολὴν
τῶν πελατῶν (ἀνευ luxus).— Ὑπερσμία Ἑλβετίδων δερμα-
ταινίδων.

Ἡλεκτρικὸς φωτισμὸς ἀσπυρὸς τὴν νύκτα.— Ἰδεῶδες καθα-
ριότητος καὶ ἰδεῶδες ποιότητος ὑλικῶν.— Ἰάγια ἀπὸ τὰ ἰδιό-
κτητα βουστάσια.— Σιαούρι ἐξοχὸν μόνον τοῦ Χρυσάκη δὲ
εὔρετε.

Ὅστις δέξει γὰρα δι' ἀσθενεῖς, διὰ μικρὰ παιδία μόνον τοῦ

Χ Ρ Υ Σ Α Κ Η

δύναται νὰ ἀρομυδεύῃ ἀργὸν ἀπὸ τὰς περιφημοῦς Ἑλβετικὰς
ἀργελάδας.— Ὅλα τὰ εἶδη τῆς γαλακτοκομίας.— Τὰ γνησιώτερα
τέϊα καὶ αἱ δρεωτικώτεροι σοκολάται ἐκ τοῦ ἑξωτερικοῦ.

Ἐνα τσάϊ εἰς τοῦ

Χ Ρ Υ Σ Α Κ Η

εἶνε ἐκτὸς τῆς γενετικῆς ἀπολαύσεως μία ψυχικὴ χαρὰ λόγῳ
τοῦ ἡρέμου καὶ ἀσειρώς καλαισθήτου περιβάλλοντος.

Τὸ κατάστημα παραμένει ἀνοικτὸν καθ' ἐκάστην
ἐκτὸς τῶν Κυριακῶν.

VISITEZ LA PARFUMERIE

STADE 31 ΒΑΧΑΡΙΑ STADE 31

ΑΦΙΧΘΗΣΑΝ

500 ΣΧΕΔΙΑ

ΤΣΑΝΤΑΙΣ

Haute Nouveauté de Paris

ΚΑΘΕ 15 ΗΜΕΡΑΣ

Παραλαμβάνει τὰ νεώτερα

ΑΡΩΜΑΤΑ

ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΤΙΜΑΙ

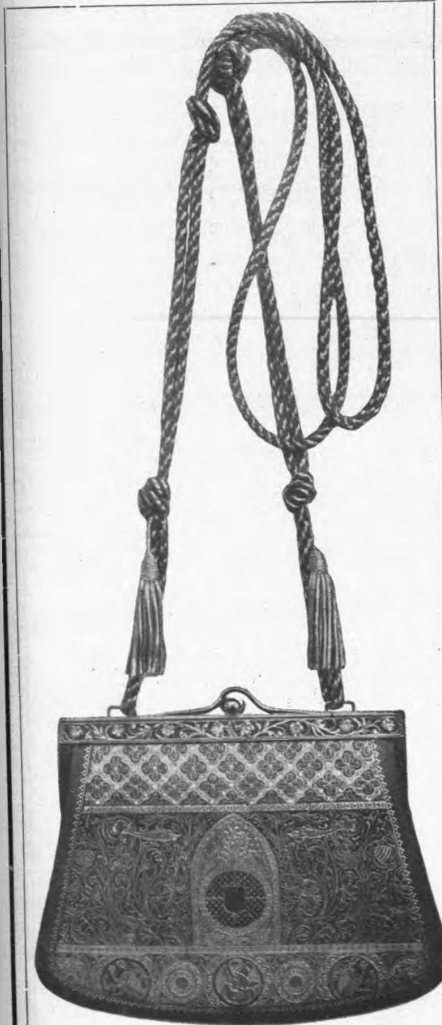
ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΟΡΙΣΜΕΝΑΙΣ

PRIX-FIXE

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ

ΤΟ ΜΥΡΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΜΠΑΧΑΡΙΑ

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ,,

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1899

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3.

Τὸ **ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ** ἰδρυνθὲν πρὸ ἐνδεκαετίας καὶ διευθνόμενον παρὰ τῆς Κ^α_s Λίνας φὸν Λόττνερ εὐρίσκεται εἰς τὸ κεντρικώτερον μέρος τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς εὐρὴ καὶ εὐάερον μέγαρον μετὰ κήπου.

Αἱ ἐπιτυχίαι του τόσω εἰς τὴν μουσικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν τῶν πολυαρίθμων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν του ὅσω καὶ εἰς τὰς συναυλίας του καὶ τὰς ἐπιτελέσεις μεγάλων φωνικῶν ἔργων ὑπὸ τῆς μικτῆς χορωδίας του εἶνε τοιαῦται ὥστε πᾶς λόγος καθίσταται περιττός.

Ἐν τῷ Ὁδείῳ Λόττνερ διδάσκονται ὅλα τὰ μαθήματα τῆς θεωρητικῆς μουσικῆς, ἐπίσης ὄργανικὴ καὶ φωνητικὴ μουσικὴ, κλειδοκύμβαλον, τετράχορδον, βάρβιτος, συμφωνικὴ μουσικὴ τῆς αἰθούσης, φῶμα, χορωδία κτλ.

Ἡ διδασκαλία γίνεται παρὰ τῆς Διευθυντρίας Κ^α_s Λίνας φὸν Λόττνερ, τῶν καθηγητῶν κ. κ. Καρόλον Μπέμμερ (χορωδία καὶ βιολοντζέλο) καὶ ἄλλων δοξίμων καθηγητῶν καὶ διδασκαλισῶν. Ἦδη ἐκ Βερολίνου ἀφίκετο ἔξοχος καθηγητῆς τοῦ βιολίου ἐκ τῆς ὑψηλῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Ἰωακείμ ὁ κ. I. Σαῖφερ.

Ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητριάς μόρφωσις εἶνε τοιαύτη ὥστε οὗτοι μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν των δύνανται ὑψιστάμενοι τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις γὰ ἔχουν πλήρη τὰ ἐφόδια τῆς ἐξασκήσεως τοῦ μουσικοῦ ἐπιγυέλματος.

Εἰς τὸ Ὁδεῖον Λόττνερ ἐφοίτησαν καὶ ἔλαβον τὸ μουσικόν των δίπλωμα καὶ φοιτοῦν μαθηταὶ καὶ μαθήτριάς ἐκ τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ.

Διὰ πληρεστέρας πληροφορίας στέλλεται εἰς πάντα αἰτοῦντα κανονισμὸς καὶ πρόγραμμα διδασκαλίας.

ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΟΣ ΥΠΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ

ΕΙΣ ένα πρόχειρον δημοσιογραφικόν σημείωμα περί του θανάτου του Χρηστομάνου, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ σταλή ἀμέσως ἔλεγα μεταξύ ἄλλων: «Ὁ Χρηστομάνος ὑπῆρξε δημιουργικὴ διάνοια διὰ τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν καὶ ἔξω ἐντελῶς τοῦ περιωρισμένου συγχρονισμοῦ τῆς νεοελληνικῆς τέχνης». Τί σημαίνει ἓνας τοιοῦτος χαρακτηρισμός, ὁ ὁποῖος ὁμως εἶνε μία ἀλήθεια; Ποίαν σχέσιν ἠδύνατο νὰ ἔχη πρὸς μίαν ἀπόλυτον φιλολογικὴν κριτικὴν; Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶνε χώρα καθυστερημένη καὶ ἀπλῶς ἀντιγράφουσα καὶ ἀπομιμουμένη εἰς ὅλα, ἡ θλιθερὰ ἀναλογία τῆς ἐλλείψεως ἰδικῆς τῆς πνευματικῆς πρωτοβουλίας δὲν εἶνε παράδοξος. Ἐκεῖνος λοιπόν, ὁ ὁποῖος ἦλθε ἐδῶ ἀντιθέτως πρὸς τὸν Ἰωάννην Μωρέας, ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησε νὰ μείνῃ μακρὰν τῆς πατρίδος του, εἶνε διὰ τὰς τρεχούσας ἀξίας τῶν γραμμάτων μία μορφή ἔξω κάθε συνειθισμένου, κάθε κοινοῦ καὶ ἀπλῶς σχετικοῦ.

Ἄλλὰ δὲν εἶπα τίποτε νέον δι' αὐτόν.

Τόσοι ἄλλοι ἔγραψαν περὶ αὐτοῦ ὄχι μόνον ἐξόχως, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ἔγραψαν ἡ ἔννοια αὐτὴ ἐξάγεται. Ἦθελα ἀπλῶς νὰ εἶπω, ὅτι ἡ ἔκφρασις τοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὸν ἐκλείψαντα ποιητὴν ἐχαρακτηρίσθη τιμητικῶς δι' αὐτῆς τῆς διακρίσεως.

Ὁ Χρηστομάνος ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχουν φίλους, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι ὄλους τοὺς ἐχθρούς των εἶχαν θαυμαστάς. Ἡ συγκατάθεσις του καὶ ἡ ἐπεικὴς του κρίσις πρὸς τοὺς πλείστους ἦσαν τὰ μόνα δείγματα τῶν φιλικῶν του διαθέσεων καὶ χάρις εἰς τὸ εὐπρόσδεκτον πνεῦμά του πρὸς πᾶσαν καὶ οἰανδήποτε καλλιτεχνικὴν προσπάθειαν, μὲ τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν, ὅτι ἡ πνευματικὴ Ἑλλὰς ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, τὰ φιλικὰ του αἰσθήματα ἦσαν ἐνθαρρύνσεις πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν, ἀληθῆ διανοητικὰ χαρίσματα, μία διαρκὴς ὑποβολὴ ἰδεῶν, ρυθμῶν, ἔργων, σχεδίων μὲ ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποῖους συνειργάζετο. Ἦτο ἓνα εἶδος πνευματικοῦ εὐεργέτου καὶ δι' αὐτὸ αἱ πολλὰὶ προσωπικαὶ του δυσαρέσκειαί

δὲν τὸν ἐστέρησάν ποτε τοῦ κοινοῦ θαυμασμοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ τὸν θάνατόν του ἀπέληξε εἰς ἀληθινὴν ἀποθέωσιν.

Διηγούονται εἰς τὴν οἰκογένειάν του, ὅτι ὁ ἀτυχῆς αὐτὸς ἀπὸ σωματικῆς διαπλάσεως νέος ἀνετράφη ἐν μέσῳ φιλοσόφων γυναικῶν τῶν λεπτοτέρων ἠθικῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς μᾶλλον ιδεώδους καλαισθησίας. Ψυχὴ προερχομένη μόνον ἀπὸ κόσμους ὠραιότητος ἐπρεπε νὰ ἔχη καὶ αὐτὴν τὴν εὐτυχὴ σύμπτωσιν διὰ νὰ ἰδῆ ἐνωρίτερον ἐκ τῆς ζωῆς ὅ,τι εἶνε ὠραῖον καὶ μόνον ὠραῖον, διὰ νὰ ἐνωτισθῆ καὶ συλλάβῃ ἀμέσως τὰς ἀρμονίας μιᾶς ἀνωτέρως διανοήσεως. Οὕτω πλασμένος καὶ οὕτω παιδαγωγούμενος, ἀνεδείχθη ἐνωρὶς μία προσωπικότης. Ὀμιλεῖ μὲ στρωμυλίαν, ποιητικῶς καὶ κατὰ ἐκλεκτὴν ἰδικὴν του φρασεολογίαν, καταπλήσσει διὰ τῆς εὐφυΐας του, διὰ τῆς εὐχερείας μὲ τὴν ὁποίαν μανθάνει τὰ πάντα, ὡς ἐὰν ἔσπευδε πρὸς τοῦτο ἀπὸ προαισθήσεως, ὅτι θὰ ἔχανετο προῶρως, καὶ εἶνε μὲ μίαν λέξιν διὰ τὴν ἐντύπωσιν τῶν οἰκείων του, τῶν διδασκάλων του καὶ τῶν φίλων ὅ,τι λέγουν ἓνα μεγαλοφυῆς παιδί. Αἱ τάσεις του πρὸς τὴν εἰδικότητα, ἡ ὁποία τὸν κατέστησε ἓνα δημιουργὸν εἰς τὸ νεοελληνικὸν θέατρον, αὐτὴ ἡ θεατρικὴ ἀπομίμησις τῆς ζωῆς φανερόνεται ἀπὸ τῆς μικρᾶς του ἡλικίας. Ἀπομιμῆται μὲ χάριν τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα. Ἀξιοὶ νὰ δίδῃ εἰς ὅλα τὰ περὶ αὐτὸν ἓνα τόνον περικομφῶν θεάματος, εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ οἴκου του, εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἀκόμη εἰς τὸ ἐνδύμα του καταστήσας αὐτὸ κομψοτέγνημα παρ' ὅλην τὴν φυσικὴν δυσμορφίαν τοῦ σώματός του. Χαρίζει ρυθμούς εἰς τὴν διάταξιν τῶν εὐτελεστέρων ἀντικειμένων, εἶνε ἤδη ἓνας σκηνοθέτης ζωῆς, τὴν ὁποίαν θέλει νὰ βλέπῃ γύρω του ὠραϊσμένην.

Ἐνωρίτατα φεύγει ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ πηγαίνει εἰς τὴν Βιέννην δι' εὐρυτέρως σπουδᾶς. Ἦδη ὀμιλεῖ τὰ γερμανικὰ ὡς Γερμανός. Διακρίνεται μετὰ τῶν συμφοιτητῶν του εἰς τὸ ἐκείν Πανεπιστήμιον. Καταγίνεται εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἱστορίας, φιλοδοξεῖ ν' ἀναπαραστήσῃ ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ

παρελθόντος ζωντανὰς τὰς μορφὰς τῶν ἡρώων καὶ δρώντων προσώπων, συνθέτων κατ' ἐξοχὴν μίαν ἀνθρωπίνην ἱστορίαν. Ἀναγορεύεται ὑφηγητὴς καὶ ἔχει ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον. Ἄλλ' ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτὰς τὰς σοβαρὰς ἀσχολίας, ἀρχίζει νὰ ἐξελίσσεται εἰς ἐκεῖνο ποῦ ἦτο ἐκ φύσεως προωρισμένος. Γράφει τῶρα στίχους καὶ ταχέως μέσῳ τῶν ἐκεί ποιητῶν καταλαμβάνει μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας θέσεις μὲ τὰ «Ὀρφικά» του τραγούδια. Γράφει ἀκόμη αἰσθητικὰς μελέτας. Ἡ τέχνη του ἐπιζητεῖ νὰ εἶνε μεγάλη ὡς τὸ ὄνειρον τοῦ κόσμου, ὡς ἡ μουσικὴ. Ματαίως θὰ ἠθέλαμεν νὰ διακρίνωμεν εἰς αὐτὴν τρόπους, σχολὰς, ἔπειτα ἐκεῖνο ποῦ λέγουν ὠρισμένον ὕφος, ἔκφρασιν καὶ ὅλα τέλος τὰς γραμματολογικὰς συνθηματικότητας πρὸς τὰς ὁποίας κατὰ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μορφήν προσκολλῶνται ὡς ἀπὸ καταναγκαστικῆς πορείας ἐκεῖ ποῦ ἐβάδισαν ἄλλοι, οἱ μέτριοι ποιηταί. Αὐτὸς ἔχει ἰδικὴν του λύραν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔχάρισε κάποιος Μοῦσα, ποῦ εὐσπλαχνικὰ ἐπρεπε νὰ δείξῃ μόνον δι' αὐτὸν ὅλην τὴν ψυχικὴν ἔμορφιά. Καὶ ὅλον τὸ ποιητικὸν του ἔργον εἶνε αὐτὴ ἡ ἔμορφιά ἀποδιδουμένη μὲ μουσικὴν ἀπλῶν λέξεων, μὲ τὴν μουσικὴν αὐτὴν, τῆς ὁποίας τὸ μυστικὸν κατέχουν μόνον οἱ ἀληθινοὶ ποιηταί. Ἄλλ' ἡ ἔμορφια ὅπως τὴν ἠθέλησε αὐτὸς δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς ζωῆς καὶ παραμένει πάντοτε ἀνέκφραστος. Αἱ ἐμπνεύσεις του, αἱ σκέψεις του, αἱ ἰδέαι του εἶνε ὡς ἀπὸ ὁνείρου. Ματαίως θὰ ζητήσετε τὴν κοινήν, τὴν ἀπτήν ποιητικὴν συμμετρίαν, ἀκόμη τὴν γνωστὴν παράδοσιν τῶν ἐμπνεύσεων, ματαίως θὰ ἠθέλατε νὰ χαρακτηρίσετε τὸ ἔργον του ὡς ρομαντικόν, παρνασιακόν, συμβολικόν καὶ δὲν ἠξέυρω τί ἄλλο. Τὸ ἀπολλώνειον καὶ ὀρφικόν αὐτὸ ἔργον ὀμιλεῖ ἀπὸ τὰς ἀπωτέρω ἀρμονίας τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, εἰκονίζεται πρὸς τὸ ὄραμα ἑνὸς ἀνυπάρκτου κόσμου. Εἶνε ἀκριβῶς ὡς ἡ μουσικὴ τῆς ὁποίας τὴν γλῶσσαν διὰ νὰ ἐννοήσωμεν πρέπει νὰ βλέπωμεν ὑψηλότερα ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς πραγματικότητος. Τὴν ποίησιν μέχρι τοῦ

αὐλοῦ τῆς μουσικῆς ἐζήτησε ὁ Χρηστομάνος κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν δημιουργικὴν του περίοδον. Ἀφίνει τὸν στίχον ἐντελῶς ελεύθερον, ἀξιοὶ καὶ δικαίως, ὅτι κατέχει αὐτὸς τοὺς ρυθμούς καὶ ἀποστρέφεται ὅσον εἶνε δυνατόν νὰ σύρεται δέσμιος ὀπισθεν τῆς συνθηματικῆς μετρικῆς. Εὐρίσκει ἀκόμη ἰδίαν στίξιν, ἴδια σημεῖα γραφῆς διὰ νὰ ἐκφράξῃ τὴν ὅλην μουσικὴν ἔκφρασιν τῆς ποιήσεώς του.

Ἀπὸ τὰ «Ὀρφικά» του τραγούδια εἰς τὴν πεζογραφίαν τοῦ βιβλίου του περὶ Ἀυτοκρατείας εἶνε ἡ αὐτὴ οὐσία τῆς ποιητικῆς σκέψεως. Ἡ θλιβερὰ καὶ μυστηριώδης, ὡς τὴν ἀποκαλεῖ, ἠρώϊς φαίνεται ὡς ἓνα πλάσμα, τὸ ὁποῖον συγκεντρώνει τὰ ἰδικὰ του ἰδανικά. Ὁ ποιητικὸς του ὕμνος εἶνε συμφωνος πρὸς τὴν ζωντανὴν εἰκόνα τῆς ἐμπνεύσεως. Καὶ ἡ πεζογραφία αὐτὴ μεταβάλλεται εἰς ἓνα ποίημα, εἰς μίαν ἀβίαστον καὶ ἴσως μᾶλλον ἐκφραστικὴν συνέχειαν τοῦ ἄλλου ποιητικοῦ του ἔργου. Διὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐγράφησαν καὶ ἐλέγηθησαν πολλά, ἡ δὲ προσοχή, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὸ παγκόσμιον κοινὸν δὲν ὀφείλεται τόσον εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν πραγματικῶν γεγονότων ὅσῳ εἰς τὴν καθαρῶς πνευματικὴν γοητείαν, τὴν ὁποίαν ἔξασκεῖ.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπανέρχεται ὁ Χρηστομάνος φέρων ἓνα ὠραῖον ὄνειρον: «Ἐνόμισα, εἶπε πρὸς τοὺς ἀκροατὰς του εἰς τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, ὅτι ἐὰν ὄνειρευθῶμεν ὅλοι μαζῇ ἐν ὄνειρον, τὸ ὄνειρον αὐτὸ θὰ γείνη πραγματικότης. Τὸ ὄνειρον αὐτὸ, ἐπρόσθεσε, εἶνε ἡ ἀναγέννησις τῆς δραματικῆς ποιήσεως καὶ τῆς σκηρικῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι». Οἱ ἀκροαταὶ ἐκεῖνοι οἱ καλούμενοι νὰ πραγματοποιήσουν τὸ ὄνειρον, οἱ ἑταῖροι τῆς «Νέας Σκηνῆς», ἦσαν οἱ κ. κ. Κωστῆς Παλαμάς, Δ. Κακλαμάνος, Γ. Κ. Στρατήγης, Δ. Γρ. Καμπούρογλος, Γρ. Ξενοπούλος, Παῦλος Νιρβάνας, Λάμπρος Πορφύρας, Γ. Βλαχογιάννης. Βραδύτερον ἀναγορεύονται ἑταῖροι ὁ κ. Κωνσταντῖνος Μάνος, ὁ κ. Χρ. Δαραλέξης, ὁ κ. Παπαντωνίου καὶ ἄλλοι. Ἡ συνεργασία ἦτο μᾶλλον τιμητικὴ, μᾶλλον μία

ἐπικοινωνία πρὸς τὸσῳ ἀσπαστὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν ἐπρεπε ν' ἀποδεχθῶν τόσο ἐπίλεκτοι λογογράφοι. Τὸ βάρος, αἱ εὐθύναι, τὰ μαρτύρια, ἂν θέλετε, τῆς ὅλης αὐτῆς δημιουργικῆς ἐργασίας πίπτουν εἰς αὐτὸν μόνον. Τὸ ὑπαίθριον ἀθηναϊκὸν θέατρον τῆς μάνδρας μὲ τὴν πρωτογενῆ σκηνοθεσίαν πρόκειται νὰ ἐξελιχθῆ εἰς καλλιτεχνικὸν θέατρον. Καταδικάζει ὅλο τὸ παρελθόν, δὲν συναινεῖ νὰ μεταχειρισθῆ κανὲν στοιχεῖόν του, φιλοδοξεῖ ἀκόμη νὰ δημιουργήσῃ καὶ ἰδίου ἠθοποιούς. Συντάσσει καὶ ἐκδίδει προκήρυξιν προσκαλῶν νέους καὶ νεάνιδας διὰ τὴν δραματικὴν του σχολὴν. Τοὺς ἀποκαλεῖ μύστας. Ἴδιον θέατρον δὲν ἔχει ἀκόμη. Ζητεῖ στέγην εἰς παλαιὰ χειμερινὰ θέατρα ἕως ὅτου παρουσιάζεται βραδύτερον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἠνόησε καλλίτερα παντὸς ἄλλου τὰς ἀνάγκας του ὁ κ. Πέτρος Θεβαῖος καὶ τοῦ κτιζεῖ ἴδιον θερινὸν θέατρον τὴν «Νέαν Σκηνήν». Ἄλλὰ πρὸ τούτου εἶνε ἀνεκδιήγητοι αἱ ταλαιπωρίαι του. Γυμνάζει μόνος τοὺς ἠθοποιούς του μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ ποιηταὶ Σικελιανός, Σκίπης καὶ ὁ ἀποθανὼν Σπήλιος Πασαγιάννης, εἶνε ὁ ἴδιος σκηνοθέτης, σκηνογράφος, ἀκόμη ράπτῃς γυναικείων ἐνδυμάτων καὶ κομωτῆς. Κάμνει ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα κατὰ τῆς ἐξέως τῆς παλαιᾶς στομφώδους ἀπαγγελίας, κατὰ τῶν παλαιῶν θεατρικῶν συνθηθειῶν. Τὴν σκηνὴν θέλει νὰ τὴν μεταμορφώσῃ ἐπὶ τὸ φυσικώτερον. Παριστάνων τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» τοῦ Τολστόη, διηγεῖται ὁ κ. Ζ. Παπαντωνίου, ζητεῖ νὰ τοῦ φέρουν φυσικὴν κόπρον ἀλόγων ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ διαμαρτύρεται, ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ εἶχε ἐξαχθῆ ἐγκαίρως ἐκ τῶν σταύλων διὰ νὰ εἶνε ἄμεσως καὶ φυσικώτερα ἡ ἐντύπωσις τοῦ θεατοῦ. Καταναλίσκει ὥρας ὀλοκλήρους εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ὑφασμάτων διὰ τὸ βεστιάριον, εἰς τὴν σύνθεσιν ρυθμοῦ ἐπιπλωμένων αἰθουσῶν. φροντίζει μέχρι τῶν τυπογραφικῶν στοιχείων μὲ τὰ ὁποῖα ἐκτυποῦνται τὰ προγράμματα, τρέχει εἰς τοὺς δρόμους νὰ ἰδῆ ἐὰν ἐτοιχοκολλήθησαν καλῶς, παλαίει κατὰ τῶν ἠθοποιῶν, οἱ ὁποῖοι λησμονοῦν νὰ ἔρχωνται εἰς τὴν ὥραν των.

Ἐπειτα εἶνε ἡ βάσανος τῶν δοκιμῶν. Οἱ μύσται του πρώτην φοράν βλέπουν θέατρον. Ὑποχρεοῦται νὰ τοὺς μάθῃ τὴν στάσιν, τὸ βᾶδισμα, τὴν ἀπαγγελίαν. Πρὸ τούτου τοὺς εἰσάγει μετὰ κόπου εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ παριστανομένου ἔργου. Κάμνει ἀριστοτεχνικὰς διαλέξεις. Τοὺς ὀμιλεῖ περὶ Ἴψεν, περὶ Τολστόη, περὶ Μαίτερλγικ. Ὑποδεικνύων καὶ χαρακτηρίζων τοὺς ρόλους, παριστάνει ὁ ἴδιος κατὰ τὰς δοκιμάς. Διηγεῖται πάλιν ὁ κ. Παπαντωνίου πόσον εὐλόγως κατεπλάγη διὰ τὸν φόβον γελοιοποιήσεώς του ὅταν τὸν εἶδε νὰ παίρνῃ θυμωμένος τὸ ρόπαλον ἀπὸ τὸν ἠθοποιὸν ποῦ παρίστανε τὸν Ἡρακλέα εἰς τὴν «Ἄλκηστιν» καὶ νὰ τοῦ λέγῃ. «Τί ψόφοις Ἡρακλῆς εἶσαι σύ; — Νὰ ἔτσι ἦταν ὁ Ἡρακλῆς!» Ἐκτύπησε δυνατὰ τὸ ρόπαλον κάτω, καὶ λέγει ὁ κ. Παπαντωνίου, ὅτι τόση ἦτο ἡ ψυχικὴ του ἔξαρσις ὥστε εἶδε διὰ μίαν στιγμὴν πράγματι ἐν τῷ προσώπῳ καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ παράστημα τοῦ μικροσκοπικοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου ἓνα Ἡρακλέα. Ἦτο μία γοητεία ὅταν ἐδίδασκε τὰς ἠθοποιούς. ὅταν ἐνέπνεε ἐκείνας, αἱ ὁποῖα: λέγονται Κυβέλη καὶ Εἰμαρμένη Ξανθάκη, δύο γυναῖκας ἐξαιρετικὰς τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου. Καθώριζεν εἰς αὐτάς τὴν λεπτοτέραν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου μέχρι τοῦ ἀδιοράτου βλέμματος καὶ τοῦ μόλις ἀκουομένου στεναγμοῦ. Καὶ εἶχαμεν τότε ἓνα θέατρον εἰς κάποιαν ἐσπέρας ἀληθινὸν θέατρον. Εἶδαμεν αἴφνης ὀλίγον Ἴψεν ὅπως ἔπρεπε νὰ παριστάνεται ὁ Ἴψεν, εἶδαμεν μερικὰ ἀρχαῖα ἔργα μὲ ὅλας τὰς δυνατὰς τάσεις τῆς φυσικωτέρας σκηνοθεσίας, ἐγελάσαμεν μὲ τὴν καρδίαν μας εἰς μερικὰς κωμωδίας ὅπου αὐτὸς κρυμμένος ὁ ἴδιος ὡς ὑποβολεὺς αὐτοσχεδιάζει προσθέτων ἀπὸ τὸ πνεῦμα του καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς σκωπτικῆς του ψυχῆς. Εἶδαμεν ἀκόμη εἰς μερικὰς ἀπογευματινὰς μερικὰ ἐξωτικά παραμῦθια ποῦ συνέθετεν ὁ ἴδιος.

Ἄλλὰ ποῖον δὲν ἦτο τὸ μαρτύριόν του πέραν αὐτῶν τῶν στιγμῶν! Διότι ἐπίσης τὸν εἶδαμεν νὰ τὸν καταδιώκουν εἰς τὰ πεζοδρόμια καὶ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ θεάτρου

ράπτραι, μοδίστραι καὶ διάφοροι ἄλλοι ἀδυσώπητοι πιστωταί. Ἦσαν αἱ δυσᾶρστοι αὐταὶ περιπέτεια, ἡ συνέπεια τῆς πλήρους πνευματικῆς διαστάσεώς του πρὸς τὸ κοινὸν ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς τοὺς πλείστους τῶν περὶ αὐτὸν ἀφ' ἑτέρου. Ἔως ὅτου ἀπέμεινε μόνος. ἐντελῶς μόνος, μαχόμενος καθ' ὅλων τῶν δυσχερειῶν, αἱ ὁποῖαι τὸν παρακολουθοῦν καὶ κατὰ τὰ πλείστα τῶν χειμερινῶν του ταξειδιῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπου πολλάκις ἐστερήθη τοὺς ναύλους νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν θίασόν του εἰς Ἀθήνας· ἔως ὅτου εἰς τὸ θέατρον του ἐπήγαιναν ἑκατὸν μόλις ἄνθρωποι. Ἦτο ἡ καταστροφή πλήρης. Τότε ὁ καλλιτέχνης συντετριμμένος ὑπεχώρησε εἰς τὸν ἐπιχειρηματίαν, πρᾶγμα παράδοξον διὰ τῆς αὐτῆς προσωπικότητος. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἠθοποιούς του τοῦ ὑπέδειξε μίαν μετάφρασιν τοῦ ἐλαφροῦ ἔργου ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων ἡ θεὰ ἀπαγορεύεται εἰς τὰς δεσποινίδας. Ἦτο ἡ περίφημος «Κοραλία καὶ Σ^α» συνοδευομένη ἀπὸ παρόμοιον ἄλλο ἔργον τὴν «Ἐσχωριστὴν Κρεββατοκάμαρα». Τὰ ἐπῆρε καὶ τὰ ἀνεβίβασε. Οἱ ἑκατὸν θεαταὶ ἔγειναν χίλιοι κάθε βράδυ. Ἄλλ' ὁ ποιητὴς δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ. Ἡ ὠραία του ψυχὴ εἶχεν ἀποχωρήσει τρέχουσα πίσω ἀπὸ τὸ χαμένο ὄνειρόν της. Καὶ εἰς μίαν ἀκαριαίαν συναίσθησιν αὐτῆς τῆς ταπεινωτικῆς δι' αὐτὸν ἀντιφάσεως ἐφυγεν ἐκείθεν ἐριστικῶς.

Ἀλλὰ τὰ δημιουργικὰ στοιχεῖα διὰ τὸ νεοελληνικὸν θέατρον τὰ ἐχάρισεν ὅλα ἐκ τῆς ψυχῆς του. Διέγραψε καὶ ἐκοινοποίησε τὰ ὄριζ ἐνὸς καλοῦ θεάτρου. Οἱ ἠθοποιοὶ τοὺς ὁποίους ἐμόρφωσε, ὅσοι δὲν ἀπεχώρησαν τῆς σκηνῆς ὡς ἡ Εἰμαρμένη Ξανθάκη, ὁ Σικελιανός, ὁ Διθάρης, ὁ Σκίπης, διεκρίθησαν ὅλοι καὶ ἂν ἐλλείψει μιᾶς καλῆς διευθύνσεως καὶ ἐπαρκῶν ὑλικῶν μέσων ἐπροτίμησαν τοὺς εὐχερεῖς ἐπιχειρηματικούς θριάμβους, εἶνε παράδοξον, ὅτι εἰς τὰς εὐεργετικὰς των καὶ εἰς μίαν ἐσπέραν φιλοτιμοῦνται νὰ παρουσιάζωνται ὡς πρὸς ἐξέλιξιν μὲ ἓνα καλλιτεχνικὸν ἔργον. Ἡ καλὴ ἐπίδρασις περιεσώθη κατὰ τι, ἀλλ' ἡ νέα καλὴ περίοδος τοῦ ἀθηναικοῦ ὑπαιθροῦ θεάτρου ὀφείλεται εἰς τὸ δημιουρ-

γικὸν τάλαντον καὶ εἰς τὰς θυσίας τοῦ Χρηστομάνου. Ἀπὸ τῆς ἄλλης δὲ ἀπόψεως μιᾶς φυσικωτέρας ὑποκρίσεως ἀδιαφόρως τῶν παριστανομένων ἔργων καὶ μιᾶς ἀνεκτῆς σκηνοθεσίας, τὰ χαρίσματα ταῦτα ἐπεκράτησαν διὰ τοῦ παραδείγματός του.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀποχωρήσεώς του τὸ ὄνομά του φέρεται ἐπὶ τῆς «Νέας Σκηνῆς» ὡς ἰδρυτοῦ. Ὁ ἴδιος ἐπιδίδεται εἰς τὴν συγγραφὴν θεατρικῶν ἔργων. Γράφει τὰ «Τρία φιλιὰ», μίαν τραγικὴν σονόταν, ὅπως τὰ ἀποκαλεῖ. Εἶνε πάλιν ὁ συγγραφεὺς ὁ ἐκζητῶν τὴν μυχιωτέραν ψυχὴν τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Συγγραφὴ ἀκόμη ἓνα μυθιστόρημα τὴν «Κερένια Κούκλα» καὶ μίαν κωμωδίαν τὸν «Κοντορεβουθούλην». Μελετᾷ δι' ὅλα αὐτὰ τὴν δημώδη γλῶσσαν καὶ ὑποτασσόμενος εἰς τὸ γόητρόν της κατορθώνει νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρμονικωτέραν ποῦ ὑπῆρξε μορφήν. Εἰς τὰ τελευταῖα του ἔργα, μία μεταστροφή γίνεται εἰς τὴν ψυχὴν του, ἓνας ὀριστικὸς ἀποχωρισμὸς ἀπὸ τὰς ὄνειρῶδεις του καὶ χιμαιρικὰς ἐκστάσεις. Αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ περιγράψῃ ὅ,τι βλέπει γύρω του. Εἰς τὴν «Κερένια Κούκλα» εἶνε πραγματιστής. Ἀδιαφόρως τῆς ὅλης συνθέσεως τοῦ ἔργου, τῆς μὴ αὐστηρᾶς προσαρμογῆς του εἰς τὰ ἦθη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀμίμητοι σκηναὶ καὶ πάλιν ἀπὸ τὰ σύνεφα ποῦ σκεπάζουν αὐτὴν

τὴν ταπεινὴν ζωὴν φαίνεται ἓνα κομμάτι οὐρανοῦ, εἶνε ἡ ψυχὴ τοῦ συγγραφέως ὠραῖουσα τὰ κοινότερα ἀνθρώπινα ἐνστικτα.

Ἐπειτα διὰ πολὺ καιρὸν σιγῆ. Ὁ ποιητῆς ἀπομονοῦται, χάνεται. Κάποτε ὅταν νομίζῃ ὅτι τὸν κακομεταχειρίζονται εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἀπαντᾷ δι' ἐπιστολῶν του, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἀληθινὰ ἐπιγράμματα διὰ τοὺς ἀντιπάλους του. Ἀλλὰ δὲν ἔχει τοιούτους, οὔτε ἡδύνατο νὰ ἔχῃ. Ὅλοι ἀνεγνωρίζουν τὴν ὑπεροχὴν του καὶ ὅλοι τὸν θαυμάζουν.

Εἰς αὐτὴν τὴν συγγραφικὴν του σιγὴν, ὅπου φιλόστοργος καὶ ἀτυχῆς μητέρα τοῦ εἶνε ἀφωσιωμένη, εἰς ἓνα προάστειον τῶν Ἀθηνῶν ὅπου ζῆ μακρὰν κάθε θαρύβου, ἔχει μίαν θλιβεράν προαίσθησιν, ὅτι θ' ἀποθάνῃ. Καὶ κάτι ὡς ἀπὸ τρομερᾶς βεβαιότητος δι' αὐτὸ λέγει εἰς τὸν ἀνταποκριτὴν τῆς ρωμαϊκῆς «Τριμπούνας» ὅταν τὸν ἐρωτᾷ: «Τί θὰ κάμετε τὸ 1911;» — «Θ' ἀποθάνω».

Ἡρέμα ἐκλείσει τὰ ἐκφραστικά του μάτια εἰς μίαν φθινοπωρινὴν βραδεῖάν ποῦ ἐφυλλοροοῦσαν τὰ δένδρα τοῦ κήπου του. Καὶ ἀνθοστόλιστο ἐπέρασε ἀπὸ τὰ δακρυσμένα μάτια μας τὸ φέρετρόν του μὲ τὴν ἀπειρῶς γαληνιαίαν καὶ ἀναλλοίωτον μορφήν του. Εἶχαμεν ὅλοι τὸ συναίσθημα τοῦ σεβασμοῦ, ὅτι ἐκηδεύαμεν ἓνα ἥρωα τῆς ιδέας, ἓνα ἐνδοξὸν δημιουργόν.

ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ Τῷ ΘΕΑΤΡῷ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΑΣ ἸΔΡΥΤΑΣ ΤΗΣ «ΝΕΑΣ ΣΚΗΝΗΣ»,

(Ἐξεφωνήθη τὴν 27 Φεβρουαρίου 1901 ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Διονύσου)

Κύριοι,

ΣΑΣ παρεκάλεσα νὰ συνέλθετε ἐντὸς τῆς ἱερᾶς αὐτῆς κόγχης, ὅ,τι διὰ νὰ προσδώσω εἰς ὅσα ἐμίλλον νὰ σᾶς εἶπω τὸν στόμφον, ὅστις παρ' ἡμῖν ἐναγκαλιζέται καὶ πνίγει πᾶν ἀρτιγέννητον ἰδανικόν, ἀλλὰ διότι ἐπεθύμουν ἡ συνάθροισίς μας νὰ προσλάβῃ κάποιον χαρακτηρῶ λατρείας, σχεδὸν ἱεροπραξίας.

Ἐνώπιον τῶν ἐδωλίων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἐρρίγησαν ὑπὸ τοὺς φθόγγους ὑπερτάτης τραγικῆς φρίκης, τὰ ὁποῖα, δύναται τις νὰ εἶπῃ, ἐμαρμάρωσαν μὲ τὸν τελευταῖόν των τρόμον πρὸ τῶν λιθίνων ὀφθαλμῶν τῆς ἐσχάτης ἀληθείας, ἐνώπιον τοῦ ἐσβεσμένου βωμοῦ ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀνέθορε τὸ ἀσύλληπτον κάλλος τοῦ ἑλλη-

νικοῦ πνεύματος, φλόξ φωτίσασα τὸν οὐρανὸν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. ἤθελα νάπηχῆσαι ἐπίκλησις πρὸς τὸ κάλλος τὸ μυστικόν, τὸ ἐντὸς ἡμῶν ζῶν, τὸ ὑφαίνον τὸν ἱστὸν τῆς ὑπάρξεώς μας, νὰ ἀναλάμψη, νὰ καταυγάσῃ τὴν ζωὴν μας. Φαντάζομαι τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας γεωργοὺς ρίπτοντας τὴν πρώτην σπορὰν τοῦ ἔτους εἰς τοὺς μέλανας κόλπους τῆς μεγάλης Μητρὸς καὶ ἐπικαλουμένους συγχρόνως τὸν Ἠλύτωνά καὶ τοὺς ἄλλους ὑποχθονίους θεοὺς νὰ φέρῃσιν τὴν Περσεφόνην νάνελλη καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ φέρῃ μαζῆ τῆς τὰ ἄνθη καὶ τὴν νεότητά. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, ἰκέται ἐνώπιον τοῦ σκοτεινοῦ καὶ τῆς ὁμίχλης τῶν κοινῶν ἡμερῶν, αἰτοῦμεν τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἕαρος τῆς Ζωῆς.

Δὲν δύναμαι δυστυχῶς μὲ λόγια νὰ σᾶς καταστήσω ὁρατὸν ὁ, τι ἐνδομύχως βλέπω: Αἱ λέξεις εἶναι μορμολύκειά παρερχόμενα κωφὰ ἔμπροσθεν τῶν λευκῶν χειρῶν, αἰτινες τείνονται πρὸς αὐτὰς ὡς πρὸς λυτρωτάς.

Ἄναπολῶ μίαν ῥῆσιν τῆς μυστηριώδους Ἐλισάβετ :

«Οἱ πολλοὶ γνωρίζουν καὶ βλέπουν ὁ, τι εἰς τὴν ψυχὴν ἐκάστου ἀνεπιγνώστως ἀνθεῖ». Πάρομοιόν τι ἀληθῶς ἐπίστευσα, ὅταν σᾶς συνεκάλεσα. Ἐπίστευσα, ὅτι αἱ ψυχάί σας, ὅταν αἰσθανθῶν τὴν καλλονὴν διερχομένην, θὰ ἀνακύψουν ὀλίγον καὶ θὰ μειδιάσουν πρὸς αὐτήν ὡς πρὸς ἀδελφὴν ποθητήν. Δὲν θέλω νὰ εἶπω, ὅτι δύναμαι ἐγὼ νὰ σᾶς δώσω τι τοῦ ὁποίου σεῖς στερεῖσθε. Ἀρκεῖ καὶ σταγὼν καλλονῆς διὰ νὰ καταστήσῃ μίαν ψυχὴν εὐδὴ καὶ φωτεινῶς διαφανῆ δι' ὅλας τὰς ἄλλας, ὁμοίαν πρὸς κάλυκα κρίνου εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης, μέσα εἰς τὴν νύκτα ἐνὸς κήπου· καὶ ὅλαι αἱ ψυχαὶ εἶναι λευκοὶ κρίνοι, οἱ ὅποιοι ἀναμένουν τὴν δρόσον τῆς καλλονῆς διὰ ν' ἀνθήσουν, οἱ ὅποιοι βλέπουν ὁ εἰς τὴν αἴγλην τοῦ ἄλλου καὶ πίνουν ὁ εἰς τὸ μυστικὸν ἄρωμα τοῦ ἄλλου καὶ κλίνουν πρὸς ἀλλήλους ὑπὸ τὴν αὐρανὴν τῆς ἀληθείας. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ὑπέθεσα, ὅτι ἡμεῖς, συνεργόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ, θὰ ἴδωμεν τὴν ἐσωτερικὴν μας φωταύγειαν ἀναπηδῶσαν ἐνώπιόν μας, θὰ τὴν ἴδωμεν ὡς

φλόγα ἀνάπτουσαν τὸ ἱερόν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ πυρ, τὸ ὅποιον τοῦ λοιποῦ θὰ θρέψωμεν ἄσβεστον μὲ τὰς πνοάς μας. Ἐνόμισα διὰ τοῦτο, ὅτι ἐὰν ὄνειρευθῶμεν ὅλαι μαζῆ ἐν ὄνειρον, τὸ ὄνειρον αὐτὸ θὰ γείνη πραγματικότης.

Τὸ ὄνειρον αὐτὸ εἶναι ἡ ἀναγέννησις τῆς δραματικῆς ποιήσεως καὶ τῆς σκηνηκῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι.

Δὲν ἐννοῶ ὀπισθοδρομήσιν ἐπάνω εἰς τὰ βήματα τῶν αἰώνων· δὲν ζητῶ, ἐπειδὴ εἶμεθα Ἕλληνες, νὰ κτίσωμεν καὶ πάλιν Παρθενῶνας. Ὁ Ἕλληνας ποιητὴς δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ μεταγγίξῃ λέξεις καὶ νοήματα εἰς ῥυθμοὺς τοῦ Πινδάρου καὶ τῆς Σαπφοῦς, ῥυθμοὺς τοὺς ὁποίους ἀνέλαβον τὰ κύματα καὶ οἱ ἄνεμοι ποῦ τοὺς ἐγέννησαν. Ἕλληνας δημιουργὸς εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον ἔχει ρίζας τὰς ἴνας αὐτὰς τοῦ ἐσωτάτου ἐγὼ του καὶ κορυφὴν ἀειθαλῆ τὰ ἄνθη τῆς ψυχῆς του. Ὁ Παρθενῶν δὲν εἶναι εἰμὴ τὸ ἀφροστεφάνωμα τοῦ ἐλληνικοῦ δημιουργικοῦ πνεύματος, ὅταν αὐτὸ ἐκολλώθῃ εἰς κύμα θεσπέσιον· καὶ πᾶν ἀφροστεφάνωμα πνεύματος εἶναι Παρθενῶν.

Εἰς τὴν τοιαύτην ὀργανικὴν καὶ οὐχὶ τυπικὴν ἀναγέννησιν, ὡς τὴν φαντάζομαι, διαβλέπω ἐν τούτοις καὶ μίαν ἐπιστροφὴν εἰς τὸ ἀρχέγονον σημεῖον τοῦ πνευματικοῦ ἀπείρου, ὡτὰν ἐν συμπλήρωμα κύκλου, ὡτὰν μίαν ἐπάνοδον ἐπὶ τῆς φορᾶς κοσμογονικῆς ἐλλείψεως. Οἱ ἀρχαῖοι, νοσταλγοῦντες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν φῶς, ἐζήτησαν ἐνστικτικῶς δι' ὅλων τῶν φθόγγων τῆς ὑπάρξεως των, δι' ὅλων τῶν παλμῶν τῆς οὐσίας των νὰ ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ ἐνδομύχου κάλλους, νὰ συγκοινωνήσουν δι' αὐτοῦ μὲ τὰ δένδρα καὶ τὰ βουνά καὶ τὰ κύματα καὶ τοὺς ἀνέμους, εἰς τὸν κοινὸν καὶ φρικτὸν πρὸς τὴν εἰμαρμένην ἀγῶνα, νὰ λουσθῶν εἰς τὴν ἀρχικὴν πηγὴν πάσης ὑπάρξεως. Ἡ ὄρχησις, τὴν ὁποίαν παραβάλλω πρὸς τὴν δόνησιν νεφελώδους οὐσίας, ὅταν αὕτη θελῇ νὰ πλάσῃ κόσμους, τὸ ἄσμα, ἄλλη τις ἀναπνοὴ τοῦ κύλου μας ὀργανισμοῦ, αὕτη ἡ φωνὴ τοῦ ἀπολύτου κάλλους ἀναγνωρίζοντος ἐαυτὸ ὡς οὐσίαν τῶν ὄντων, ἡ μίμησις, δημιου-

για ἐν δημιουργίᾳ, ὅπως ὅλαι αἱ μορφαὶ καὶ γραμμαὶ περιέχουν καὶ ἀναπαριστοῦν τὴν μίαν καὶ πρώτην γραμμὴν καὶ μορφήν, τὴν ἰδέαν· καὶ αἱ τρεῖς αὐταὶ ἐκφάνσεις μίας καὶ τῆς αὐτῆς νοσταλγίας πρὸς τὴν πηγὴν τῆς Ζωῆς ἐξεδηλώθησαν συγχρόνως εἰς τὸ ἀρχαῖον δράμα, ἀπετέλεσαν τὴν ποίησιν, ἥτις ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια εἰς τὸν κόσμον. Ἄν ὁμως εἰς τὸ πέταλον τοῦ ῥόδου, τὸ παλλόμενον εἰς τὴν σκιάν, ἀνευρίσκωμεν τὴν ἀρχαῖαν νοσταλγίαν, τὴν ἀρχαῖαν ποίησιν, τὴν ἀρχαῖαν ἀλήθειαν, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἐλησμονήσαμεν τὸν παλαιὸν πόθον, μόνον σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς μας, καὶ οὕτω μὲ τὸ κύλισμα τῶν χρόνων, αἱ διάφοροι ἐνστικτοὶ ἐκδηλώσεις τῆς ἐνιαίας τάσεως πρὸς τὸν φωτεινὸν πυρῆνα διεσπάρθησαν ἀπ' ἀλλήλων ὡς ἄλλα μόρια φεγγεβολοῦ ὕλης· καὶ ἂν ζοῦν εἰσέτι· αὐτοτελεῖς καὶ αὐτόφωτοι, τοῦτο ὀφείλονται εἰς τὰς ὀλίγας ἀκτίνας τοῦ παλαιοῦ ἡλίου, αἷτινες εἰς αὐτὰς ἀπέμειναν.

Καὶ ἤδη ἡ κυρίως λεγομένη ποίησις σύρει μαζῆ τῆς ῥάκη μόνον μουσικῆς καὶ κινήσεως. ὀλιγώτερον μελωδικὰ καὶ ῥυθμικὰ παρ' ὅσον εἶναι ὁ ἦχος τοῦ κοπάνου τῶν πλυντριῶν εἰς τὰ ρεῦματα μὲ τὰς ῥοδοδάφνας ἢ ὁ βόμβος τῶν μελισσῶν εἰς τοὺς πρωϊνοὺς λειμῶνας· καὶ ἤδη ἡ ὄρχησις ἀπέμεινεν ὀλιγώτερον δημιουργικῶς ἀρμονικὴ τοῦ στροβίλου τῶν κωνῶπων ἄνωθεν τῶν λιμνῶν τοῦ λυκόφωτος καὶ ἤδη ἀπέμεινε τὸ μέλος ὀλιγώτερον δημιουργικῶς μελωδικόν τοῦ θρήνου τῶν βατράχων μέσα εἰς τὰ τέλματα τὰ νυκτερινά. Καὶ ὅταν ἀκούωμεν ὅτι ἐπεφάνη ἐξ Ἀνατολῶν, ὡς κάποιος μετέωρον, ὄρχηστρίς, ὁ χορὸς τῆς ὁποιᾶς εἶναι αὐτόχρημα ποίησις, κατὰ τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς λέξεως, δράμα δηλαδὴ καὶ μουσικὴ ἐν ταύτῳ, ὅταν μανθάνωμεν, ὅτι ἀπὸ τὴν πατρίδα τοῦ Βορρᾶ ἐξωρμήθη μουσουργός, τοῦ ὁποίου ἡ μουσικὴ δημιουργεῖ κόσμους ψυχικούς, καθὼς καὶ ὁ ὁρατὸς κόσμος τοῦ ὑπερθεοῦ μύθου ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν ἀρχέγονον θροῦν τοῦ Ῥήνου, τότε ὑποθέτομεν, ὅτι τὰ κύματα καὶ οἱ ἄνεμοι ἐνεσπάρθησαν εἰς μοναδικὰ τινα πλάσματα διὰ νὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν

ἀνθρωπότητα τὰ ἀπολεσθέντα τῆς μυστικῆς. Αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ μυστήρια, τὰ ὁποῖα ἡ ἀρχαία ἀνθρωπότης ἐνστικτικῶς ἐπόθησε νὰ συλλάβῃ καὶ μόλις ἐγγίσασα ἀπώλεσεν, ἡμεῖς σήμερον, διὰ τῆς γνώσεως καὶ μόνης τοῦ τί ἀπώλεσαμεν δυνάμεθα νὰ ἀνακτήσωμεν. Φαντάζομαι, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα ὅτε ἡ ποίησις καὶ ἰδίως ἡ ὑπερτέρα καὶ πληρεστέρα αὐτῆς μορφή, τὸ δράμα, θὰ γείνη καὶ πάλιν σύνθεσις ὄλων τῶν δημιουργικῶν συμβόλων. θὰ γείνη γενέτειρα καὶ πάλιν κόσμων ψυχικῶν. Φαντάζομαι, κατὰ τὴν ὑψίστην στιγμὴν δραματικῆς ἐξάρσεως, ὅταν πρὸ τοῦ κοινοῦ οἱ ἠθεσοῖοι παρίστανται κρημισμένοι εἰς βάραθρον ὀδύνης, ἔρμαια πελωρίου τινὸς κύματος τοῦ μαινομένου πελάγους τῆς ψυχῆς, σκιάς συμβολικᾶς ἀναθρωσκούσας ἀπὸ τὰ κράσπεδα τῆς σκηνης καὶ μέσα εἰς τὴν σιγὴν γεννωμένων κόσμων ὀρχουμένας φρικτὰ γύρω τῶν θυμάτων τῆς Ἀτης μέχρι φρενητικῆς τῶν θεατῶν ἐκμηδενίσεως, ἐνῶ ἡ ἀόρατος ὀρχήστρα σταλαζει θρόμβους αἱματηρῶν δακρύων, χύνει πλημμύραν ἡδονῆς καὶ ὀδύνης παρασύρουσαν τοὺς θεατὰς μακρὰν ἑαυτῶν, μακρὰν τῆς ζωῆς, εἰς τὸ χάος τῆς ἀπολύτου ὑπάρξεως καὶ ἀληθείας. Τοιοῦτον κορύφωμα συναίσθημάτων ὄνειρεύομαι, λέγων ἀναγέννησιν τῆς δραματικῆς ποιήσεως ἐν Ἑλλάδι. Τὸ ὄνειρον αὐτὸ, τὸ ὅποιον ἦτο ἴσως ἡ πρώτη ἀκτίς, ἥτις διεπέρασε καὶ ἐφώτισε τὴν ὁμίχλην τῶν παιδικῶν μου πόθων, μὲ τὰ χρόνια ἀνέτειλεν ἐντὸς μου καὶ ἐμεσουράνησεν ὡς ἄστρον. ἐξεχειλίσειν εἰς κύματα φωτός, τὰ ὁποῖα σχεδὸν δὲν δύναμαι πλέον νὰ συγκρατήσω. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς ὑμᾶς. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ἐὰν τὰ φωτεινὰ νάματα τῶν ψυχῶν μας συρρεύσουν, θ' ἀποτελέσουν ἥλιον ἰκανὸν νὰ φωτίσῃ διὰ παντὸς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους μας. ὦ! εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι καὶ σεῖς, οἱ μετὰ τόσης προθυμίας τρέξαντες πρὸς τὴν φωνὴν μου, ἥτις εἶναι καὶ ἡ ἰδική σας, διακαίεσθε ἀπὸ τὸν αὐτὸν πόθον, ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἐλπίδα· ἐλπίς δὲ καὶ πόθος κοινῆ συναισθανόμενα εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐλπιδόμενον καὶ τὸ ποθυούμενον.

Τὸ ὄνειρον τὸ ὁποῖον ὅλοι μὲν ζῆθ' ὄνει-
ρευθῶμεν, θὰ γείνη πραγματικότης. Ἄλλ'
ὅπως ὅλα τὰ ἐξ οὐρανοῦ ἐρχόμενα πρέπει νὰ
ἐνσαρκωθῶν δια νὰ γείνουν κτῆμα τοῦ
αἰσθητικοῦ κόσμου, οὕτω καὶ τὸ ὄνειρον
ὀφείλει νὰ καταβῆ ἀπὸ τὰ σύννεφα εἰς τὴν
γῆν, χωρὶς βεβαίως ν' ἀποδιώξῃ τὰ νέφη
αὐτά, τὰ ὁποῖα καὶ πάλιν θὰ τὸ ἀποφέ-
ρουν μακρὰν τῶν χθαμαλοτήτων.

Ἴδου εἰς ὀλίγας λέξεις ποῖα φαντάζο-
μαι τὰ πρῶτα βήματα, τὰ μέλλοντα νὰ
καταστήσουν τὸ ἀύλως φωτεινὸν ἰνδαλμά
μας, κόσμον πραγματικὸν καὶ ἀπτόν:
Σεῖς οἱ ἐπίλεκτοι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων
δημιουργῶν θὰ ποθήσετε καὶ θὰ συντελέ-
σετε τὴν παραγωγὴν ἔργων ὑπερόχου ποιη-
τικῆς συλλήψεως. Θὰ ἐπιδιώξωμεν ἀπὸ
κοινοῦ ὅλοι τὴν μόρφωσιν προσώπων ἰκα-
νῶν νὰ διερμηνεύσουν τὰ τοιαῦτα ἔργα
κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις ἀνωτέρας σκηνηκῆς
τέχνης· θὰ ὑψώσωμεν διὰ δημοσιευμάτων
καὶ διαλέξεων τὸ πολὺ πλῆθος μέχρι τοῦ
ἀναβάθρου τοῦ θρόνου τῆς Καλλονῆς καὶ
τῆς Ἀληθείας, μέχρι τοῦ σημείου ὅπου

φθάνουν τὰ κράσπεδα τῆς πορφύρας τῶν
θ' ἀποβλέψωμεν τέλος πρὸς τὴν πρότυπον
ἐπὶ σκηνηκῆς ἀναβάσιν τῶν ἔργων τοῦ
παρ' ἡμῶν μέλλοντος νὰ καταρτισθῇ
δραματολογίου.

Ἐπειδὴ ὁμως ὅλοι αἱ ἀπαρχαὶ εἶναι
δύσβατοι καὶ ἡ ἐντελῶς ἀγνή ἀλήθεια εἰς
τοὺς πολλοὺς εἶνε μισητὴ, δὲν θὰ ἐπιβά-
λωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ θὰ παραδεχθῶ-
μεν καὶ ἔργα ξένων ποιητῶν, τὰ ὁποῖα θὰ
εἶνε ὑφασμένα μὲ καλλονὴν καὶ ὡς ἐκ τοῦ-
του θὰ εἶναι: ἑλληνικά. Μὲ τὸν καιρὸν,
ὅταν αἱ παρ' ἡμῖν στειρεύσασαι πηγαὶ τῆς
Ἀρμονίας ἀναβλύσουν καὶ πάλιν, τότε θὰ
ἐξυπνήσῃ καὶ ἡ ὑψίστη ποίησις ὡς τὴν
φαντάζομαι, τότε καὶ ἡ ψυχὴ μας θάνα-
φανῇ ὁποῖα ἀληθῶς εἶνε εἰς τὴν αἰωνίαν
σιγὴν τοῦ ἰδίου τῆς οὐρανοῦ, ὑπὸ τὰ ἄστρα
τῆς ἀληθοῦς νυκτός, τότε καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ
Ἑλληνικοῦ ἔθνους θὰ ἀναλάμψῃ μὲ τὴν
παλαιὰν τῆς αἴγλην, θὰ ἐκχυθῇ ὡς Γαλα-
ξίας μουσικῆς, ὅστις θὰ καταυγάσῃ τὸ
χάος τῆς Ζωῆς καὶ θὰ πλάσῃ νέους
κόσμους φωτός.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΜΙΝΙΟΝ

(Ἀπὸ τὸν «Γουλλιέλμον Μάιστερ» τοῦ Goethe)
Μέρος Α' Βιβλίον V, Κεφάλ. 16.

Λόγο μὴ μ' ὀνομάζης, μόν' λέγε με Σιωπῆ,
Γιατὶ γιὰ μένα χρέος εἶνε τὸ μυστικὸ μου
Ἦθελα νὰ σοῦ δείξω τὴν πᾶσα μου ψυχὴ,
Μὰ ἡ τύχη δὲν τὸ θέλει νὰ μάθῃς τὸν καῦμό μου.

Ὄταν καιρὸς σημάνη, σκορπᾶ τοῦ ἡλίου ἡ φόρα
Τῆ σκοτεινῆ τῆ νύχτια, γιὰ νὰ προβάλῃ ἡ ἀγγί·
Τὰ πέτρινά του στέγνα θ' ἀνοίξῃ ὁ βράχος τώρα
Δὲν θὰ κρατῇ κρυμμένη τὴν τριόσβατη πηγῆ.

Στοῦ φίλου του τὸν ὦμο καθέννας θ' ἀκουμπήσῃ
Κ' ἐκεῖ μ' ἐμπιστοσύνη τὸν πόνο του θὰ πῆ.
Ὅρκος σκληρὸς ὡς τώρα τὰ χεῖλη μου ἔχει κλείσῃ.
Γιὰ νὰ τ' ἀνοίξῃ, μόνον ἓνας Θεὸς μπορεῖ.

Κ. ΔΟΣΙΟΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ*

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Ο κ. Ἰωαννίδης ζητεῖ τὸν ἑαυτὸν του
καὶ θὰ τὸν ζητῇ ἴσως ἐπὶ πολὺ.
Ζητεῖ ἓνα τέλειον ἑαυτὸν του. Εἰς
τὸ μεταξὺ διστάζει, ἀλλὰ συγχρόνως προσ-
παθεῖ, εἶνε ἐφεκτικὸς, ἀλλὰ καὶ τολμᾷ.
Ἀρχίζει ἓνα ἔργον, προχωρεῖ καὶ σπανίως
τὸ τελειώνει. Ἄλλ' ὅ,τι φέρει εἰς πέρας εἶνε
πρὸς τὸ τέλειον. Εἰς τὸ ἐργαστήριόν του
συντελεῖται μία ὁλόκληρος κοσμογονία. Δὲν
πιστεῦω ἄλλος Ἕλλην ζωγράφος νὰ ἔχῃ
τόσα σίτσα καὶ ἡμιτελῆ ἔργα ὅπως αὐτός.
Πίσω ἀπὸ μεγάλας ὑελίνους προθήκας δια-
φαίνονται εἰς τὰς πρώτας ἀμυδρὰς γραμ-
μὰς καὶ εἰς τὰ πρῶτα ἀόριστα σχήματα
προσωπογραφίαι, γυμνά, συνθέσεις, τοπία,
ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα, παραστάσεις τοῦ
ἀρχαίου ἑλληνικοῦ βίου, θρησκευτικὰ θέ-
ματα, ναοί, μοναστήρια, ἱεροτελεστία,
μορφαὶ παρθένων, κατατομαὶ ἐφήβων, χά-

ριτες, ἱέρειαί, πάντοτε ὅ,τι ἡμπορεῖ νὰ
εἶνε ἰδανικὸν καὶ ὑπεράνω τοῦ πραγματι-
κοῦ, αὐτὴ ἡ πραγματικότης ἐξαγνισμένη,
ὠραϊσμένη, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὡς ἀπὸ
ἀβεβαιοτήτος καὶ ἀτολμίας ἐγκαταλελειμ-
μένα τὰ πλείστα εἰς ἓνα ἡμίφως ὀραμα-
τισμοῦ.

Καὶ ὁμως ἐὰν μὲ ἐρωτήσετε τί φρονῶ
περὶ τοῦ κ. Ἰωαννίδου θὰ σᾶς ἀπαντήσω
ἀνεπιφυλάκτως: «Εἶμαι θαυμαστής του.»
Δὲν μὲ ἐκπλήσσει μόνον. Μὲ καθυποτάσ-
σει εἰς τὸν σεβασμὸν τοῦ ἔργου του. Δὲν
μὲ συγκινεῖ, ἀλλὰ μὲ ἀναγκάζει νὰ σκέ-
πτωμαι, ὅτι ἀνήκει εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς
τέχνης. Ὅσάκις βλέπω ἓνα ἔργον του σκέ-
πτομαι πάντοτε: Τί ὠραῖον! Ἐπομένως
μὲ καθυποτάσσει καὶ εἰς τὸν θαυμασμὸν του.

Εἰς ἐποχὴν ποῦ αἱ παλαιαὶ μου ιδέαι
εἶνε πλέον ὄνειρα, μοῦ ἀρέσει νὰ ὀνειρεύω-
μαι ὅπως εἰς τὸν παλῆδ καιρὸ. Μ' ἀρέσει
νὰ θυμᾶμαι τὰ δειλινὰ ποῦ τὸ φῶς τους
στά μικρὰ ἐκκλησάκια ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ
πολύχρωμα παράθυρα κάνει μιὰ φαντα-

* Βλέπε «Καλλιτέχνην» τεύχος Μαΐου 1911: Λουκάς Γεραλῆς, τεύχος Αὐγούστου 1911: Ὀδυσσεὺς Φωκᾶς, τεύχος Σεπτεμβρίου 1911: Βασίλειος Χατζῆς, τεύχος Ὀκτωβρίου 1911: Ἀριστοτέλης Ζάχος, τεύχος Νοεμβρίου 1911: Παῦλος Μαθιόπουλος, ὑπὸ Γεω Βώκου.

ΓΕΡΑΜΑΤΑ ΥΠΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

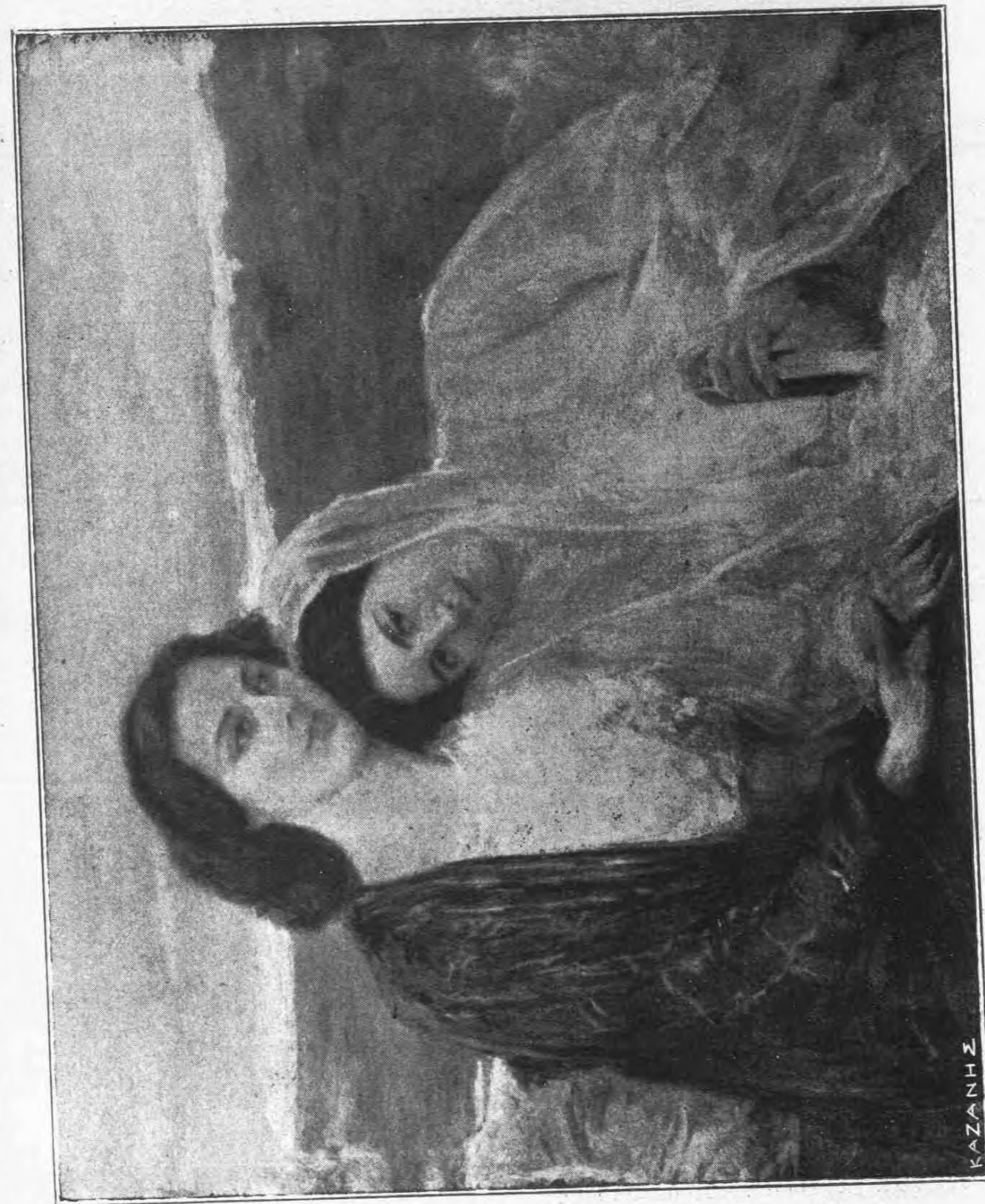
σμαγορική ατμόσφαιρα και όπου κάπου εκεί κινείται ευλαβής ή σκιά του ιερέως. Μ' άρέσει η στιγμή της πίστεως των ταπεινών, ή στιγμή της κατηχήσεως στα μοναστήρια, ή ώρα που μία φτωγή μάνα

έρχεται να τάξει για το άρρωστο παιδί της, που ένα φτωχό κοριτσάκι προχωρεί δειλά στην εικόνα ν' ανάψη ένα κερί, όλη αυτή ή χριστιανική ποίηση, γιατί τάχα ή ποίηση για κάθε θρησκεία, αφού ό,τι είναι ανθρώπινον εις αυτά είναι ελπίδες, ίκεσίες, πίστις, αγάπη. Σε παρόμοια μοτίβα έχομεν ένα μυστικοπαθή Ιωαννίδη που ίσως επίστευσε ποτε όπως ένας Παπαδιαμάντης. Άκόμη βλέπομεν τον ζωγράφο, που έθήτευσε εις του Γκύζη, του πρώτου Γκύζη με την φιλοδοξίαν ν' αναπαραστήση την ζωήν της πατρίδος του, του Γκύζη, ό οποίος δεν ειχεν ακόμη γενικοποιήσει την τέχνην του. Ούτωπως και ή φιλοδοξία του μαθητού εινε να επιδειξη, μίαν ιδιότυπον τέχνην χαρακτηρος. Ός προς εμέ βλέπω με ευχαρίστησιν ένα παλαιόν έαυτόν μου να πλανάται όμοίως σε κάποιους τέτοιους ιερούς χώρους και να συγκινείται με την αυτήν ειλικρινή συγκίνησιν.

Εινε ως ένας πρώτος σταθμός εις την τέχνην του κ. Ιωαννίδου τα έργα αυτά. Ταύτοχρόνως τον εμπνέει ό τόπος

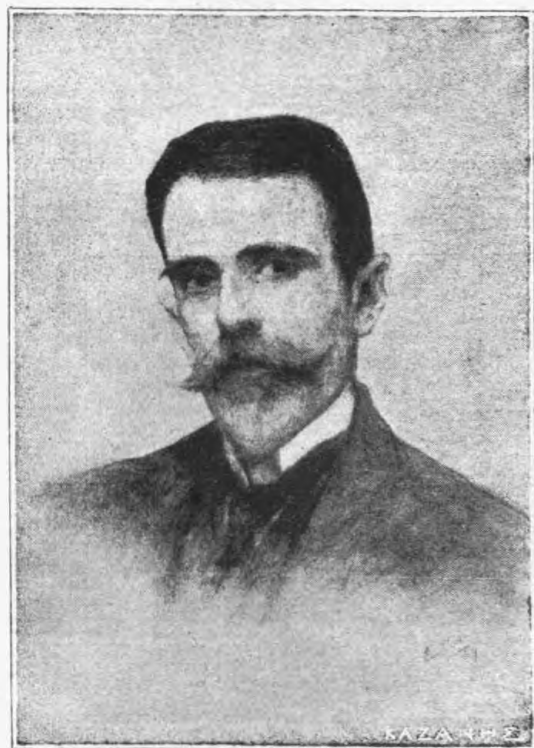

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΥΠΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΜΕ ΜΙΑ ΣΚΕΨΗ ΥΠΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΚΑΖΑΝΗΣ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
(Προσωπογραφία Ε. Ίωαννίδου)

της γεννήσεώς του, μάς δίδει θέματα από την τουρκικήν ζωήν, σκηνάς από την Σμύρνην την ιδιαίτεράν του πατρίδα. Έχουν αί σκηναί αύται μίαν χαριτωμένην γραφικότητα. Η ψυχή του καλλιτέχνου, ο χαρακτήρ του περνάει άδιοράτως ανάμεσα των. Καί εις τὰ ταπεινότερα θέματα ύπάρχει ένας λεπτότατος αισθηματισμός, μία καταφανής τάσις προς ό,τι η ζωή έχει ιδανικώς ώραιον.

Πρός τας δημιουργικάς αύτας έκδηλώσεις επικρατεί ελαφροτάτη, διαφεύγουσα γραμμή σχεδίου, επιφάνειαι λεϊαι, χανόμεναι, άποσυντεθέμεναι, δέν ύπάρχει ζωηρά αντίθεσις χρωμάτων, τὸ φῶς εἶνε σκιερὸν καὶ σκοτωμένο. Τότε ἔρχεται ὡς μία ἀμφιβολία, ὡς μία κόπωσις, ὁ δημιουργὸς ἀφίνει τὸ ἔργον του, δισταζει, παθαίνεται, δέν ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ καὶ θυσιάζετα: εἰς μίαν αὐτοκαταδίκην. Τὸν ἐνθυμοῦμαι εἰς τὸ ταπεινὸν μου γραφεῖον, ὅταν μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μὲ ἐπισκεφθῇ, διὰ νὰ μοῦ ἀναγγείλῃ, ὅτι δέν ἐμπόρεσε παρὰ τὴν ἐπεικῶς παρ' αὐτοῦ ἀναληφθεῖσαν προθεσ-

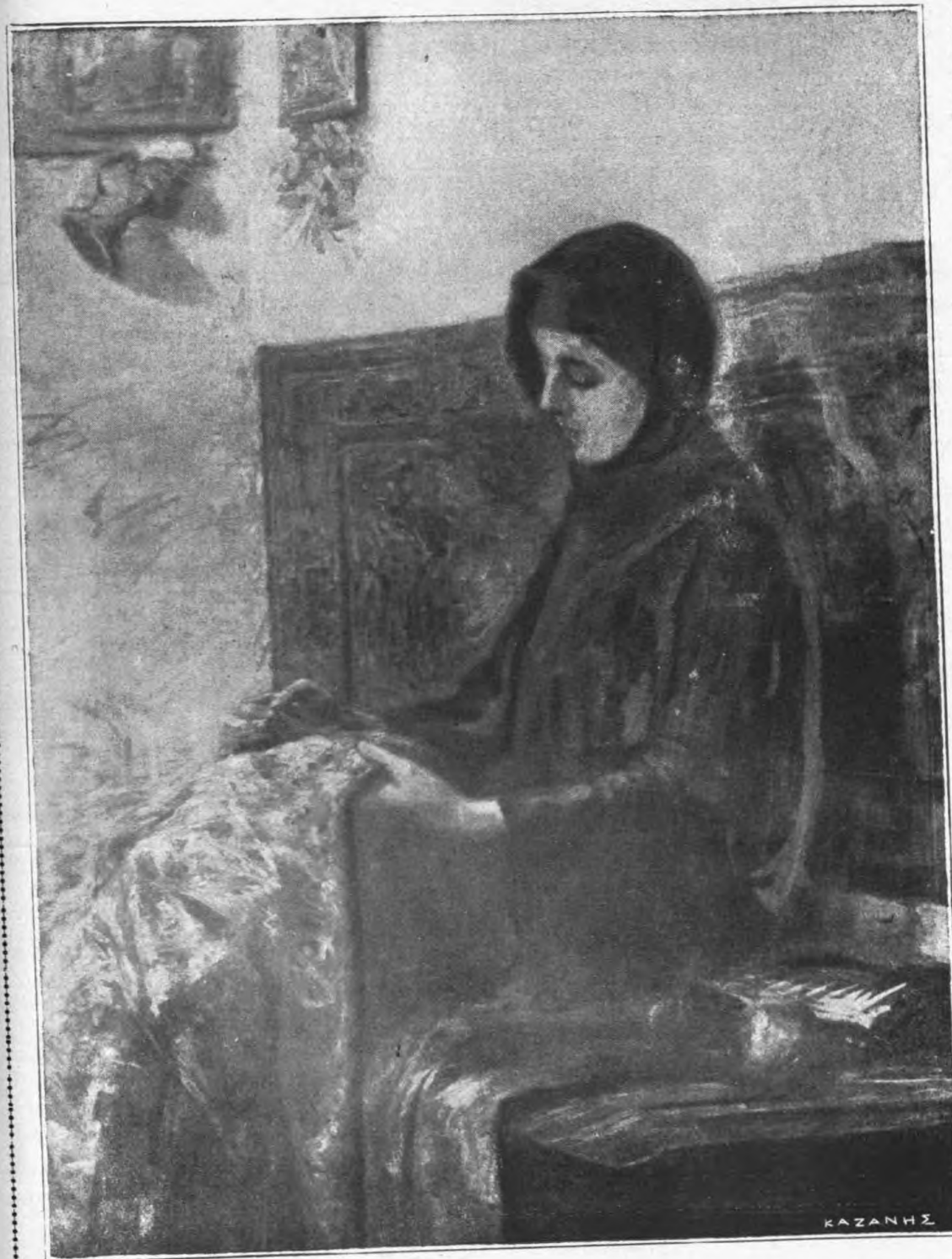
μίαν νὰ τελειώσῃ ἓνα ἔργον, ἔργον ἰδίας του ἐλευθέρας ἐμπνεύσεως, ὄχι κατὰ παραγγελίαν οὐδὲ καθ' ὑποβολήν, τὸν ἐνθυμοῦμαι νὰ παλαίῃ πρὸς αὐτὸν τὸν ἀναποφάσιστον ἑαυτὸν του καὶ νικητῆς πρὸς τὴν καλλιτεχνικὴν του προσωπικότητα ἀπὸ ἰδίας αὐστηρᾶς κρίσεως νὰ λέγῃ: «Τί τὰ θέλετε, δέν ἐμπόρεσα. Ἐγὼ εἶμαι πρωτίστως καλλιτέχνης.»

Εἶνε πράγματι καλλιτέχνης ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐκζητεῖ κάτι τελειότερον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του. Εἶνε ἀληθινὸς δημιουργὸς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος λησμονεῖ, ἀπορρίπτει ὁ,τι ἐδημιούργησε χθές, πιστεύει, ὅτι δύναται νὰ κάμῃ κάτι σήμερον καὶ ἀναθέτει τὰς ἱερωτέρας του ἐλπίδας εἰς τὴν αὔριον. Αὐτὸς εἶνε ὁ Ἰωαννίδης ὁ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀγαθὸς καὶ μετριόφρων αὐτὸς ἀνὴρ, ὁ ζῶν ἐν ἀγίωσύνῃ, ἀθουρύτως, εἰς φῶς ἄπλετον παραδείσου καλωσύνης, εἰς σκιὰν δειλῆς αὐταπαρνήσεως.

Ἡ ψυχὴ του, ἡ ἐκζητοῦσα ὁράματα κόσμων ἐμορφιάς, ἡ θέλουσα νὰ δημιουργήσῃ ὁ,τι θὰ ἦτο ἀπολύτως ἰδανικὸν καὶ τέλειον, δέν ἀποκάμνει εἰς τὰς πρὸς τὰ ἄνω βλέψεις της, ὅπου θέλει νὰ ἰδῇ ἄπειρον εὐδαιμονίαν, ὅπου ἀνάγει τὴν πραγματικότητα ἀπαλλάσσουσα αὐτὴν ἀπὸ κάθε

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΧΟΡΝ
(Προσωπογραφία Ε. Ίωαννίδου)

ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ ΚΕΝΤΩΣΑ
ΥΠΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

χυδαιότητα και δυσμορφίαν. Οὕτω αἱ προσωπογραφίαι του εἶνε καὶ αὐταὶ ὄραματισμοὶ διὰ τῶν ἰδίων του ὀφθαλμῶν, καλλιτέρα θὰ ἔλεγα ἐξωραϊσμοί. Ὅμοίως τὰ λοιπὰ θέματά του, αἱ συνθέσεις του, αἱ τάσεις του νὰ δώσῃ εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν τὰς ἐλευθέρως κινήσεις ποιητικῶν πλασμάτων, αἱ ἀπόπειραὶ του ν' ἀναπαραστήσῃ τὴν ἀρχαίαν ζωὴν, δεικνύουν σαφῶς, ὅτι ὁ καλλιτέχνης πλάττει κόσμους κατὰ τὴν ἰδίαν του ἔμπνευσιν καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν του ἐντύπωσιν.

Τὰ τεχνικὰ του πλεονεκτήματα εἶνε ἄπειρα. Μολονότι λείπει τὸ ἐντονον, τὸ ἄδρον καὶ τὸ σταθερόν, ὑπάρχει ὡς ἓνα ὄνειρον φωτὸς καὶ χρωμάτων, ὡς μία ἔκστασις καὶ μία ὀπτασία, ἀλλὰ πρωτίστως ὑπάρχει ἡ φυσικὴ ἀλήθεια ἀποδομένη ἀφελῶς, ἀλλὰ καὶ μὲ πλήρη γνῶσιν μιᾶς ἐντελεστέρως ἐκφράσεως. Εἰς τὸ ἐργαστήριόν του ζῶμεν ὠραίας στιγμᾶς, ἐπικοινωνοῦμεν πράγματι μὲ τὴν τέχνην. Ὅμοιάζει ὡσὰν κῆπος ἐκλεκτὸς τὸ καταφύγιον αὐτὸ μὲ λεπτὰ εὐωδιαστὰ ἄνθη. Ὅλα εἶνε ἤρεμα, γαλήνια, καὶ ἡ ἀσάφειά των εἰς πολλὰ ἔχει καὶ αὐτὴ ἓνα θέλητρον. Δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ συμπληρώσωμεν ἢ νὰ διδῶμεν ἢ νὰ μαντεύσωμεν. Ἄλλ' αὐτὸς μᾶς ὀδηγεῖ πάντοτε εἰς ὠραίους κόσμους, καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην μας, ὅτι τοὺς ἀπέκάλυψε.

Ἀνωτέρω ἐσημείωσα μίαν ὠρισμένην περίοδον ἐκφράσεως εἰς τὴν τέχνην του μὲ τὴν ἀπόδοσιν χαρακτηριστικῶν θεμάτων τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, ὅπως ἀπέδωκαν τοιαῦτα ὁ Γκύζης, ὁ Ἰακωβίδης, ὁ Λεμπέσης, ὁ Ράλλης καὶ τόσοι ἄλλοι. Αὐτὴ

ἡ προσπάθεια ἀποτελεῖ μίαν ἰδιαιτέραν φυσιογνωμίαν διὰ τὸν Ἰωαννίδην. Πέραν αὐτῆς χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ τεχνολογίας, εἶνε πάντοτε τὸ αὐτὸ ὕφος, ἀλλ' αἱ ἐκζητήσεις διάφοροι. αἱ ἀπόψεις τῶν ἐμπνεύσεων ποικίλαι. Ἐδῶ εἶνε μία πομπὴ τῶν Παναθηναίων πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν. ἄλλος πίναξ μᾶς δεικνύει τρεῖς χάριτας νέου τύπου, περαιτέρω τὰ αὐτὰ γυναικεῖα πρόσωπα ἀναφαίνονται μὲ τὴν ἐλευθερίαν κινήσεων καὶ μὲ τὸ ἐνδυμα ἀρχαίων ἐλληνίδων παρθένων, τῶρα εἶνε ὁ νεαρὸς μουσικὸς ποῦ παίζει κιθάραν, καὶ ἀπεικονισίς ἐντελῶς ἐκ τῆς καθημερινῆς ζωῆς κατὰ τὸ ἀναμνηστικὸν ὑπόδειγμα συγχρόνων γεγονότων ἢ ἀνακήρυξις ἐνὸς ἡγεμόνος τῆς Σάμου μὲ στρατιωτικὰς παρκατάξεις, ἔπειτα τοπία, σκηναὶ τοῦ δρόμου καὶ ἔπειτα προσωπογραφίαι, πλῆθος προσωπογραφῶν. Εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ τελευταῖον καταγίνεται συστηματικῶς ὁ κ. Ἰωαννίδης καὶ ἔχει ἀνάλογον πρὸς πᾶσαν ἄλλην καλλιτεχνικὴν του ἐκδήλωσιν ἐπιτυχίαν.

Διὰ τὸν κ. Ἰωαννίδην δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ κριτικὴ διότι τὸ ἔργον του δὲν εἶνε ἀκόμη ὠρισμένον. Μίαν ἡμέραν ἀναμφιβόλως τὸ ἔργον αὐτὸ θὰ καταστῇ εὐρύτερον, ἐκφραστικώτερον, πολυσυνθετωτερον. Θὰ βαίνη πρὸς τὴν τελειοποίησιν, ἀφοῦ καὶ ἤδη εἶνε καλλιτεχνικόν. Ἄλλ' εἶπέτε μου ὅ,τι θέλετε, ἐγὼ εἶμαι θυμαστὴς του καὶ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχουν εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου ὀλίγα ἐλληνικὰ ἔργα, θὰ ἐξέλεγα διὰ μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας θέσεις ἔργα τοῦ κ. Ἰωαννίδου. Θὰ ἐκπληροῦσαν ἓνα μοναδικὸν σκοπὸν, θὰ ἦσαν πάντοτε ἐκτὸς καὶ ὑπεράνω τῆς συνήθους ζωῆς, εἰς τὸ ἄφθαστον ὄνειρόν της.

ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΡΘΕΝΑ

Τὸ μάγουλό σου, κόρη, ποῦ αἷμα σιάζει,
ἀθάνατος θὰ γίνῃ ὅποιος φιλήσει
τριγύρω σου γι' αὐτὸ σὰν τὸ μελίσι
οἱ θαυμαστὲς ζητοῦν ὅ,τι τοὺς τίζει.

Τὰ στήθη σου, ποῦ ὁ πόθος τὸ ταράζει,
εὐτυχισμένος κεῖνος ποῦ τὰγγίσει
γιὰ τοῦτον ἢ χαρὰ δὲ θάχῃ δύση,
κι' ὁ χάροντας δὲ θὰ τονὲ τρομάζει.

Μὰ σὺ κρατᾶς γιὰ σένα τὸ φιλί σου,
τὸ μαρτυροῦν τὰ μάτια σου τὰ μαῦρα,
ποῦ μ' ἔρωτα κυτιοῦνε τὸ κορμί σου.

Μεσ' τὴν καρδιά μου νοιώθω ὅλη τὴ λαύρα,
ποῦ κλείνεις στήν ἀστραφτερὴ ματιά σου
ἔρωτεμένη μὲ τὴν ὠμορφιά σου!..

ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Νὰ σπαρταράῃ νοιώθω τὸ κορμί σου
μέσα στήν ἀγκαλιά μου, ὠραία Φρόνη,
κι' ὅ,τι καλὸ στὸν κόσμον ἢ μοῖρα δίνει,
σήμερα κλείνεται μεσ' τὸ φιλί σου.

Χίλιων πουλιῶν κελιάδισμα ἢ φωνή σου,
ποῦ κυνηγήτρα διώχνει τὴν ὀδύνη,
κι' ἓνα θριαμβικὸν ὕμνον ἀφίνει,
ψάλλοντας ὡσαννὰ στή δυναμὴ σου.

Τριγύρω στὸ κορμί σου σὰν ἀπλώνεις
μαγνάδι χρυσαφένιο τὰ μαλλιά σου,
πιο φωτεινὴ ἀπ' τὸν ἥλιο μὲ θαμπώνεις.

ὦ Φρόνη! στήν μαγεύτραν ὠμορφιά σου
προσκυνητῆς σου ἐγὼ σπονδὲς θὰ κάνω
καὶ θενὰ σάνυμνῶ ὡς ποῦ νὰ πεθάνω.

ΣΕ ΜΙΑ ΠΕΘΑΜΕΝΗ

Α

Βαθειά στο μνήμα ἐκρύφτη τὸ κορμί σου
στον τάφο τόσους ποῦ ἔστειλε σὰ ζοῦσες,
ἐσὺ ποῦ σὲ παλάτια ἐκατοικοῦσες,
στο κρῦο χῶμα τώρα πιά κοιμήσου!

Μέσ' τὸ σκοτάδι τάχα μοναχὴ σου
πῶς θενὰ κοιμηθῆς, ποῦ δὲ μποροῦσες
πρῶτα ν' ἀναπαντῆς, ἂν δὲν κρατοῦσες
σφιχτὰ σιὴν ἀγκαλιὰ τὸν ἔρασή σου;

Καὶ ποῦ θὰ βρῆς καθρέφτη κρουσταλένιο,
σιὰ μάγουλα νὰ βάζης κοκκινάδι,
τὰ χεῖλι σου νὰ κάνης κοραλένιο;

Δυστυχισμένη! ἀτελείωτο σκοτάδι
ἐκεῖ εἶναι ὁ ὕπνος· κι' ὄνειρο κανένα
δὲ θὰ σοῦ φέρνει πιά τὰ περασμένα!..

Β

Στὴν ὡμορφιά σου καίγανε λιβάνι
τόσοι καὶ τόσοι! τάχα τώρα ποῦ 'νε
νεκρόλογα σὶν τάφο σου νὰ ποῦνε,
νὰ φέρουν σὶν νεκρὸ σου ἓνα στεφάνι;

Καθένας σοῦ ἔλεγε πῶς θὰ πεθάνει
γιὰ ἓνα φιλί σου! μήτε γιὰ νὰ δοῦνε
τώρα τὸν τάφο σου δὲ θὰ σιραφοῦνε·
ἄλλοι σαυτὴν τὰ θέλητρα ποῦ χάνει!

Οὐτ' ἓνα δάκρυ γιὰ δροσιὰ σὶν μνήμα,
κι' οὔτε κανέναν θρηῆνος σὰν περνοῦσες·
ὀλόκληρη ἢ ζωὴ σου ἓνα κρίμα!

Στὸν τάφο σὲ συντρόφεψε ἢ βλαστήμα
ἐκείνων, ποῦ κατὰστροφες σὰν ζοῦσες,
ἐκείνων ποῦ τοὺς ἄφησες συντρίμμα!..

ΚΩΣΤΑΣ ΔΕΛΑΚΟΒΙΑΣ

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΤΕΜΠΕΛΗ

[Δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω διήγημα τοῦ ἀλησμόνητου διηγηματογράφου Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη εἰς ἀνάμνησιν συγκινητικῆς φιλολογικῆς παραδόσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἔξοχος αὐτὸς συγγραφεὺς ἐθεωροῦσε ἀπαραίτητον καὶ ἱερὸν καθήκον νὰ γράφῃ κατὰ τὴν μεγάλην ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων ἓνα χριστουγεννιάτικο διήγημα. Τὰ «Χριστούγεννα τοῦ Τεμπέλη» εἶνε ἀθηναϊκὸν χριστουγεννιάτικο ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν χιουμοριστικὴν του μορφήν, κρύπτει ἓνα μικρὸ ἀνθρώπινον δράμα. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» τοῦ 1896.]

ΣΤΗΝ ταβέρνα τοῦ Πατσοπούλου. ἐνῶ ὁ βορρᾶς ἐφύσα καὶ ὑψηλὰ εἰς τὰ βουνὰ ἐχιόνιζεν, ἓνα πρωὶ ἐμβῆκε νὰ πιῇ ἓνα ρῶμι νὰ ζεσταθῇ ὁ μαστρο-Παῦλος ὁ Πισκολέτος, διωγμένος ἀπὸ τὴ γυναῖκά του, ὑβρισμένος ἀπὸ τὴν πενθεράν του, δαρμένος ἀπὸ τὴν κουνιάδα του, ξωρκισμένος ἀπὸ τὴν κυρὰ Στρατίνα τὴν σπιτονοικοκυράν του, καὶ φασκελωμένος ἀπὸ τὸν μικρὸν τριετῆ υἱὸν του, τὸν ὁποῖον ὁ προκομμένος ὁ θεῖός του ἐδίδασκεν ἐπιμελῶς, ὅπως καὶ γονεῖς ἀκόμα πράττουν εἰς τὰ «κατώτερα στρώματα», πῶς νὰ μουντζώνη, νὰ βρίζη, νὰ βλασφημῇ, καὶ νὰ κατεβάζῃ κάτω σταυρούς, Παναγιές, κανδήλια, θυμιατὰ καὶ κόλλυθα. Κ' ἐπειτα γράψε ἀθηναϊκὰ διηγήματα!

Ὁ προβλεπτικὸς ὁ κάπηλος, διὰ νὰ ἐρχωνται ἀσκανδαλίστως νὰ ψωνίζουν αἱ καλαὶ οἰκοκυράδες, αἱ γειτόνισσαι, εἶχε σιμὰ εἰς τὰ βαρέλια καὶ τὰς φιάλας, πρὸς ἐπίδειξιν μᾶλλον ὀλίγον σάπωνα, κόλλαν, ὀρυζιον καὶ ζάχαριν, εἶχε δὲ καὶ μῦλον διὰ νὰ κόπτη καφέν. Ἄλλ' ἔβλεπες πρωὶ καὶ βράδυ νὰ ἐξέργωνται ἀτημέλητοι καὶ μισοκτενισμένοι γυναῖκες φέρουσαι τὴν μίαν χεῖρα ὑπὸ τὴν πτυχὴν τῆς ἐσθῆτος παρὰ τὸ ἰσχίον, καὶ τοῦτο ἐσήμαινεν, ὅτι τὸ ὀψώνιον δὲν ἦτο σάπων. οὔτε ὀρυζιον ἢ ζάχαρις.

Ἦρχετο πολλάκις τῆς ἡμέρας ἢ γρηὰ Βασίλω, πτωχῇ, ἔρημη καὶ ξένη στὰ ξένα, ἣτις δὲν εἶχε προλήψεις, κ' ἔπινε φανερά τὸ ρῶμι της. Ἦρχετο καὶ ἡ κυρὰ Κώσταίνα ἢ Κλησιάρισσα, ἣτις ἐβοηθοῦσε τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἰσταμένη πλησίον τῶν μανουαλίων διὰ νὰ κολλᾷ τὰ κηρία, καὶ ὅσας πεντάρας ἔπαιρνε

τὴν Κυριακὴν, ὅσας τὰς ἔπινε μετ' εὐσυνειδήτου ἀκριθείας. τὴν Δευτέραν, Τρίτην καὶ Τετάρτην.

Ἦρχετο καὶ ἡ Στρατίνα. νοικοκυρὰ μὲ δυὸ σπίτια, ὅπου ἐφώναζεν εἰς τὴν αὐλόπορταν, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ κρασοπουλεῖο ὅλα τὰ μυστικά της, δηλ. τὰ μυστικὰ τῶν ἄλλων, καὶ μέρος μὲν αὐτῶν ἔμενον εἰς τὴν αὐλήν, μέρος δὲ ἔπιπτον εἰς τὸ καπηλεῖον, καὶ τὰ περισσότερα ἐχύνοντο εἰς τὸν δρόμον· κ' ἐξωνομάτιζε τὸν κόσμον, ποῖα νοικάρισσα τῆς καθυστερεῖ δύο νοίκια, ποῖος ὀφειλέτης τῆς χρεωστεῖ τὸν τόκον, ποῖα γειτόνισσα τῆς ἐπῆρεν ἓνα εἶδος, δανεικὸν κι' ἀγύριστον. Ὁ μαστρο-Δημήτρης ὁ φραγκοράφτης τῆς ἐχρεωστοῦσε τρία νοίκια, ὁ μαστρο-Παῦλος ὁ Πισκολέτος πέντε, καὶ τὸν μῆνα ποῦ ἔτρεχεν, ἔζη. Ἡ Λενιώ ἢ κουμπάρα της τῆς πέρασε δευτέραν ὑποθήκην μὲ δόλον εἰς τὸ σπίτι, καὶ τώρα ἦταν ἀνάγκη νὰ τρέχῃ εἰς δικηγόρους καὶ συμβολαιογράφους, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ δίκαιά της. Ἡ Κατίνα, ἢ ἀνεψιά της ἀπ' τὸν πρῶτον της ἄνδρα, τῆς εἶχεν ἀφήσει ἓνα ἀμανάτι διὰ νὰ τὴν δανείσῃ δέκα δραχμάς, καὶ τώρα κατὰ τὴν ἐκτίμησιν. δύο χρυσοχῶν, ἀπεδείχθη ὅτι τὸ ἀσημικὸν ἦτο κάλπικον καὶ δὲν ἤξιζεν οὔτε ὅσον ἤξιζαν τὰ δυὸ φυσέκια μὲ τὰς σκουριασμέναις μπακίραις — τὰς ὁποίας, ἀφοῦ κατὰ τὴν συνήθειάν της, (αὐτὸ δὲν τὸ ἔλεγεν, ἀλλ' ἦτο γνωστὸν) ἔβγαλεν ἐξω τὸν γέρω-Στρατῆν τὸν ἄνδρα της, τὴν κόρη της τὴν Μαργαρίταν καὶ τὴν ἐγγονὴν της τὴν Βγενούλαν. ἤνοιξε τὴν κρύπτην, ἀπέθεσεν ἐκεῖ τὸ ἐνέχυρον, ἔβγαλε τὸ κομποδεμα, ἔλαθε φυσέκια καὶ τὰ ἐνεχείρισε μὲ τρόπον ὅπου ἐσήμαινε νὰ τὰ

δώση και να μὴ τὰ δώση, κ' ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐκολλοῦσαν στὰ χέρια της, εἰς τὴν πτωχὴν τὴν Κατίαν.

Εἰσήλθε ριγῶν ὁ μαστρο-Παυλάκης κ' ἐζήτησεν ἕνα ρῶμι. Τὸ παιδί τοῦ καπηλείου, ὅπου τὸν εἴξευρε καλὰ, τοῦ εἶπε :

— Ἐχεις πεντάρρα ;

Ὁ ἄνθρωπος ἔσεισε τοὺς ὦμους διαφορῶμενος.

— Βάλε σὺ τὸ ρῶμι, εἶπε.

Πῶς νὰ ἔχη πεντάρρα ; Καλὰ καὶ τὰ λεπτά, καλὴ κ' ἡ δουλειά, καλὸ καὶ τὸ κρασί, καλὴ κ' ἡ κουβέντα ὅλα καλὰ. Καλλίτερον ἀπ' ὅλα ἡ ραστώνη, τὸ δόλτσε φάρ νιέντε τῶν ἀδελφῶν Ἰταλῶν.

Ἄν εἰς αὐτὸν ἀνετίθετο νὰ συντάξῃ τὸν κανονισμόν τῆς ἐβδομάδος, θὰ ὠρίζε τὴν Κυριακὴν διὰ σχολὴν, τὴν Δευτέραν διὰ χουζούρι, τὴν Τρίτην διὰ σουλάτσο, τὴν Τετάρτην, Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν δι' ἐργασίαν καὶ τὸ Σάββατο διὰ ξεκούρασμα.

Ἀκριβῶς τὴν ὥραν ταύτην ἦλθεν ἀπ' ἀντικρῦ ὁ Δημήτρης ὁ φραγκοράφτης, διὰ νὰ πιῇ τὸ πρωινόν του. Μόνην παρηγορίαν εἶχε νὰ κάμνη αὐτὰ τὰ συχνὰ ταξειδάκια, καθὼς τὰ ὠνόμαζε. Διέκοπτεν ἐπὶ πέντε λεπτά τὴν ἐργασίαν του δέκα φορές τὴν ἡμέραν, καὶ ἤρχετο νὰ πίνῃ ἕνα κρασί. Ἐπαίρνεν ἐργασίαν ἀπὸ τὰ μαγαζιά, κ' ἐδούλευεν ὡς κάλφας εἰς τὸ δωμάτιόν του. Εἰσήλθε καὶ πρήγγειλεν ἕνα ρῶμι. Εἶτα ἰδὼν τὸν Παῦλον.

— Βάλε καὶ τοῦ Μαστρο-Παυλάκη ἕνα ρῶμι, εἶπεν ὡς ἀπὸ θεοῦ σταλμένος, διὰ νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τῆς πεντάρρας μεταξὺ τοῦ πελάτου καὶ τοῦ ὑπηρετοῦ.

— Ποῦ σκόλη καὶ γιορτὴ μαστρο-Παυλέτο, φίλε μου, εἶπεν οὔτε καθησιὸ οὔτε χουζούρι. Τ' αἰ-Νικόλα δουλέψαμε, τ' αἰ-Σπυρίδωνα δουλέψαμε, τὴν Κυριακὴ προχθές τὸ ἴδιο ἔρχονται Χριστούγεννα καὶ θαρρῶ πῶς θὰ δουλέψουμε, χρονιάρρα ἕνα μέρα.

Ὁ Παῦλος ἔσεισε τὴν κεφαλὴν.

— Θέλω κάτι νὰ πῶ, ἀλλὰ δὲν ξέρω νὰ τὰ σταμπάρω περὶ γραμμάτου, Μαστρο-Δημήτρη μου, εἶπεν. Μοῦ φαίνεται πῶς αὐτοὶ οἱ μαστόροι, αὐτοὶ οἱ ἀρχόντοι, αὐτὴ ἡ κοινωνία, πολὺ κακὰ ἔχουν διωρι-

σμένα τὰ πράγματα. Ἄντι νὰ εἶναι ἡ δουλειὰ μοιρασμένη ἴσα στὴς καθημερινὰς, πέφτει μονομιᾶς καὶ μονοπάντα. Δουλεύουμε βιαστικὰ τῆς Γιορτᾶδες κ' ὕστερα χασομεροῦμεν βδομάδες καὶ μῆνες τῆς καθημερινὰς.

— Εἶναι κ' ἡ τεμπελιά στὸ μέσο, εἶπε μετὰ πονηρᾶς αὐθαδεΐας τὸ παιδί ὠφελήθην ἀπὸ μίαν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ ἀφέντης του εἶχεν ὁμιλίαν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας.

— Ἄς εἶναι, τί νὰ σοῦ κάμῃ ἡ προκομιάδα κ' ἡ τεμπελιά ; εἶπεν ὁ Δημήτρης. Τὸ σωστὸ εἶναι πολλὰ κεσσάτια κ' ὀλίγη μαζωμένη δουλειά. Καλὰ λέει ὁ Μαστρο-Παῦλος. Ἄλλο ἂν εἶμαι ἀκαμάτης ἐγὼ, ἄς ποῦμε, ἢ ὁ Παῦλος, ἢ ὁ Πέτρος ἢ ὁ Γκίκας. Ἐμένα ἡ φαμελιά μου δουλεύει, ἐγὼ δουλεύω, ὁ γυιὸς μου δουλεύει, τὸ κορίτσι μου πάει στὴ μοδίστρα. Καὶ μ' ὅλα αὐτὰ, δὲ μπορούμε ἀκόμα νὰ βγάλουμε τὰ νοίκια τῆς κυρα-Στρατίνας. Δουλεύουμε γιὰ τὴν σπιτονοικοκυρά, δουλεύουμε γιὰ τὸ μπακάλη, γιὰ τὸ μανάθη, γιὰ τὸν τσαγγάρη, γιὰ τὸν ἔμπορο. Ἡ κόρη θέλει τὸ λουσό της, ὁ νέος θέλει τὸ καφενεῖο του, τὸ ροῦχό του, τὸ γλέντι του. Ὑστερα κάνε προκοπή.

— Ὑγρασία μεγάλη, μαστρο-Δημήτρη μου, εἶπεν ὁ Παυλέτος ἀποκρινόμενος εἰς τοὺς ἰδίους τοῦ στοχασμούς, ὕγρασία κάτω στὰ μαγαζιά, χαμηλὸ τὸ μέρος, ἡ δουλειὰ βαρειά, ρευματισμοί, κρυώματα. Ὑστερα, κόπιασε. ἂν ἀγαπᾶς ν' ἀργάζῃς τομάρια, τὸ δικό μου τὸ τομάρι ἄργασε πειᾶ, ἄργασε . . .

— Καλὰ ἀργασμένο τὸ δικό σου, μαστρο-Παῦλε, αὐθαδίασε πάλιν ὁ ὑπηρετής, αἰνιτιτόμενος ἴσως τὰς μετὰ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ γυναικαδέλφου του σκηνάς.

Εἶτα εἰσήλθεν ὁ καπηλὸς, ὁ μαστρο-Δημήτρης ἀπῆλθε διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐργασίαν του, καὶ ἡ ὁμιλία ἔπαυσε. Ὁ μαστρο-Παῦλος ἀφέθη εἰς τὰς φαντασίας του. Σάββατον σήμερον, μεθαύριον παραμονή, τὴν ἄλλην Χριστούγεννα. Νὰ εἶχε τουλάχιστον λεπτά, διὰ ν' ἀγοράσῃ ἕνα γαλόπουλο, νὰ κάμῃ κί' αὐτὸς Χριστού-

γεννα στὸ σπίτι του, καθὼς ὅλοι. Μετενόει τώρα πικρῶς διότι δὲν ἐπῆγε τὰς τελευταίας ἡμέρας εἰς τὰ βυρσοδεψεῖα γὰρ δουλέψῃ, νὰ βγάλῃ ὀλίγα λεπτά, διὰ νὰ περάσῃ πτωχικὰ τὰς ἐορτάς. « Ὑγρασία μεγάλη, χαμηλὸ τὸ μέρος, ἡ δουλειὰ βαρειά. Κόπιασε ν' ἀργάζῃς τομάρια ! Τὸ δικό μας τὸ τομάρι θέλει ἄργασμα. »

Εἶχεν ἀκούσει τὸν λαϊκὸν μῦθον διὰ τὸν τεμπελὴν, τὸν ὅποιον ἐπῆγαιναν νὰ κρεμάσουν, καὶ ὅστις συγκατένευε νὰ ζῆσῃ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ εἶναι « βρεμμένο τὸ παξιμάδι ». Ἐγνώριζε καὶ τὴν ἄλλην διήγησιν διὰ τὸ τεμπελχανιό, τὸ ὅποιον ἴδρυσε, λέγουν, ὁ Μεχμεταλῆς εἰς τὴν πατρίδα του Καβαλλαν. Ἐκεῖ, ἐπειδὴ τὸ κακὸν εἶχε παραγείνει, ὁ ἐπιστάτης ἐσοφίσθη νὰ στρώσῃ μίαν ψάθαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἠνάγκαζε τοὺς ἀέργους νὰ ἐξαπλώνονται, εἶτα ἔβαλλε φωτιὰν εἰς τὴν ψάθαν. Ὅποιος ἐπροτίμα νὰ κατῆ παρὰ νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν του, ἦτο σωστὸς τεμπελῆς κ' ἐδικαιοῦτο νὰ φάῃ δωρεὰν τὸ πιλάφι. Ὅποιος ἐσηκωνετο κ' ἐφευγε τὸ πῦρ, δὲν ἦτο σωστὸς τεμπελῆς, κ' ἔχανε τὰ δικαιώματα. Τόσοι Βαλλιάνοι, τόσοι Ἀβέρωφ καὶ Συγγροί, ἐσκέπτετο ὁ Παῦλος, καὶ κάνεις ἐξ αὐτῶν νὰ μὴν ἰδρῦσῃ παραπλήσιόν τι εἰς τὰς Ἀθήνας !

Ὁ μαστρο-Παυλάκης ἐπεριδιάβασεν ἀκόμη δύο ἡμέρας, καὶ τὴν ἄλλην ἦτο παραμονή. Τὸ γαλόπουλο δὲν ἔπαυσε νὰ τὸ ὄνειροπωλῇ καὶ νὰ τὸ ὀρέγεται.

Πῶς νὰ τὸ προμηθευθῇ ;

Ἀφοῦ ἐνύκτωσε, διωγμένος καθὼς ἦτον ἀπὸ τὸ σπίτι, ἀπετόλμησε καὶ ἦλθεν ἀπὸ ἕνα πλάγιον δρομίσμον καὶ ἦτο ἕτοιμος νὰ χωθῇ εἰς τὸ καπηλεῖον. Ὁ νοῦς του ἦτο ἀναποσπᾶστος προσηλωμένος εἰς τὸ γαλόπουλο. θὰ ἐχρησίμευε τοῦτο, ἐὰν τὸ εἶχε, καὶ ὡς μέσον συνδιαλλαγῆς μετὰ τὴν γυναῖκά του.

Ἐκεῖ, καθὼς ἐστράφη νὰ ἐμβῇ εἰς τὸ καπηλεῖον, βλέπει ἕν παιδίον τῆς ἀγορᾶς, μὲ μίαν κοφίναν ἐπ' ὤμων, ἣτις ἐφαίνετο ἀκριβῶς νὰ περικλεῖθῃ ἕνα γάλον, ἀγριολάχανα, πορτοκάλια, ἴσως καὶ βούτυρον

καὶ ἄλλα καλὰ πράγματα. Τὸ παιδίον ἐκύτταζε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, κ' ἐφαίνετο ν' ἀναζητῇ οἰκίαν τινά. Ἦτο ἕτοιμον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ καπηλεῖον διὰ νὰ ἐρωτήσῃ. Ἐπειτα, εἶδε τὸν Παῦλον κ' ἐστράφη πρὸς αὐτόν.

— Ξέρεις, πατριώτη τοῦ λόγου σου, ποῦ εἶναι τὸ σπίτι τοῦ κύρ Θανάση τοῦ Μπελιοπούλου ;

— Τοῦ κύρ Θανάση, τοῦ Μπε . . .

Ἄστραπὴ ὡς ἰδέα ἔλαμψεν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Παύλου.

— Μοῦπε τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸν ἐξέχασα.

Τώρα γρήγορα ἔπιασε σπίτι δῶ χάμω σαυτό τὸ δρόμο, πρῶτα καθότανε στὸ Γεράνι.

— Τοῦ κύρ Θανάση τοῦ Μπελιοπούλου ! Νὰ, ἰδῶ εἶναι τὸ σπίτι του. Νὰ φωνάξῃς τὴν κυρά Παύλαινα, μέσα, στὴν κάτω κάμαρα, στὸ ἰσόγειο . . . αὐτὴ εἶναι ἡ νοικοκυρά του . . . πῶς νὰ πῶ ; εἶναι γενοιά του . . . τὴν ἔχει λύσει-δέσει σ' ὅλα τὰ πάντα . . . οἰκονόμισσα στὸ νοικοκυριό του . . . εἶναι κουνιάδα του . . . μαθῆς θέλω νὰ πῶ, ἀνηψιά του . . . φώναξέ την καὶ δώσέ της τὰ ψώνια.

Καὶ βαδίσας ὁ ἴδιος πέντε βήματα κατὰ τὴν θύραν τῆς αὐλῆς, ἔκαμε πῶς φωνάζει.

— Κυρά Παύλαινα, κόπιασε δῶ νὰ πάρῃς τὰ ψώνια, ποῦ σοῦ στέρνει ὁ κύριος . . . ὁ ἀφέντης σου.

Καλὰ ἦλθαν τὰ πράγματα ἕως τώρα. Ὁ μαστρο-Παυλάκης ἔτριβε τὰς χεῖρας, καὶ ἠσθάνετο τὴν κνίσσαν τοῦ ψητοῦ κούρκου. Καὶ δὲν τὸν ἔμελε τόσον διὰ τὸν κούρκον, ἀλλὰ θὰ ἐφιλιώνετο μετὰ τὴν γυναῖκά του. Τὴν νύκτα ἐπέρασε εἰς ἕν ὀλονύκτιον καφενεῖον, καὶ τὸ πρωὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ὅλην τὴν ἡμέραν προσεκολλήθη εἰς μίαν συντροφίαν, ἔπειτα εἰς μίαν ἄλλην παλαιῶν γνωρίμων του, εἰς τὸ καπηλεῖον, ὅπου ἔμεινε τὰς περισσοτέρας ὥρας ἀνοικτόν. μετὰ τὰ παράθυρα κλεισμένα, κ' ἐπέρασε μετὰ ὀλίγους μεζέδες καὶ μετὰ ἀρκετὰ κεράσματα.

Τὸ βράδυ ἀφοῦ ἐνύκτωσε, ἐπῆγεν μετὰ τὸλμην, ἀπὸ τὰς πολλὰς σπονδὰς καὶ ἀπὸ

τὴν ἐνθύμησιν τοῦ κούρκου, κ' ἔκρουσε τὴν θύραν τῆς οἰκογενείας του. Ἡ θύρα ἦτο κλεισμένη ἔσωθεν.

— Καλησπέρα, κυρά Παύλαινα, ἐφώναξεν ἀπ' ἔξω. Χρόνους πολλούς· πῶς πῆγεν ὁ γάλος; βλέπεις, ἐγώ, πάλι;

Οὐκ ἦν φωνή, οὐδὲ ἀκρόασις ὅλη ἢ αὐλή ἦτο ἡσυχη. Τὰ ἰσόγεια, αἱ τρῶγλαι, τὰ κοτέτσια τῆς κυρά-Στρατίνας ὅλα ἐκοιμῶντο, ὁ σκύλλος μόνον, ἐγνώρισε τὸ μαστρο Παῦλο ἔγρυξεν ὀλίγον καὶ πάλιν ἡσύχασε.

Ἐπῆρχαν ἐκεῖ ἐκτός ἀπὸ τὸ ψυχομέτρι τριῶν ἢ τεσσάρων οἰκογενειῶν, ποῦ ἐκατοικοῦσαν εἰς τὰ ἀνήλια δωμάτια, δύο γίδαις, δώδεκα ὄρνιθες, τέσσαρες γάττοι, δύο ἰνδιάνοι, καὶ πολλὰ ζεύγη περιστερῶν. Αἱ δύο γίδαις ἐνεχάραζαν βαθεῖα εἰς τὸ σκεπασμένον μανδράκι τους, αἱ ὄρνιθες ἐκλωζον ὑποκῶφως εἰς τὰ κοτέτσια τους, τὰ περιστέρια εἶχαν μαζωχθῆ εἰς τοὺς περιστερώνας περίτρομα ἀπὸ τὸ κυνήγι, ὅπου ἤρχιζαν τὴν νύχτα οἱ γάττοι. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ μικροὶ θόρυβοι ἦσαν τὸ ῥογγάλισμα τῆς αὐλῆς κοιμωμένης. Πάραυτα ἠκούσθη κρότος βημάτων εἰς τὸ σπίτι.

— Ἐ, μαστρο-Παυλάκη, εἶπε πλησιάσασα ἡ κυρά-Στρατίνα, νάχουμε καὶ καλὸ ῥῶτημα... τί γάλος καὶ γαλιζεις καὶ γιαλιζεις, καὶ καλὸ νὰ μῶχης ἀσίκη μου; Εἶδαμε καὶ πάθαμε νὰ σκεπάσουμε τὸ πᾶγμα, διὰ νὰ μὴν προσβαλθῆ τὸ σπίτι... Ἐκεῖνος, ποῦ ἦταν δικός του ὁ γάλος ἤρθε μεσάνυχτα κ' ἐφώναζε, κ' ἔκανε τὸ κακό. καὶ μᾶς φοβέριζεν ὅλους, κ' ἡ φαμιλιά σου, ἐπειδὴ τὸν εἶχε κόψει τὸ γάλο, μαθές, καὶ τὸν εἶχε βάλει στὸ τσουκάλι, βρέθηκε στὰ στενά... κλειδῶθηκε μέσ' τὴν κάμερα καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάμη... εἶπε καὶ ὁ κουνιάδος σου, καλὸ κελεποῦρι ἦταν καὶ αὐτό. μαθές... Κ' ἐπέρασε ἡ φαμελιά σου ὅλη τὴν ἡμέρα κλειδομανταλωμένη μέσα, ἀπὸ φόβο μὴν ξαναέλθῃ ἡ κείνος ποῦ εἶχε τὸ γάλο, καὶ καὶ μᾶς φέρει καὶ τὴν ἀστυνομία... Ἦταν φόβος νὰ μὴν προσβαλθῆ καὶ μένα τὸ σπίτι μου. Ἄλλη φορὰ τέτοια ἀστειὰ νὰ μὴν τὰ κάνης. Τέτοια προσβολὴ δὲν ταιριάζει στὸ σπίτι μου, τᾶκουσες;

Ὁ μαστρο-Παῦλος ἠρώτησε δειλὰ.

— Τώρα εἶνε μέσα ἡ φαμιλιά μου;

— Εἶνε μέσα ὅλοι τους, καὶ ἔχουνε τὸ φῶς κατεβασμένο γιὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Κύτταξε καλὰ μὴ σὲ νοιώσῃ ἀπὸ πουθενὰ κείνος ὁ σκιαῶς ὁ κουνιάδος σου, πάλε...

— Εἶνε μέσα;

— Ἡ μέσα εἶνε ἡ ὅπου νᾶνε ἔφτασε... νὰ ἀκούω τὴ φωνή του.

Ἠκούσθη τῷ ὄντι μία ἀπειλητικὴ φωνή.

— Ἐ μαστρο-Παυλῖνε, ἔλεγε, καλὸς ἦτον ὁ γάλος.

Ποῖος ἦτο ὁ ὀμιλήσας, ἄδηλον. Ἴσως νὰ ἦτο καὶ ὁ μαστρο-Δημήτρης, ἴσως νὰ ἦτο καὶ ὁ γυναικαδελφός τοῦ Παύλου.

— Καὶ νὰ μὴν πάρω ἐγὼ μεζέ... παρεπονέθη ὁ Παῦλος.

— Τί σοῦ χρειάζεται ὁ μεζές μαστρο-Παυλάκη; Τὰ πράγματα εἶναι πολὺ σκουρα εἶπεν ἡ κυρά Στρατίνα, δουλειά, Παυλάκη, δουλειά· πῆγαινε νὰ δουλέψῃς καὶ ὅ,τι ἔγεινε ἔγεινε, πῆγαινε νὰ δουλέψῃς γιὰ νὰ μοῦ φέρῃς καὶ μένα τὰ λεφτά μου· τᾶκούς;

— Τᾶκούω.

— Φέρε μου ἐσὺ τὸν παρᾶ καὶ μὸλη μου τὴ φτώχεια, θυσιάζω μιὰ γαλοπούλα καὶ τρῶμε.

Ἠκούσθη ἀπὸ μέσα μουρμουρισμός, εἶτα φωνὴ μικροῦ παιδιοῦ, εἶπε.

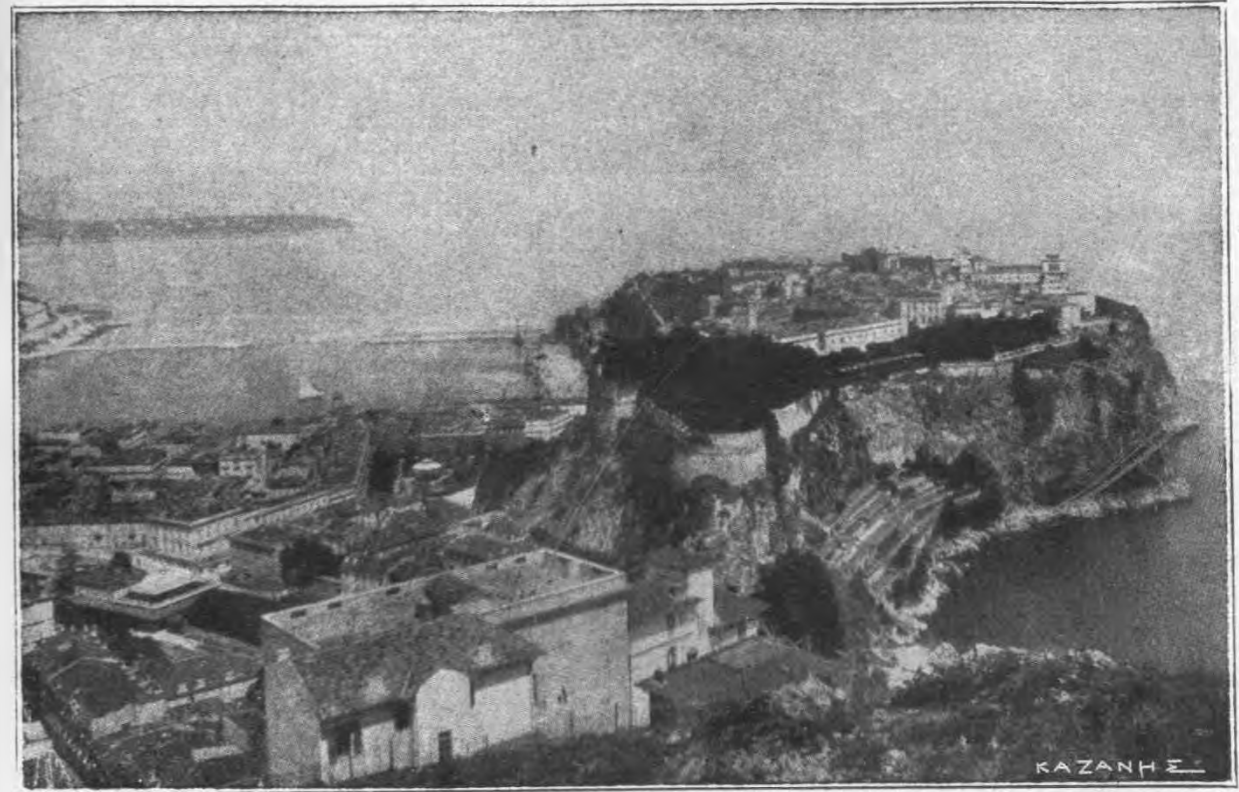
— Τὴν ὑγεία σου, ματο-Πάλο, τεμπελόκυλο, κακὲ πατέλα· τόνε φάαμε τὸ λάλο. Νὰ πάλε καὶ σὺ πέντε, καὶ ἄλλα πέντε, δέκα!

Προφανῶς ἦτο μέσα ὁ φοβερός γυναικαδελφός του, καὶ εἶχε δασκαλέψει τὸ παιδί νὰ τοῦ φωνάξῃ αὐτά.

— Μὴ στέκεσαι στιγμὴ, μαστρο-Παυλέτο μου, εἶπεν ἡ Στρατίνα· τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω! Δρόμο τώρα, καὶ μεθαῦριο δουλειά, δουλειά!

Ἠκούσθη κρότος ὡς νὰ ἐσηκώθη τις ἀπὸ μέσα καὶ νὰ ἐπλησίαζε μὲ βαρὺ βῆμα πρὸς τὴν θύραν.

— Δρόμο τώρα, ἐπανέλαβε μηχανικῶς ὁ Παῦλος, συμμορφούμενος ἐμπράκτως μὲ τὴν λέξιν... δρόμο καὶ δουλειά.

MONTE CARLO

ΜΟΝΤΕ ΚΑΡΛΟ

ΥΠΟ ΛΟΥΔΩΒΙΚΟΥ ΜΠΑΣΟΥΕΡ

ΜΟΝΤΕ Κάρλο εἶνε ὄνομα, ὅπερ ἐγείρει ὅλα τὰ αἰσθήματα: φθόνον, ἀπληστίαν, περιέργειαν, τὴν ἐντιμον ἀγανάκτησιν, τὴν φρίκην τῆς πολυτελείας, τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ χαρτοπαίγνιου. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τόπος παρουσιάζων τοιαύτην σταθερῶς σκιαγραφημένην εἰκόνα. Μόντε Κάρλο: εἶνε ἡ ἀσωτία, τὸ ἀμάρτημα, ὁ πάντοτε ρέων χρυσός. Καὶ εἰς ἄλλας βεβαίως πόλεις συνδέεται τὸ ὄνομα μὲ ὠρισμένας ιδέας, ὡς Φλωρεντία εἶνε ἡ ὠραιότης, Παρίσι ἡ καλαισθησία, Βερολῖνον ἡ ἐργασία, Βιέννη ἡ ἐλαφρὰ ζωὴ, Ρώμη ἡ ἰσχύς, Ἱερουσαλὴμ ἡ πίστις. Ἄλλ' ἅπασαι αὗται δὲν εἶνε ἀποκλειστικῶς τοῦτο, εἶνε ὁ χαρακτήρ των μόνον. Τὸ Μόντε Κάρλο ὅμως εἶνε ἀποκλειστικῶς τὸ χαρτοπαίγνιον· δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ ἐκτός τούτου μεγάλη τις πόλις μὲ ἐργοστάσια καὶ καταστήματα. Ἐκεῖ ὑπάρχει μία ἔννοια: τὸ χαρτοπαίγνιον καὶ τοῦτο ἐδημιούργησε δι' ἑαυτὸ μίαν πόλιν. Ἀλλὰ

τοῦτο εἶνε ὀλίγον· ἐδημιούργησε μίαν χώραν. Ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακὸ εἶνε ἀπὸ ἀπόψεως δημοσίου δικαίου εἰς τὴν σημερινὴν της μορφήν δημιούργημα τῆς χαρτοπαικτικῆς πάγκας, ἡ ἐδρα τῆς κυβερνητικῆς δυνάμεως δὲν εἶνε τὸ ἡγεμονικὸν ἀνάκτορον, ἀλλ' αἱ αἰθουσαι τοῦ παίγνιου τοῦ καζίνο. Εἶνε ἐπίσης διακριτικόν, ὅτι εἰς τὸ ἡσυχον χωρίον τοῦ Μονακὸ μόνον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ φαίνονται ἄνθρωποι. Σιωπηρὰ κεῖται ἡ εὐρεία πλατεῖα πρὸ τοῦ ἀνακτόρου, εἶνε εἰς τὴν θέσιν των ὅλα ὅσα χρειάζονται πρὸς ἡγεμονικὴν διαμονήν, μόνον ὅμως αὐτὴ αὕτη ἡ διαμονὴ οὕτως εἰπεῖν ἀπλῶς ὑποδηλοῦται. Ἴνα δὲ εἰς τοὺς ὀλίγους διαβάτας ἐμπνέεται ὁ σεβασμός, ἴστανται περὶξ τοῦ ἀνακτόρου μερικὰ κανόνια, πλησίον δ' αὐτῶν εἰς σωροὺς παρατεταγμένοι αἱ σφαιραὶ. Τοὺς στρατιώτας μόνον δὲν βλέπει τις καὶ ἔρχεται ἡ σκέψις μήπως τὸ πυροβολικὸν τοῦ Μονακὸ εἶνε αὐτόματον.

ΤΟ ΚΑΖΙΝΟ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕ ΚΑΡΛΟ

Και όμως εις τὸ κρατίδιον αὐτὸ συνέβη πρό τινος καὶ πολιτικὴ ἐπανάστασις. Οἱ κάτοικοι ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα Σύνταγμα, ὅπερ βεβαίως δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ παράσχη εἰς αὐτοὺς ὅ,τι ἀφθόνως χύνει ἡ ρουλέτα. Στρατόν, δικαιοσύνην, ἀστυνομίαν ὅλα τὰ πληρώνει ἡ μπάνκα καὶ οἱ κάτοικοι δὲν ἐπλήρωναν ἕως τῶρα φόρους διὰ ταῦτα· προσέτι δὲ καὶ θέσεις εὗρισκαν εἰς τὸν χαρτοπαικτικὸν οἶκον.

Ὅταν εἰσέλθῃ τις εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον νομίζει, ὅτι εὕρεται εἰς τὸν πύργον τῆς Βαβυλώνος. Ὅλοι αἱ γλώσσαι τοῦ κόσμου θορυβοῦσιν ἐκεῖ. Καὶ εἰς ὅλα τὰ τραπέζια χρῆμα, χρῆμα!

Δύναται κανεὶς ἐκεῖ ἐπὶ ὥρας νὰ παρατηρῆ τὴν ρουλέτα· τὸ παίγνιον διατηρεῖ τὴν μονοτονίαν του. Ὅπου καὶ ἂν προχωρήσετε ἀκούετε τὸν κρότον τοῦ χρήματος, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ μουσικὸν μοτίβο τοῦ Μόντε Κάρλου.

Η ΣΚΙΑ ΠΟΥ ΕΧΑΘΗ

ΕΠΗΓΑΙΝΑΝ... ἐπήγαιναν, ὁ ἓνας ἔμπρός, ἀλύπητα, ἡ ἄλλη ἀπὸ πίσω του, λαχανιασμένη, προσπαθοῦσα νὰ τὸν φθάσῃ, δυὸ σκιὲς μέσα στὴν ἀπέραντη σκιά, στὸ μεγάλο δρόμο μὲ τῆς ξηρὲς δεντροστοιχίαι, μιὰ χειμωνιάτικη, συννεφιασμένη νύχτα. Ὁ δρόμος ἦταν ἔρημος, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι. Ὁ βορειᾶς κρατοῦσε μόνον, μουγγρίζοντας τὸ βάρβαρο

τραγοῦδι τοῦ ἀνάμεσα στὰ δέντρα ποῦ ἀπλώναν τ' ἀναίσθητα κλαριά τους, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη, σὰν παράτα ἀπὸ σκέλεθρα. Ἐμούγγριζε σὰν ἄγριος ἐχθρὸς ποῦ πέφτει σὲ ρημασμένους τόπους καὶ ξεσπάζει στὰ ἔρειπια.

Μέσα στὴν ἐρημιᾶ, στὸ κρῦο, στὴν ἀνεμοζάλη, μιὰ τέτοια ὥρα σκοταδιοῦ, ὅπου τὰ πλάσματα ἐλούφαζαν, ἐκοιμοῦντο ἢ

ἐπέβαιναν, τί ἄλλο θὰ ἦταν αὐτὸ τὸ ζευγάρι τῶν σκιῶν ποῦ ἐγύριζαν, παρὰ δυὸ δυστυχημένοι;

Ἐπήγαιναν δίχως νὰ μιλοῦν, ὁ ἓνας φεύγοντας δίχως νὰ γυρίσῃ πίσω, ἡ ἄλλη κυνηγώντας τον. Κάποτε τὸν ἔφτασε καὶ τότε, ἓνα ὄνομα ἐβγήκε τρεμουλιαστά, ξεψυχισμένο, ἀπὸ τὸ στόμα τῆς, σὰν λυγμός, σὰν θρῆνος νυχτοκόρακα. Ἐκεῖνος ἄφησε ἓνα λόγο βάνουσο σὰν γροθιά.

— Φεύγα!

Κι' ἐτράβηξε μπροστὰ του πειὸ γρήγορα, μὲ πειὸ μεγάλα βήματα, μὲ πειὸ σκληρὴ ἀπόφασι.

Ἐκείνη ἐστάθηκ' ἔξαφνα, σὰν νὰ τὴν ἐχτύπησ' ἓνα ρόπαλο· ἔπιασε τὸ κεφάλι τῆς, ἀλαλιασμένη, ἐμάζεψε ὅλη τῆς τὴ δύναμι κι' ἔτρεξε πάλι ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸ σῶμα ποῦ τοῦ ἦταν ἡ σκιά.

— Στάσου!...

Ἐκεῖνος, καθὼς ἀκούσε πάλι ἀπὸ πίσω του τὴ φωνὴ ποῦ τὸν ἐκυνηγοῦσε, ἐγύρισε ἀπότομα κι' ἐμπῆκε στὸν κάμπο. Στ' ἀνοίχτά, ὁ βορρᾶς ἐφουσοῦσε λυσασμένα κι' ἔπεφτε χιονόνερο. Ἡ δυὸ σκιὲς ἐχάθηκαν μέσα στὴν ἀντάρα, δίχως νὰ ξέρουνε ποῦ πᾶνε. Ἐπήγαιναν μπροστὰ τους, στὸ πηχτὸ σκοτάδι, στὰ στραβά, σκοντάφτοντας στοὺς βάτους, δρασκελώντας τ' αὐλάκια. Πηγαίνανε στὸ ἄγνωστο, σὰν σύννεφα ποῦ τὰ σπρωχνε ὁ ἄνεμος, δίχως νοῦ, δίχως δική τους θέλησι, ὁ ἓνας ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ μακριά, πάντα πειὸ μακριά. Δὲ μπορούσαν πειὰ νὰ πλησιάσουν, ἀδύνατο πειὰ νὰ ἐνωθοῦν. Ἡ μεγὰλη δυστυχία, ἡ τελειωτικὴ, εἶχε πιάσει τὸν τόπο ἀνάμεσα τους.

Κάπου - κάπου ὁ ἄνεμος ἠσύχαζε, σὰν νὰ κουραζόταν, σὰν νὰ χόρταινε. Τότε ἡ νύχτα ἔδινε κρυφὰ τὴ βοήθεια τῆς στὴ σκιά ποῦ θρηνοῦσε:

— Στάσου... ἓνα λόγο!...

Ἐκεῖνος ἐμούγγριζε:

— Τίποτα!...

— Ὅχι!... σ' ἀγαπῶ ἀκουσέ με!...

— Φεύγα!...

— Σπλαχνίσου με!...

— Ἄτιμη!

— Πές ὅ,τι θέλεις, ἐγὼ σ' ἀγαπῶ!

Ὁ βορρᾶς ἐσηκώθηκε πάλι ἔξαφνα, ἄγρια, μ' ἓνα μουγκρητὸ ποῦ ἐκούφαινε τ' αὐτιά, μ' ἓνα χιονόνερο ποῦ ἐστράβωνε τὰ μάτια. Καὶ ἡ γυναῖκα ἐνοιώσε σὰν νὰ τὴν ἔβρισε κι' αὐτὸς καὶ νὰ τὴν ἔφτυσε· σὰν ὅλος ὁ κόσμος νὰ καταράσθηκε τὸ γένος τῆς.

Ἐπεσε χάμου, ἐκεῖ ποῦ βρέθηκε, λαχανιασμένη, ἀπελπισμένη, ξεψυχη, ἓνα κουρέλλι μέσα στὴν ἐρημιᾶ. Ὁ ἄνεμος ἐπερασε ἄσπλαχνα ἀπὸ πάνω τῆς καὶ τὴν ἐτσαλαπάτησε σὰν ἄτι.

Ἐπειτα πάλι ἐσώπασε. Τίποτα δὲν ἀκούστηκε κάμποσες στιγμῆς. Οὔτε φωνή, οὔτε λυγμός, οὔτε βῆμα. Ἡ βουβαμάρα τοῦ θανάτου ἀπλώθηκε στὴν Πλάση.

Ἐξαφνα, ἄστραψε.

Ἡ μαυρίλα ἐλαμψε καὶ ἡ ζωὴ ζωντάνεψε.

Τότε ἡ γυναῖκα ποῦ εἶχε σωριασθῆ, ἐσηκώθηκε ἀπὸ γάμω καὶ ἀπὸ μέσ ἀπ' τὴ μαυρίλα ξαναβγήκε πάλι μιὰ σκιά.

Ἐφώναξε, στὴν ἐρημιᾶ. ἓνα ὄνομα — τὸ ὄνομά του.

Ὁ ἄνεμος, μ' ἓνα μουγγητό, τῆς τὸ ἄρπαξε, κι' ἐχάθη.

Τότε, σὰν νὰ τρελλάθηκε, ἄρχισε νὰ τρέχῃ. Τὰ μαλλιά τῆς, ποῦ ἀνέμιζαν, τὴν ἐτύλιγαν καὶ τὴν ἐσφιγγαν σὰ φεῖδια. Ὅλα τὴν κατάτρεχαν.

Ἐτρεχε μπροστὰ τῆς, μὲ λαχάνιασμα, γογγύζοντας τὸ ὄνομα. Καμμιὰ φωνὴ ἀνθρώπου δὲν τῆς ἀποκρίνετο. Κανένα ὄνομα δὲν ἀκούγε. Ἐτρεχε ἀκόμη.

Ἐστερα ἐγύρισε καὶ πῆρε ἓναν κατήφορο. Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τῆς οὔτε ἐκεῖ δὲν εὗρηκε ἡχώ. Ἡ σκιά ποῦ ἀναζητοῦσε εἶχε χαθῆ.

Ἐτρεξε πάλι, ἀπ' ἀλλοῦ, μέσα στὸ σκοτάδι, ὀλολύζοντας.

Ἄλλη ἀστραπή ἐλαμψε.

Στάθηκε νὰ ἰδῆ ποῦ βρίσκεται, ποῦ πάει...

Ἀλλὰ ἡ ἀστραπή εἶχε σβῦσει, καὶ τὸ σκοτάδι ἐγείνε πειὸ μαῦρο...

ΡΙΕΤΑ

Ω γυναῖκα, ποῦ ἀντάμωσα μιὰ νυχτιά τοῦ χειμῶνα
σὰν ἡ θλίψη κι' ἐρήμωση σιργιανοῦσαν στίς σιράτες,
ὄπου ἀργὰ σκεπαζόντουσαν ἀπ' τὸ πένθιμο χιόνι,
σ' ἓνα πάγκο τρεμάμενη ἀπὸ πείνα καὶ κρύο
νὰ καρφώνης ζητιάνικα πρὸς ἐμένα τὰ μάτια,
ποῦ ὁ χειμῶνας τοὺς χάρισε κάποιαν ἔκφρασι πάγου,
καὶ μὲ μιὰ ποῦ εἶχε ὁ πόνος ξεχορδίσει φωνή
νὰ ζητᾶς στὸ κρεββάτι μου μιὰ γωνιά νὰ σοῦ δώσω·

Ω γυναῖκα, ποῦ ὅμοιες σου ἐσυνάντησα πάντα
σιὰ μεγάλα τὰ τρίστρατα μὲ ἠχερότατα γέλοια
νὰ πηγαίνουν σὲ ὄργιων κι' ὄχι ἀνάπαυσης κλίνες
ὄξοπίσω τους σέροντας μαγεμένους ἀσώτους.

Ω γυναῖκα, ποῦ θέλησες ντροπιασμένη τὴν κλίνη,
ποῦ ὁ οἶκιος σου μοίρωσε μὲ τ' ἐμὲ νὰ πληρώσης
μὲ μιὰ κούπα ἡδονῆς παγωμένης καὶ πρόστυχης
σὲ στιγμὲς ποῦ τὰ μάτια σου μὲ τὸν ὕπνον ὀργιάζαν·

Ω γυναῖκα, ποῦ πέρασες ἄγνωστη ἔτσι κι' ἀλήτρα
σιὰ σκοιᾶδια τῆς δύστηχης τῆς ζωῆς σου γυρνῶντας,
κι' οἱ ξέχωροι δρόμοι μας γιὰ μιὰ νύχτια στανυρώθηκαν
— ὦ προδομένη ἀπ' τὴ θεὰ ποῦ ἐδούλευες ἀκόμα —
θὰ σέρονω πάντα στήν ψυχὴ τὸν πόνο σου καὶ σένα
λείψανο οἰκτρὸ τοῦ πόλεμου μέσ' τὴ ζωὴ, ἀδερφή μου.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΡΕΜΠΡΑΝΤ

(ΑΡΘΡΟΝ ΓΡΑΦΕΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ Κ. ΕΡΡΙΚΟΥ ΡΟΥΖΟΝ)

ΕΙΣ τὸ στερέωμα τῆς τέχνης αὐτὸς εἶνε ἄσπῆρ πρῶτου μεγέθους, τοῦ ὁποίου ἡ λάμψις αὐξάνει ὀλονέν. Εἰσδύοντες δὲ περισσότερο εἰς τὴν ζωὴν τοῦ καλλιτέχνου, ἐπικοινωνοῦμεν πληρέστερον μὲ τὴν μεγαλοφυΐαν του. Εἰς τὸν Σαίξσπηρ ὁ Μάρκος Ἀντώνιος ὁμιλεῖ: «γιὰ τὴ δυσφήμισι ποῦ παρακολουθεῖ μερικοὺς ἀνθρώπους μετὰ τὸ θάνατό τους.» Ἡ φράσις ἐφαρμόζεται εἰς τὸν Ρέμπραντ Βάν Ρόν. Οἱ πρῶτοι του βιογράφοι ἐπέμειναν εἰς τὰ ἀτυχῆ ἐπεισόδια τῆς ζωῆς του, εἰς τὴν ἠθικὴν του ὀλιγωρίαν, εἰς τὰ χρέη του. Ὑπενθυμίζοντες, ὅτι τὰ ἔργα του ἐπωλοῦντο εἰς πολὺ ὑψηλὰς τιμὰς, ὅτι ἐπὶ τινα ἔτη εἶχε μέγα πλῆθος μαθητῶν, ὅτι ἔλαβε ἐπισήμους παραγγελίας, μέμφονται τὸ ἀξιοθρήνητον καὶ ἄθλιον γῆρας του. Εὐτυχῶς νεώτεροι ἐργασίαι ἀνέτρεψαν τὴν ἀδικον αὐτὴν κριτικὴν· οἱ κ. κ. Vosmaer καὶ Michel ἐξεδικήθησαν τὸν διδάσκαλον ἀπὸ

τάς ἐσπευσμένας καὶ σφαλερὰς αὐτὰς κρίσεις.

Ἐπρεπε δὲ πράγματι νὰ ἔλθουν μετὰ τόσον καιρὸν εἰς φῶς αἱ ἐξηκριβωμένα· καὶ εὐλαβεῖς μελέται των διὰ νὰ μορφώσωμεν ὀριστικὴν γνώμην περὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς μορφῆς. Εἰς τὸν δέκατον ἕκτον καὶ δέκατον ἑβδομον αἰῶνα τὸ κοινὸν ἀνησύχει πράγματι πολὺ ὀλίγον περὶ τῆς προσωπικότητος ἐνὸς καλλιτέχνου. Δὲν ὑπῆρχον ἐφημερίδες διὰ νὰ διηγῶνται τὰς λεπτομερείας τῆς ἰδιωτικῆς του ζωῆς καὶ ὅταν οἱ καλλιτέχνοι δὲν συνέπιπτε ν' ἀναμιγνύωνται ὡς ὁ Ροῦμπενς ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὴν πομπώδη ζωὴν τῶν αὐλῶν, τὰ ἔργα των μόνον ἀπέμεναν διὰ νὰ ὁμιλοῦν περὶ αὐτῶν. Ὄταν ὁ Ρέμπραντ ἀπέθανε πάμπτωχος, ὅταν ἡ συλλογὴ του ἔργων τέχνης ἐπωλήθη εἰς τὴν δημοπρασίαν, ὅταν αἱ εἰκόνες του κατεσχέθησαν διὰ νὰ πληρωθοῦν τὰ χρέη του, ὅταν ἡ σύζυγός του, τὰ

τέκνα του, οί φίλοι του ἐξηφανίσθησαν, σιγή ἐκάλυψε τὸ ὄνομά του. Καί μόνον ὅταν ἡ μεγαλοφυΐα του ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τινων θαυμαστών, οί ὅποιοι εἶνε σήμερον ὁ κόσμος ὁλόκληρος, ἤρχισε ἡ συλλογή τῶν διεσχορπισμένων ἐδῶ κι' ἐκεῖ στοιχείων τῆς βιογραφίας του.

Ὁ Ρέμπραντ ἐγεννήθη εἰς τὴν ὠραίαν πολίχνην Λεύδ μεταξύ τοῦ 1604 καὶ τοῦ 1607. Τίποτε δὲν εἶνε γνωστὸν περὶ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ζωῆς του. Τὰ παιδικὰ του βλέμματα ἐσταμάτησαν ἀναμφιβόλως στὴ γύρω ἐμορφιά, στὸν καθρέφτη τῶν διωρῶν ραγισμένων ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν βραδέως διερχομένων πλοιαρίων, στοὺς ἀνεμόμυλους ποῦ γυρίζουν ἀδιάκοπα. Ἐπροτιμοῦσε νὰ περνᾷ τὰς ἡμέρας του βλέπων πρὸς τὰ θεάματα ἐκεῖνα, θαυμάσιον ὑλικὸν δι' εἰκόνας, ἀντὶ νὰ παραμένῃ προσεκτικὸς εἰς τὸ σχολεῖον. Τὰ μαθήματα τῆς τάξεως τοῦ ἐφαίνοντο ἀνιαρὰ καὶ ἀνωφελῆ καὶ ὁ κακὸς μαθητῆς, ὁ περιγελῶς τῶν συμμαθητῶν του. ὁ δακτυλοδεικτούμενος ὡς κακὸν παράδειγμα ὀκνηρίας καὶ ἀμελείας, θὰ δημιουργήσῃ βραδύτερον ἔργα, τὰ ὅποια θὰ καταστήσουν τὸ ὄνομά του ἀθάνατον.

Ὅταν αἱ καλλιτεχνικαὶ του κλίσεις ἐξεδηλώθησαν, ἡ οἰκογένειά του τοῦ ἐπέτρεψε εἰς ἡλικίαν δέκα ἐξ ἐτῶν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πανεπιστήμιον τῆς Λεύδ διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ζωγράφου van Swanenbourch. Διεκρίθη ἐκεῖ ἀμέσως καὶ μετὰ τρία ἔτη μετέβη εἰς τοῦ Λάστμαν εἰς Ἀμστερδαμ, ὅποθεν ἐπανῆλθεν εἰς Λεύδ ὅπου ὁ Γεράρδος Ντόου ἔγεινε μαθητῆς του. Βραδύτερον ἐπέστρεψε εἰς Ἀμστερδαμ καὶ ἐγκατεστάθη ἐκεῖ, τῆς πρωτεύουσος τῆς Ὀλλανδίας ἀκμαζούσης τότε καὶ ἀριθμούσης πολυαρίθμους προστάτας τῆς τέχνης, παρὰ τὸν ἀτελεῦτητον μετὰ τῆς Ἰσπανίας πόλεμον.

Ὁ πίναξ τοῦ Ἁγίου Παύλου ἐν τῇ φυλακῇ ἐγένετο προφανῶς παρὰ τοῦ Ρέμπραντ τὸ 1627, ἀλλ' ἡ φήμη τοῦ καλλιτέχνου χρονολογεῖται πράγματι ἀπὸ τὸ περίφημον *Μάθημα τῆς Ἀνατομίας*, 1631 ἢ 1632. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διέμενε εἰς

τὸ Bloemgracht καὶ εἶχεν ἤδη ἐκτελέσει πλείστας προσωπογραφίας, εἶνε δὲ εὐνόητον, ὅτι μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀριστουργήματος ἐκείνου καλλιτέχνου μόλις εἰκοσιπενταετοῦς, ὅποιος θαυμασμὸς ἐξεδηλώθη ἐν τῇ πόλει. Ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξεν ἄμεσος, τὸ ἐργαστήριον του πολιορκεῖται ἤδη παρ' ἀνθρώπων, οί ὅποιοι ζητοῦν τὴν προσωπογραφίαν των. παρὰ μαθητῶν οί ὅποιοι πληρώνουν 100 φλωρίνοια ὡς διδάκτρα.

Συνήθως ὁ ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζει τὰς ἐναντιότητας τῆς τύχης μετὰ θάρρους, ἢ εὐτυχία εἶνε κάποτε πλέον ἐπικίνδυνος δοκιμασία. Καὶ αἱ δυστυχεῖς ἡμέραι εἶνε εὐνοϊκώτεραι εἰς τὴν δημιουργικὴν διάνοιαν. Ὁ Ρέμπραντ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀπαθῆς πρὸς τὰς ἐπευφημίας τῶν συμπατριωτῶν του, ἀλλ' οὐδέποτε συνήνεσε νὰ ὑποχωρήσῃ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον εἰς τὴν καλαισθησίαν των καὶ ἠκολούθησε τὴν τέχνην του συμφωνῶς πρὸς τὴν συνείδησίν του. Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἐτελέσθησαν οί ἀρραβῶνές του μὲ τὴν Σάσκίαν, ἑξαδέλφην τοῦ στενοῦ τοῦ φίλου Hendrick van Uglenborch, ἐμποροῦ εἰκόνων εἰς Ἀμστερδαμ. τὴν ὁποίαν αἱ προσωπογραφίαι του ἐμελλον ν' ἀποθανατίσουν. Τὴν ἐνυμφεύθη τὸ 1634.

Τὰ ὁμοιώματα τῆς Σάσκιας εἶνε πολυαριθμὰ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ρέμπραντ. Τοῦ ἐπόζαρε συχνὰ ὡς νεᾶνις, ὡς γυναῖκα. Εἰς τὴν εἰκόνα, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὴν πινακοθήκην τῆς Δρέσδης ἀπεικονίζεται καθημένη ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ συζύγου τῆς, ὁ ὅποιος κρατεῖ ἓνα ποτήρι στὸ χέρι. Ἡ σύνθεσις ἐκρίθη αὐτηρῶς, τὴν ἐχαράκτηρσαν κακεντρεχῶς ὡς σκηνὴν ἀκολασίας. Ἡ Σάσκια ἐμαράνθη ταχέως καὶ ὅταν ἀπέθανε εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἐτῶν, ἐφαίνετο πολὺ μεγαλειτέρα.

Κατὰ τὰ πρώτα ἔτη τῶν γάμων του ὁ Ρέμπραντ ἔζησε εἰς τὴν Νέαν Δελστράτ. Μολονότι δὲ εἶχε περισσοτέρας παραγγελίας τῶν ὄσων ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ, θλίψεις τὸν ἐβασάνιζαν, ὁ θάνατος τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του, ἐξ ἄλλου στενοχωρεῖται χρηματικῶς, δαπανῶν πολλὰ εἰς ἀγορὰν

ἔργων τέχνης καὶ ὅταν τὸν μέμφονται, ὅτι πληρώνει ὑπέρογκα ποσὰ, ἀπαντᾷ, ὅτι πράττει τοῦτο ἐκ βαθέως σεβασμοῦ πρὸς τὴν τέχνην καὶ τοὺς καλλιτέχνας. Γίνεται κάτοχος ἑνὸς πίνακος τοῦ Ροῦμπενς, ἑνὸς

ματικῆ του ἀνεξαρτησία καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὅποιον ἔζη ἀπήρσαν εἰς τοὺς ἀστούς τοῦ Ἀμστερδαμ καὶ αἱ παραγγελίαι προσωπογραφῶν ἠραιώθησαν.

Τὸ 1638 περιεπλέχθη εἰς δίκην καταγ-

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΣΑΣΚΙΑ ΥΠΟ ΡΕΜΠΡΑΝΤ

λευκώματος σχεδίων τοῦ Λουκά Βὰν Λεύδεν καὶ ἑνὸς λαμπροῦ περιδεραιοῦ μαργαριτῶν, τὸ ὅποιον βλέπομεν εἰς τὰς τελευταίας προσωπογραφίας τῆς Σάσκια. Οἱ ἔμποροι ἐκολάκευσαν τὴν μανίαν του καὶ ὁ σχηματισμὸς τῆς συλλογῆς του, ἡ ἀγορὰ κοσμημάτων διὰ τὴν σύζυγόν του, ζωὴ πολυδάπανος καὶ ἀπρόβλεπτος, ἤρχισαν νὰ φέρουν πρὸς τὴν καταστροφὴν. Ἡ πνευ-

γείλας τὸν Ἀλβέρτον Βὰν Λῶ, ὁ ὅποιος εἶχε τολμήσει νὰ δυσφημίσῃ τὴν Σάσκίαν καὶ δὲν ἐσκέφθη, ὅτι παρομοία περιπέτεια θὰ ἔδιδε λαβὴν εἰς συκοφαντίαν, ἀλλ' ἠγάπα πολὺ τὴν σύζυγόν του ἐκ τῆς ὁποίας μετὰ τὸ πρῶτον των τέκνον τὸν Ροβέρτον, ἀπέκτησε δύο θυγατέρας ὀνομασθείσας ἀμφοτέρας Κορνηλίας καὶ αἱ ὅποιαι ἀπέθαναν εἰς μικρὰν ἡλικίαν. Τὸ 1640 ἔχασε

την μητέρα του τῆς ὁποίας ἡ προσωπογραφία διεσώθη, καθὼς καὶ ἡ τοῦ πατρὸς του, δείγματα ἀναμφισβήτητα τῆς υἱικῆς στοργῆς τοῦ καλλιτέχνου. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἡ Σάσκια ἔτεκε υἱόν, ὁ ὁποῖος ἐπέζησε, τὸν Τίτον. Ἐπειτα ἡ υἱεὶα τῆς ἐκλονίσθη καὶ ἀπέθανε τὸ 1642 μετὰ ὀκταετῆ εὐτυχῆ συμβίωσιν.

Τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀκριβῶς ὁ Ρέμπραντ ἐζωγράφησε τὴν περίφημον *Νυκτερινὴν περίπολον*, ἡ ὁποία παρὰ τὴν ὀνομασίαν ταύτην, εἶνε πράγματι σκηνὴ ἡμέρας καὶ παριστάνει τὸν λόγον τοῦ λοχαγοῦ Francis Banning Cocq, εἰκὼν προκαλέσασα δυσαρεσκείας διότι ὁ καλλιτέχνης εἶχε συνθέσει τὸ ἔργον του χωρὶς νὰ σκεφθῆ, ὅτι ἕκαστον τῶν ἀπεικονιζομένων προσώπων, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐγγραφῆ δι' ἴσον ποσὸν διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ ἔργου. ἤθελε νὰ ἔχη τὴν πρώτην θέσιν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιβολὴν παραστάσεως!

Πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν τίτλον *Νυκτερινὴ περίπολος*, ὁ ὁποῖος τόσον πολὺ ἠμφισβητήθη. Ἡ πολιτοφυλακὴ, ἡ ὁποία παρήλαυνε ἐν πομπῇ, περὶ ὥραν τετάρτην διὰ ν' ἀναλάβῃ τὴν νυκτερινὴν φρούρησιν τῆς πόλεως ἐκαλεῖτο *Νυκτερινὴ περίπολος* (*Nacht Wacht*). Τὴν ἡμέραν λοιπὸν ἀνελάμβανε τὴν φρούρησιν: «Τὸ ἡμέρησιον αὐτὸ φῶς δὲν παρουσιάζει οὔτε τὴν εὐρείαν καὶ ἔντονον λάμψιν τοῦ πρωῖνου ἡλίου, οὔτε τὴν ἀκτινοβόλον αἴγλην τῆς μεσημβρίας, ἀλλὰ τὸ βαθὺ καὶ συγκεντρωμένον φῶς τῆς ἐσπέρας, ὅταν ὁ ἥλιος ἀρχίζει νὰ κλίνῃ πρὸς τὴν δύσιν του, καὶ αἱ μακρυαὶ του ἀκτίνες προβάλλουν μόνον

μέχρις ἐνὸς σημείου. Εἶνε τὸ φῶς ἐνὸς χρυσοῦ ἀπομεσημεριοῦ τοῦ Σεπτεμβρίου, πρὸς τὰς τέσσαρας ὥρας, ὅταν ὅλα τὰ πράγματα κολυμβοῦν εἰς μίαν ὑστάτην ἀνταύγειαν ἐντάσεως καὶ λάμψεως, τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν μόνον εἰς τὸν ὑπὲρ ὅλους φωτεινὸν αὐτὸν μῆνα. Τὸ φῶς ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐζωγράφησε ὁ Ρέμπραντ τὴν νυκτερινὴν περίπολον εἶνε ἐκεῖνο ὑπὸ τὸ ὁποῖον τὴν εἶδε παρελαύνουσαν. Δὲν πρόκειται περὶ ἰδιοτρόπου καὶ παραδόξου φαντασίας, περὶ ἐντυπώσεως, τὴν ὁποίαν ἐπέζητήσε σκοπίμως, ἀλλὰ περὶ ἐναργοῦς πραγματικότητος μέχρι τοιοῦτου σημείου ὥστε σήμερον διὰ νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν εἰκόνα αὐτὴν ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν τῆς καλλιτεχνικῆς ἀπόδοσιν πρέπει νὰ τὴν ἴδωμεν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Πρὸ παντὸς ἄλλου ὁ Ρέμπραντ ἐπέζητε τὴν ἀλήθειαν. Διὰ τῆς συνθέσεως αὐτῆς ἀπέφυγε κάθε κοινοτοπίαν καὶ συνθηματικότητα. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ ζοῦν, ἔπρεπε ν' ἀναπνεύουν. Ἡθέλησε νὰ τὰ διερμηνεύσῃ καθ' ὄν τρόπον πράγματι ἐκινουῦντο ἐν τῇ ζωῇ. Καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἐζωγράφησε ἀπαράλλακτα ὅπως τὰ εἶδε μίαν ἡμέραν νὰ βαδίζουσιν ὑπὸ τὸ πρόσταγμα τοῦ Banning Cocq, εἰς τὸ φῶς, ἀνάμεσα εἰς τὸ φῶς καὶ τὴν ἀτμοσφαῖραν ποῦ ἐπικρατοῦσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἢ ἀκριβέστερον κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ περισσότερον τούτου κατὰ ὠρισμένην στιγμὴν. Παριστάνουν πράγματι τὴν νυκτερινὴν φρουρὰν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τὰ ἀποκαλέσωμεν ἄλλως ἢ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Νυκτερινὴ περίπολος* (Johanna Goekoop de Jongh).

]Ἐπεται συνέχεια]

ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΠΟΛΟΣ ΥΠΟ ΡΕΜΠΡΑΝΤ

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΑΝΤΙΑΛΛΟΙ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ

Τὸ κράτος τοῦ Θανάτου ἐδέχθη νέαν ταπεινώσιν ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ἀκόμη: τὸν Κύντηρο, τὸν γερμανὸν χειρουργόν, ὁ ὁποῖος χρησιμοποίησε τὰ πτώματα διὰ τὴν παραγωγή τῆς ζωῆς.

Ἡ εἰδησις εἶναι νέα, ὅπως εἶναι ὅλαι αἱ εἰδήσεις, εἰς τὴν πεπερασμένην μνήμην τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εἶναι παλαιὸν ὅσον ὁ κόσμος, ἀφοῦ ἡ ζωὴ δὲν ἐπαυσε ποτε νὰ γεννᾶται ἐκ τοῦ θανάτου. Ἡ ἀρχὴ τῆς υπάρξεως δὲν ἦτον ἡ ἀνυπαρξία; Τὰ νεκρὰ φύλλα δὲν γεννοῦν τὰ ζωντανά; Ἡ τέφρα τῆς χλωρίδος δὲν ζωογονεῖ τὴν νέαν βλάστησιν; Διατί καὶ τὰ ἄψυχα ὄσα νὰ μὴν ἀποδίδουν τὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἀποθνήσκοντα;

Ὁδηγούμενος ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπλουσιάνην σκέψιν, ὁ Γερμανὸς δόκτωρ θὰ ἐφωδιόσθη μὲ τὸ μικρὸν χειρουργικὸν πριόνι, καί, ὡς ὁ κηπουρὸς κρατῶν τὸ κλαδευτήρι, θὰ ἐξήτησεν ἀπὸ τὸ πτώμα τὸ μόσχευμα τῆς υγείας. Ἀπέκοψεν ἀπὸ τὸ ὄστον τοῦ πεθαμένου μηροῦ ἕνα κομμάτι καὶ τὸ προσεκόλλησεν εἰς μὴδὸν φυματικόν, ἀφοῦ τὸν ἀπεκάθαρεν ἀπὸ τὸ πάσχον μέρος. Ἐνδεκα μῆνας μετὰ ταῦτα ὁ θάνατος εἶχεν ἐνωθῆ μὲ τὴν ζωὴν τόσο ἀρρήτως, ὥστε ὁ ἄρρωστος ἀνέκτησε τὴν πρώτην του υγείαν.

Ἐὰν ἡ Φύσις εἶχε μαζὴ μὲ τόσας ἀτελείας καὶ μίαν τελειότητα: γελαστικούς ἀδένας, θὰ ἀνεκάγαξε βλέπουσα μὲ πόσῃ ἐκπληξίῳ οἱ ἀνθρώποι ἤκουσαν αὐτὴν τὴν ἀνακάλυψιν μιᾶς ἰδιότητος τῆς τόσο πρωτογενοῦς, ὅσον ἡ παραγωγὴ ἐκ τοῦ θανάτου. Θὰ μᾶς ἔλεγεν ἐξάπαντος, ὅταν θὰ ἐκουράζετο πλέον νὰ γελᾷ: «Καὶ τί ἄλλο κάμνω, ὦ ἀστεῖοι, ἀφ' οἴτου ὑπάρχω, παρὰ νὰ ἀναπαράγω; δὲν εἶμαι ὁ δουλευτής ὁ φίλεργος καὶ ὁ ἀκούρατος, ἐμπρὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἡ δημιουργία ἐξορισε τὰς πρώτας ὕλας μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ πλάττω διαρκῶς ζωὴν; Τί ἐπλασα ἀπὸ τὸ μηδέν; δὲν ἔχω πάντοτε τὴν ἀνάγκην μιᾶς προϋπάρξεως διὰ τὴν σχηματίσω ἄλλην ὑπαρξίν; αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ ἱστορία μου; δὲν εἶναι καὶ ἡ ἰδική σας ἱστορία; Τώρα σὰς ἐκπλήττει μία τόσο ἀπλή πράξις μου: νὰ χρησιμοποιοῦμαι μίαν ὕλην ἀδρανῆ, ἐπειδὴ τὴν ὀνομάζετε σεις

ὕλην πεθαμένην; Ἀλλὰ ὑπάρχει γιὰ μένα ὕλη πεθαμένη; ὑπάρχει γιὰ μὲ θάνατος, ὅπως ἐσεῖς τὸν ἐννοεῖτε, μὲ τὴν περιορισμένην σας ἀντίληψιν; μὲ τὴν πεπερασμένην σας ζωὴν; Τί εἶναι ἡ ζωὴ σας ἐμπρὸς εἰς τὴν αἰωνιότητά μου; Μία στιγμή. Σ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν νομίζετε, ὅτι περιλαμβάνεται καὶ ἡ ζωὴ ὅλου τοῦ Κόσμου, καὶ ὅταν τελειώσῃ αὐτὴ ἡ στιγμή λέτε ὅτι ὅλα ἐτελείωσαν;»

Καὶ θὰ ξαναεκάγαζεν ἀκόμη δυνατώτερα. Ἀλλὰ τὴν βεβαίω ὅτι θὰ εἶχεν ἄδικον νὰ μᾶς εἰρωνευθῆ. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡ ζωὴ μας εἶναι τόσο σύντομος, μία στιγμή, καὶ πέραν αὐτῆς ὑπάρχει ἡ ἀνυπαρξία μας, δι' αὐτὸ ὀνειρευόμεθα νὰ τὴν παρατείνωμεν καὶ ὅταν τὸ κατορθώσωμεν διακηρύττομεν τὸν θρίαμβον. Πρέπει νὰ μᾶς εὐγνωμονῆ διότι εἴμεθα τόσο πολὺ φίλοι τῆς ὥστε νὰ τὴν ἀγαποῦμε, μὲ τὰς τόσας τῆς ἐλλείψεις, καὶ τόσο φιλόδοξοι, ὥστε νὰ ποθοῦμε νὰ τὴν πλησιάσωμεν εἰς τὴν αἰωνιότητα, προσθέτοντες μισὴν στιγμὴν ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν μας.

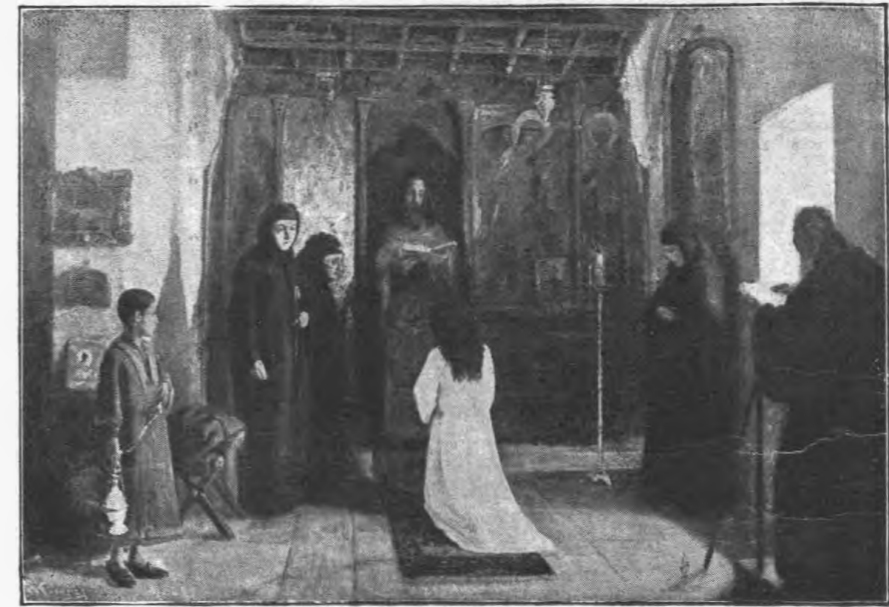
Ἀλήθεια, ἀμφιβάλω ἂν ἡ σοβαρότης ἐνὸς ἀνθρώπου τολμῶντος νὰ διορθώσῃ τὴν δημιουργίαν, ὡς ὁ Κύντηρος, βαρύνει περισσότερο ἀπὸ τὴν κωμικότητα μιᾶς ζωῆς τόσο ἐλλιποῦς, τὴν ὁποῖαν θέλομεν νὰ συγκρατήσωμεν. Δὲν ἔχομεν οὔτε τοῦ δένδρου τὴν μακροζωίαν, τὴν υγείαν, τὴν ἀντοχὴν, τὴν τελειότητα. Καὶ ὅμως τὴν θεωροῦμεν ἀνωτέραν, τὴν ποθοῦμεν καὶ ἀφιερώνομεν ὅλας τὰς ἀτελεῖς ἡμέρας μας διὰ νὰ τὰς κάμωμεν περισσότερο.

Τώρα ἀνακαλύπτομεν, ὅτι δὲν ἐκλείπομεν ἐντελῶς ὅτι ὅταν πεθαίνομεν, παίρνομε μαζὴ μας καὶ ὀλίγην ζωὴν, κρυμμένην εἰς τὰ ὄσα μας καὶ κνηγοῦμε τὸν θάνατον διὰ νὰ τοῦ τὴν διεκδικήσωμεν. Ἐκεῖνος, μὲ τὴν ὑψηλοφροσύνην τῶν πανισχύρων, μᾶς ῥίπτει τὸ κόκκαλο τοῦ ἐκλιπαροῦμεν. Τί εἶναι δι' αὐτὸν ἕνα τεμάχιον ὄστου, ὅταν γνωρίζῃ ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ πάρῃ ἕνα σκελετὸν ὀλόκληρον;

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

Εἶνε βέβαιον, ὅτι μανθάνομεν νὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς καὶ τίποτε ἄλλο δὲν διδάσκειται εὐκολώτερα ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν. Ἐὰν ζῆτε μεταξὺ

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΥΠΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εὐλογοῦν τὴν ζωὴν των, δὲν θὰ βραδύνετε νὰ εὐλογῆσετε καὶ σεῖς τὴν ἰδικήν σας. Τὸ χαμόγελο εἶνε ἐπίσης μεταδοτικόν ὅπως καὶ τὰ δάκρυα, καὶ αἱ ἐποχαί, τὰς ὁποίας ἀποκαλοῦν εὐτυχεῖς, δὲν εἶνε συνήθως ἢ ἐποχαί κατὰ τὰς ὁποίας μερικοὶ ἀνθρώποι ἐγνωρίζουν νὰ αὐτοκαλοῦνται εὐτυχεῖς. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν μᾶς λείπει ἡ εὐτυχία, μᾶς λείπει ἡ ἐπιστήμη τῆς εὐτυχίας. Δὲν ὀφείλει εἰς τίποτε νὰ εἴμεθα ὅσω τὸ δυνατόν εὐτυχεῖς, ἐὰν ἀγνοοῦμεν, ὅτι εἴμεθα εὐτυχεῖς. Καὶ ἡ συναίσθησις καὶ τῆς μικροτέρας εὐτυχίας ἐνδιαφέρει πολὺ περισσότερο τὴν γαστράν μας ἢ ἡ μεγαλειτέρα εὐτυχία, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἡ ψυχὴ μας δὲν βλέπει προσεκτικῶς. Παρὰ πολλοὶ δυστυχῶς ἀνθρώποι φαντάζονται, ὅτι ἡ εὐτυχία εἶνε ἐντελῶς ἄλλο πρᾶγμα ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατέχουν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κατέχοντες τὴν εὐτυχίαν ὀφείλουν νὰ μᾶς δεικνύουν, ὅτι δὲν κατέχουν τίποτε, τοῦ ὁποίου στεροῦνται οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι ἐν τῇ καρδίᾳ των.

Νὰ εἶσαι εὐτυχής, εἶνε νὰ ἐπέρασες τὴν ἀνησυχίαν τῆς εὐτυχίας. Θὰ ἦτο ἀνάγκη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνθρώπος εὐνοηθεῖς ὑπὸ τῆς τύχης διὰ τῆς ὑψίστης εὐδαιμονίας, τῆς παρ' ὅλων φθονουμένης, τῆς ὑπερανθρώπου, νὰ ἐργεταί καὶ νὰ μᾶς λέγῃ ἀπλουστάτα:

— Ἐπέτυχα ὅλα ὅσα αἱ ἐπιθυμίαι σας ζητοῦν κάθε ἡμέραν, ἔγω πλούτη, υγείαν, νεότητα, δόξαν, δυνάμιν καὶ ἔρωτα. Σήμερον ἤμπορῶ νὰ λέγωμαι εὐτυχής. Ὅχι ἐξ αἰτίας τῶν δώρων τὰ ὁποία ἡ τύχη ἠδύοκῆσε νὰ μοῦ παραχωρήσῃ, ἀλλὰ διότι τὰ δῶρα αὐτὰ μὲ ἔμαθον νὰ βλέπω

ὕψηλότερα ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν. Ἐὰν εὐρῆκα εἰς τὰ θαυμάσιά μου ταξείδια, εἰς τὰς νίκας μου, εἰς τὴν δυνάμιν μου καὶ εἰς τὸν ἔρωτά μου, τὴν γαλήνην καὶ τὴν εὐτυχίαν ποῦ ἐζητοῦσα, ἔμαθα συγχρόνως, ὅτι δὲν εὐρίσκεται εἰς αὐτὰ ἡ ἀληθινή εὐτυχία καὶ γαλήνη. Πρὸ ὅλων αὐτῶν τῶν θριάμβων, ἐγὼ τὰς εἶχα, κατόπιν ὅλων αὐτῶν τῶν θριάμβων τὰς εἶχα καὶ πάλιν, καὶ δὲν ἄγνοῦ ὅτι μὲ ὀλίγον περισσότεραν σωφροσύνην, θὰ ἤμποροῦσα νὰ κατέγω ὅτι καὶ τώρα κατέγω χωρὶς νὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ κατέγω τόσῃν εὐημερίαν. Γνωρίζω, ὅτι σήμερον εἶμαι περισσότερο εὐτυχής ἀφ' ὅτι ἤμουν γῆρας, διότι γνωρίζω τέλος, ὅτι δὲν ἔγω ἀνάγκην περισσότερο εὐημερίας διὰ ν' ἀπολυτοῦσά τὴν ψυχὴν μου, νὰ καθησυχάσω τὴν σκέψιν μου καὶ νὰ διαφωτίσω τὴν καρδίαν μου.

Ἡ πρώτη τυχοῦσα ψυχὴ δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὴν εὐτυχίαν. Ὑπάρχει τὸ θάρρος τῆς εὐτυχίας, ὅπως ὑπάρχει καὶ τὸ θάρρος τῆς δυστυχίας. Ἴσως ἀπαιτεῖται μεγαλειτέρα δύναμις διὰ νὰ ἐξακολουθῇ κανεὶς νὰ εἶνε εὐτυχής ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ εἶνε δυστυχής. Διότι ἡ προσδοκία ἐκεῖνου, τοῦ ὁποῖου στερεῖται ἀκόμη, προκαλεῖ περισσότεραν γαστράν εἰς τὴν καρδίαν, ἢ ὁποία δὲν σωφρονεῖ, ἢ ἡ πλήρης ἀπόκτησις ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον ἐπόθησε. Μόνον ἀπὸ τὴν κορυφὴν διαρκούς εὐτυχίας βλέπομεν καλλίτερα τὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας ἐκεῖνης, ἢ ὁποία φαίνεται, ὅτι τρέφεται μόνον ἀπὸ φόβον ἢ ἀπὸ ἐλπίδα καὶ ἡ ὁποία τόσο εἶνε ἀφόρταγη ἐνῶ ἔχει τὰ πάντα.

Βλέπομεν πολὺ συχνὰ ὄντα πανίσχυρα καὶ

του πνεύματός του ανενέωσε την αίσθησιν του γνωστού.»

«Και κατ' άργας έπεχείρησε να το ανανεώσει με υπέρμετρον συμβολισμόν, εις τους στίχους του, τους όλίγον άτάκτους, τα **Ζεστά Θερμοκήπια**. Άλλα ταχέως έλυτρώθη του παραδόξου και τής υποδουλώσεως των απομιμήσεων και από το 1880 άπεκαλύφθη εις την «Prin-

Μαυρίκιος Μαίτερλιγκ

cesse Maleine» ως ο πρωτότυπος και ιδιόρρυθμος ποιητής τής καταπλήξεως και των προαισθημάτων, του άσυνειδήτου και του μοιραίου.

«... Είς τα δράματά του ο Μαίτερλιγκ έδωκε εις το πεπωμένον τής άργαίας τραγωδίας, εις την ανάγκην του γηραιού Αίσχυλου, την ταράσσουσαν φυσιογνωμίαν νεωτέρας θεότητος, ή οποία προ του έκδηλώσει το κράτος τής επί του κόσμου, προσήγγισε διαδοχικώς τον Χριστόν και την Έπιστήμην.

«Τά πρόσωπα των δραμάτων του είναι τά άθλια παίγνια ή τά παθητικά θύματα μεγάλων άγνωσμένων δυνάμεων. Αισθάνονται επί των έντρομων έγκεφάλων των τους θνυγας του άγνωστού. Όποιονδήποτε και άν είναι το φύλον των, όποιονδήποτε και άν είναι το όνομά των, έχουν του σύμπαντος, το όποιον τους καλύπτει, περίφοβον όραμα και αγωνιώδη αντίληψιν. Είναι άθηνικά όντα, ανήσυχα και παραγμένα, έξουσιαζόμενα άνωθεν και μακρόθεν, υπό άοράτων και έθρικών δυνάμεων. Άκόμη και κατά τας ώρας κατά τας οποίας έχουν την αυταπάτην

τής έλευθερίας, ο έρως και ο θάνατος περιφέρον αναμεταξύ των με ζοφεράν ειρωνείαν την τυραννίαν των. Και εις τοϋτο έγκείται άκριβώς το μεγαλείον των δραμάτων τούτων.»

Άλλ' ή πένθιμος αυτή αντίληψις δεν είναι το όλον του έργου του Μαίτερλιγκ. Ήθέλησε αναμέσον του άγνωστού, το όποιον μας περιβάλλει, ν' ανακαλύψη άκόμη και αιτίας ζωής και έλπίδος. Τοιοϋτος είναι εις τα έργα του: *Ο διπλός κήπος, Η σωφροσύνη και το πεπωμένον, Η νοημοσύνη των άνθέων.*

Η επανάστασις τής Κίνας. — Η επανάστασις έν Κίνα έλαβε κατά τον παρελθόντα μήνα καταπληκτικας διαστάσεις. Έπεκράτησε εις δέκα τέσσαρας όλας επαρχίας και όλον έν προχωρεί να καταλάβη και άλλας Βεβαίως κατά την χιλιετηρίαν ιστορίαν τής ή Κίνα ειδε μεγαλειτέρους συγχλονισμούς. Ειδε ιδρυόμενα έν αυτή βασιλεία ανεξάρτητα. Κατά τον παρελθόντα αιώνα μετά την φοβεράν επανάστασιν των Τάιπιγκ, ένα είδος κράτους υπεκατεστάθη επί δώδεκα περίπου έτη εις την καρδίαν αυτού τούτου του κράτους άλλ' οϋδέποτε υπήρξε τόσω κρίσιμος εποχή δια την Κίναν ως ή σημερινή. Είνε προφανές, ότι την επανάστασιν δεν υπέθαλψε ένα μόνον πανίσχυρον κόμμα ως έν Τουρκία, άλλ' έγεννήθη δι' έξεγέρσεως των πληθυσμων του Τσέ-Τσουέν, έξοργισθέντων, διότι το Κράτος ανέλαβε σιδηροδρομικήν γραμμήν, ή οποία είχε στοιχίσει εις αυτό φοβεράς θυσίας και τής οποίας ο καρπός τους διέφυγε. Δια να τους καθυποτάξη ή αυτοκρατορική Κυβέρνησις απέστειλε έναντίον των τά στρατεύματα του Χόν-Πέ, άλλα και ή επαρχία αυτή, δυσηρεστημένη ή ίδια, προσχωρήσασα από πολλού εις τας μεταρρυθμιστικας ιδέας, έπωφελήθη τής εύκαιρίας δια να επαναστατήση.

Πρέπει να σημειωθής, ότι ή συνταράσσουσα την άπέραντον αυτοκρατορίαν επαναστατική κίνησις έμπνέεται κυρίως από την έπιθυμίαν άληθινά φωτισμένου λαού ν' αναγεννηθής εις την νεωτέραν ζωήν.

** Μας ήλθε από το Παρίσι ο άγαπητός ποιητής και συνεργάτης του «Καλλιτέχνου» Κώστας Ούράνης και έγει πολλά να διηγηται.

** Μεταξύ άλλων ανέφερε εις κύκλον λογίων, μαζί με τας ένθουσιαστικας έντυπώσεις του, και διάφορα ανέκδοτα γνωστών Γάλλων ποιητών.

** Παραθέτομεν εδώ ένα-δυο νεκρών πλέον ποιητών που σήμερα είναι και μία γαλλική δόξα.

** Κάποτε, εις την «Closerie des Lilas», το γνωστόν καφενείον, ο μάγος ποιητής των «Στροφών» Ιωάννης Μωρέας, εύρισκόμενος έν έξαιρετικη εύθυμία κατόπιν καταναλώσεως αρκετής μπύρας, απήγγειλε μεγαλοφώνως στίχους του Ρακίνα που αγαπούσε υπερβολικά.

Ο ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΘΕΙΣ ΚΙΝΕΖΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

** Κάποιος νεαρός ποιητής, άσχημος πραγματικώς, άλλα μεγάλος έν τω έαυτώ του, διέκοψε άποτόμως και άθάδως τον Μωρέας κινών το κεφάλι του και θρηνηλογών τά λόγια του Άμλετ.

— Λέξεις, λέξεις, λέξεις!

** Και ο Μωρέας στρεφόμενος και στηρίζων εις το μάτι του το μονόκλ του:

— Σείς είσθε μόνον μία λέξις! του απήντησε.

** Είς την «Vachette», το περίφημον καφενείον τής Λατινικής Συνοικίας, το άρχαίον αυτό κέντρον τόσων μελλουσών προσωπικοτήτων, έσύγναζε και ο Ιωάννης Μωρέας.

** Ένα βράδυ, μετά πολύωρον συζήτησιν, έβγήκε από την Vachette για να περιπατήση εις το βουλεβάρτο του Σαιν-Μισέλ, εξακολουθών την συζήτησιν με τον κύκλον του.

** Μετά αρκετήν ώραν θυμήθηκε ότι έλησμώνησε το παλτό του εις το καφενείον και υπεγρέωσε τους φίλους του να επιστρέψουν για να το πάρη.

** Η ώρα ήτο περισμένη και το καφενείον έκλεινε. Ο ποιητής πλησιάσας ένα γνωστό του γκαρσόνι έζήτησε το παλτό του. Το γκαρσόνι έτρεξε να εύχαριστήση τον maitre και έπέστρεψε μ' ένα παλτό το όποιον.. ήτο ξένον.

** Αυτό ήρκεσε να θυμώσει τον εύερέθιστον ποιητήν. Ήρρισε να ψάλλη τον αναβαλλόμενον του δυστυχημένου γκαρσονιού επιμένων να ζητή, το παλτό του εις το όποιον, καθώς έλεγε, είχε ένα χαρτί ύψιστης σπουδαιότητος.

** Το γκαρσόνι μετά αρκετήν αναζήτησιν κατώρθωσε να εύρη το παλτό του ποιητού του όποιου και του το έφόρεσε εύχαριστημένος, διότι θά έπαυε τής φωνές του.

** Ο ποιητής ήρεύνησε εις τής τσέπες του και έβγαλε το χαρτί που ήτο ύψιστης σπουδαιότητος ξεδιπλώνων αυτό δια να βεβαιωθής, ότι ήτο άκριβώς εκείνο που έζήτηε.

** Κάποιος από τον κύκλον του, ιδών ότι το χαρτί ήτο άγραφον έτόλμησε να παρατηρήση εις τον maitre, ότι το χαρτί που έξεδίπλωσε ήτο άδύνατον να είναι ύψηλτης σπουδαιότητος άφου ήτο άγραφον.

** Και ο Ιωάννης Μωρέας σοβαρώτατος:

— Είναι οπουδαίον διότι θά έγραφα εις αυτό κάτι σπουδαίον!

** Ο ποιητής τής Sagesse και των Romances sans paroles, ο πτωχός Λελιάν όπως ώνομάζετο ο άρμονικός Βερλαίν, κατά τά τελευταία έτη τής ζωής του είχε περιέλθει εις άθλιάν οικονομικήν κατάστασιν, στερούμενος και των απολύτως αναγκαίων του.

** Μίαν ήμέραν, μη έχων ίσως με τί να πληρώση τά αιώνιά του «άπεριτίφ», έπηγε εις την διεύθυνσιν ενός άσχημου περιοδικού όπως δώση ένα ποίημά του αντί μιάς οποιασδήποτε άμοιβής.

** Ο διευθυντής, συγκεκρινημένος δια την τιμήν που του έκανε ο maitre, έδέχθη το ποίημα αντί πέντε φράγκων, δικαιολογούμενος δια το εύτελές τής πληρωμής με την πτωχείαν του ταμείου του περιοδικού.

** Μετά δύο ημέρας ὁ Βερλαϊν ἐπιστρέφει εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ περιοδικοῦ παραπονούμενος, ὅτι τὸ νόμισμα τῶν πέντε φράγκων ποῦ τοῦ ἔδωσαν ἦτο ... κάλπικο.

** Ὁ διευθυντὴς ζητήσας συγγνώμην διὰ τὸ λάθος τοῦ ἐνεργείσεν εἰς τὸν ποιητὴν ἕνα ἄλλο νόμισμα, παρακαλῶν δειλῶς νὰ τοῦ ἐπιστραφῇ τὸ κάλπικο.

** Ὁ Βερλαϊν ἐνθουλακώσας τὸ δεύτερον νόμισμα καὶ ἐτοιμαζόμενος νὰ ἐξέλθῃ, ἐστράφη εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς αἰτήσεως τοῦ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ καὶ μὲ τὴν μεγαλειτέρα ἀφέλειαν:

— Διάβολο! Τὸ ἄλλο... τὸ πέρασσα! τοῦ λέγει.

** Αὐτὰ καὶ ἄλλα διηγεῖται ὁ φίλτατος ποιητὴν Οὐράνης, τοῦ ὁποῖου νέα ποιήματα δημοσιεύομεν εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΣΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

«Βίσθη τὸ μόνον ἔθνος ποῦ δὲν ἐξαμερικανίζεται» μοῦ ἔλεγε ἕνας φίλος μου Ἀμερικανὸς ποῦ ἔρχεται εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων. «Ἔχετε ὡς ἔθνος ὅλην τὴν πανουργίαν τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ τὴν ἐμπορικὴν ἰκανότητα τοῦ Ἑρμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔχετε τίποτε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους προγόνους σας, οἱ ὅποιοι ἐγκαταλείποντες τὸν τόπον των δὲν ὑπήγοντο πλέον εἰς τὴν δυναστείαν τοῦ βασιλεύοντος εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο θεοῦ».

Καὶ εἶνε μεγάλη ἀλήθεια.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν δὲν ἔμπορεῖ νὰ φέρῃ ὁ ξένος καὶ νὰ διατηρήσῃ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου του. Εἶνε ἡ ζωὴ τοιαύτη ποῦ δὲν ἔμπορεῖ παρὰ νὰ συγγνωστῇ μετὰ τοῦ Ἀμερικανοῦ καὶ ν' ἀφομοιωθῇ! Καὶ ἐν τούτοις ὁ Ἕλληνας τὸ κατώρθωσε — ἰδίως ἡ Ἑλληνίς. — Τὰ ἔθιμά της δὲν ἐπιδέχονται ἀλλαγὴν, κρατεῖ ἐκεῖνο ποῦ ἔμαθε στὸ χωριό της — Πολλοὶ πηγαίνουν ἀκόμη μὲ τὸ Ἑλληνικὸν Ἡμερολόγιον καὶ τὰς ἀγορὰς των ὑπολογίζουν εἰς δραχμὰς — Εἰς τὸ ζήτημα τῆς θρησκείας εἶνε *over prius*. Δὲν τοὺς λείπει τὸ κανδήλι καὶ αἱ εἰκόνες. Ἦκουσα μιὰ φορὰ ἕνα διάλογο μεταξὺ τοῦ κανδηλανάπτου καὶ νεοφερμένης Ἑλληνίδος, ἡ ὁποία ὠδύρετο διὰ τὴν ἔλλειψιν ξυλανθράκων ἐδῶ γιὰ τὸ λιθάνι της, καὶ τὸν ἰκέτευε νὰ τῆς προμηθεύῃ μερικά, καὶ γνωρίζω μίαν ἄλλην, ἡ ὁποία λημβάνει ταχυδρομικῶς ἐξ Ἑλλάδος κάρβουνα καὶ μοσγολίθινα.

*

Ὁ καλλίτερος χαρακτηρισμὸς ποῦ μᾶς ἐδόθη ποτὲ ὡς ἔθνος εἶνε ὁ τῶν φίλων μας, τῶν Ἰταλῶν — τέσσαρες Ἑλληνες πέντε κουμάντα — Καὶ ἡ φιλοδοξία τοῦ Ἑλλήνου νὰ κυβερνᾷ δὲν ἀφῆκε τὴν παροικίαν μας νὰ προσδεύσῃ, νὰ ἐνωθῇ, πάντοτε διηρημένη εὐρίσκεται.

Αἱ ἀποστάσεις ἐδῶ εἶνε μακραὶ καὶ 30 γιλ. Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Νέας Ὠρκῆς εἶνε σταγῶν ἐν τῷ ὠκεανῷ, διεσπαρμένους εἰς τὴν ἀχανῆ ἔκτασιν τῆς Νέας Ὠρκῆς.

Τὸ μόνον κέντρον ποῦ συναντώμεθα εἶνε ἡ ἐκκλησία μας ἡ Ἁγία Τριάς. Μεγαλοπρεπῆς, ἐπιβλητικὴ, εἶνε ὅ,τι ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ πολυπληθὴς παροικία τῆς Νέας Ὠρκῆς. Καὶ αὐτὸ τὸ ὀφείλομεν εἰς τὸν δημοφιλέστατον ἱερέα μας τὸν αἰδ. Μεθόδιον Κουρκούλην.

Εἰργάσθη ὑπερανθρώπως κατὰ τὰ τελευταῖα 8 ἔτη ποῦ ἱερούργει ἐν τῇ παροικίᾳ μας. Μεγάλος στὴν ψυχὴν ὁ ἱερεὺς μας παρείδει καὶ ὑπερἐνίκησεν ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ ὄλους τοὺς ἀνταγωνισμοὺς καὶ ἀντιζηλίαις, καὶ ἀκούραστος εἰργάσθη τελεσφόρως ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς Κοινότητος μας.

Ἐκεῖ στὴν ἐκκλησία μας ἔχομεν μίαν μικρὰν Ἑλλάδα ποῦ λατρεύομεν καὶ ἐκεῖ μέσα αἰσθανόμεθα μόνον Χριστοῦγεννα.

Προεόρτια δὲν ἔχει. — Τίποτε ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ ποῦ ξεύρουμε. — Χριστόφωμα δὲν πηγαινοέργονται στοὺς δρόμους, οὔτε ἀκούονται τὰ σφουγγαρίσματα στὴ γειτονεῖα καὶ δὲν βλέπομεν τίποτε ἀπὸ τὴν προετοιμασίαν καὶ καθαριότητα τῶν ἄλλων. Μὰ οὔτε τὰ κάλαντα μᾶς τραγουδοῦν — τέλεια νέκρα.

Ἡ ἐκκλησία μας μόνον εἶνε ὁ δεσμὸς ποῦ συνδέει τὰς ἀναμνήσεις μας μὲ ὅλα αὐτά. Στὴν ἐκκλησίᾳ μας, ποῦ ἀπ' ἐξῶ κυματίζει ἡ γαλανόλευκος καὶ εἶνε στολισμένη μὲ λουλούδια καὶ σμύρτα, μαζεύονται ὄλοι οἱ Ἕλληνες τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην. Φοροῦν ὄλοι τὰ γιορτερά τους καὶ εἶνε γυμνὴ γαλήνη στὰ πρόσωπά τους, ποῦ ἔχει ἐκτραγῦναι ἡ ὑπερβολικὴ δουλειά, ἡ στέρησις καὶ ἡ ξενητιά. Ἐκεῖ θὰ εἶνε ὁ καλῶς ἀκοκατεστημένος μὲ τὸν βιοπαλαιστὴν, ὁ καταστηματοῦργος μὲ τὸν πλανώδιον πωλητὴν, σὰν μιὰ μεγάλη οἰκογένεια ποῦ τὴν ἐνώνει ἡ θρησκεία καὶ ἡ Πατρίς. Οἱ δρόμοι τῆς Νέας Ὠρκῆς εἶνε ἐρημωμένοι ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τοὺς καστανάδες καὶ πωλητὰς φρούτων καθ' ὁδόν, καὶ τὰ Ἀμερικανικὰ ἐργοστάσια δίδουν off ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐργάτας.

Μὲ κατάνυξιν παρακολουθοῦν τὴν ἱεροτελεσίαν καὶ τὸν λόγον τοῦ ἱερέως ποῦ δὲν εἶνε πάντοτε θρησκευτικὸς, ἀλλ' ἀποβλέπει καὶ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν τοῦ μετανάστου καὶ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις του εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τοὺς ἐνθουσιάζει τόσον ποῦ μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργείας ὁ γαιρετισμὸς των εἶνε «Καλὴ πατρίδα, τοῦ χρόνου νὰ γιορτάσουμε Χριστοῦγεννα στὸ χωριό.»

Νέα Ὠρκῆ 21 Νοεμβρίου

M.

Διευθυντὴς τοῦ «Καλλιτέχνου»: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

Ἀθῆναι, Τυπ. «Ἑστία» Μαίσιονερ καὶ Κοργαδοῦρη 8596

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ 2.000.000

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. — Ὀδὸς Σταδίου 33.

Τὰ χημικὰ λιπώματα αὐξάνουν εἰς ζηρικὰς καλλιέργειας τὴν ἀπόδοσιν τοῦ σίτου, τῆς ἐλαίας, τῆς ἀμώλου, τοῦ καυνοῦ κ.τ.λ. συνήθως κατὰ 50%.

Εἰς ωτιοστικὰς καλλιέργειας ἐσωεριοειδῆ, λαχανικὰ κ.τ.λ. ωλλάκις διωλασιάζουν τὴν ἐσοδειαν.

Εἰς τομάταν, μωστοάνια κ.τ.λ. ἐωιταχύνουν τὴν ὠρίμανσιν κατὰ 15 ἡμέρας. Εἰς καωνόφυτα ἐωιταχύνουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐκτὸς σωροείων φυτῶν κατὰ 15 ἡμέρας.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΣ

Ἐπὶ ἐκάστου σάκκου γράφεται ἐγγυημένη ὡεριοεκτικότης καὶ ὁ τρόπος τῆς χρήσεως.

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Κ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ & ΘΡ. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΟΥ

(ΜΟΥΣΙΚΟΥ)

ΑΘΗΝΑΙ — 15 Στοὰ Ἀρσακείου — ΑΘΗΝΑΙ

Μᾶς γνωρίζετε ἀπὸ δύο σχεδὸν ἐτῶν. Συνεκεντρώσαμεν ὅλους τοὺς μουσικούς, ὅλους τοὺς ἔρασιτέχνας, ὅλους τοὺς σπουδαίοντας μουσικήν.

Ποῦ ὀφείλεται αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία μας εἰς τόσῳ μικρὸν χρονικὸν διάστημα;

1^{ον} Εἰς τὴν μοναδικὴν ποικιλίαν μουσικῶν τεμαχίων.

2^{ον} Εἰς τὰς ἀπιστεύτως καὶ ἀσυναγωνίστως εὐθηγὰς τιμὰς τοῦ καταστήματός μας.

3^{ον} Εἶσαθε βέβαιοι, ὅτι ἐκτελοῦμεν ταχέως τὰς παραγγελίας Σας καὶ φέρομεν ἀμέσως ὅ,τι καὶ ἂν ζητήσετε, οἰονδήποτε μουσικὸν τεμάχιον, οἰονδήποτε μουσικὸν ὄργανον καὶ τὰς ἐξόχου ποιότητος χορδὰς.

Μάθετε τώρα καὶ ἓνα ἄλλο: Ὅλοι οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες Μουσουργοὶ ἐκδίδουν τὰ ἔργα των εἰς τὸ Κατάστημά μας.

Η ΦΙΛΟΚΑΛΟΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΩΝ

ΔΙΑΤΡΕΧΕΙ ΤΟ ΚΕ ΕΤΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΕΙΣ ΔΕΚΑΚΙΣΧΙΛΙΑΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Τὸ ἀρχαιότερον, τὸ ὠραιότερον, τὸ καλλιτεχνικώτερον, τὸ χρησιμώτερον, τὸ πλουσιώτερον, τὸ πρακτικώτερον ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ, τὸ μοναδικὸν καὶ πανελλήνιον γυναικίον περιοδικὸν ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΩΝ, ὁ τελειότερος καὶ μεθοδικώτερος ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ καὶ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑΣ, ἡ ἀσφαλεστέρα μέθοδος διδασκαλίας παντός εἶδους ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΚΗΣ, ὅλων τῶν νέου ρυθμοῦ καὶ συρμοῦ ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ, τὸ πλουσιώτερον εἰκονογραφημένον ΔΕΥΚΩΜΑ, τῶν ἐκάστοτε ΣΥΡΜΩΝ τῆς ἐποχῆς, τὸ τερπνότερον καὶ διδακτικώτερον ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ διὰ ΚΥΡΙΑΣ, ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΑΣ καὶ ΚΟΡΑΣΙΑΣ, ἡ μόνη καὶ πραγματικὴ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ἡ παρακολουθοῦσα καὶ ἐξετάζουσα ὅλα τὰ γυναικεία ζητήματα, ὁ μόνος τέλος πάντων ἀπαραίτητος ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ πάσης οἰκοκυρᾶς, πάσης μητρὸς, πάσης γυναικὸς, πάσης κόρης, — τὸ καταλλήλοτερον δὲ συμπλήρωμα τῆς μορφώσεως πάσης ΜΑΘΗΤΡΙΑΣ, ἀλλὰ καὶ ὁ πολυτιμότερος ὁδηγὸς πάσης ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΗΣ εἶνε ἡ ΦΙΛΟΚΑΛΟΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗ.

Ἐκδίδεται τακτικώτατα ἀπὸ ΕΙΚΟΣΙ ΚΑΙ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ἐτῶν, καὶ ἐδίδαξεν, ὠδήγησεν, ἐμόρφωσεν, ἐψυχαγωγῆσεν, ὑπρέτησε ΓΕΝΕΑΣ ΟΔΟΚΛΗΡΟΥΣ ἑλληνίδων. Τὸ ὠραιότερον καὶ χρησιμώτερον δῶρον ὅπερ δύναται τις νὰ κάμῃ εἰς μίαν οικοδέσποιναν ἢ μίαν κόρην εἶνε «νὰ τὴν ἐγγράψῃ» εἰς τὴν «ΦΙΛΟΚΑΛΩΝ ΠΗΝΕΛΟΠΗ». Ἡ Φιλόκαλος Πηνελόπη κυκλοφορεῖ εἰς δεκακισχίλια περίπου ἑλληνικά σπίτια ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου, δίδει δὲ κατὰ μῆνα μὲν ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΑ ΦΥΛΛΑ κατὰ μῆνα εἰκόνας συρμῶν σχεδίων παντός εἶδους ἐργοχειρῶν, ὀνοματοσήμων καὶ συμπλεγμάτων διὰ κέντημα, κλπ. κλπ. ἐπὶ πλέον δὲ ὕλης ἐκλεκτῆς καὶ ποικίλης, — πολλάκις δὲ τοῦ ἐτους ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΠΟΛΥΧΡΟΜΟΥΣ ΠΙΝΑΚΑΣ σχεδίων ὠραιωτάτων διὰ κέντημα μαρκοβελονιάς — καὶ εἰς ἐπιμέτρον, κατ' ἔτος, ἓν ὠραιότατον εἰκονογραφημένον καὶ λαχειοφόρον ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ Δ. ΠΡΟΜΠΟΝΑ

ΕΛΑΣΤΙΚΟΨΦΑΝΤΟΙ ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΟΙ

ΕΠΙ ΜΕΤΡΩ.

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΥΓΙΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΕΛΑΣΤΙΚΩΝ ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΩΝ ΠΡΟΜΠΟΝΑ

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 5 Α. ΣΤΡΑΤΗΣ

ΙΔΙΟΥ ΣΗΜΕΡΩΝ Η ΕΣΤΗΡΙΑ

ΤΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ ΕΚ ΚΗΛΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΣ ΟΙ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΙ ΤΗΣ ΥΦΗΛΙΟΥ

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΛΥΠΤΗΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΖΑΠΠΕΙΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ

Μνημεῖα ἐπιτάφια. — Ανδριάντες καὶ προτομαί. — Γλυπτικὰ ἔργα διακοσμῆσεως ἐκκλησιῶν. — Διάφορα γλυπτικὰ καὶ ζωγραφικὰ ἔργα πρὸς πώλησιν. — Παραγγελίαι διὰ πᾶσαν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν.

ΤΟ «ΦΛΟΓΙΣΜΕΝΟ ΡΑΣΟ»,

ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ

ΕΞΕΔΟΘΗ

Παραγγελίαι στέλλονται εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέχνου».

Ο ΤΟΜΟΣ ΔΡ. 2

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΓΕΡ. ΒΩΚΟΥ

Η ΚΑΤΟΧΗ, δράμα εἰς πράξεις πέντε δρ. 1.—

ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς > 0,75

Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς > 0,75

Ἐξεδόθησαν μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου Η. Ν. Δικαίου, Ἀθῆναι, ὁδὸς Βουλῆς, καὶ ἀποστέλλονται ὁποιοδήποτε ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ

ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

ΟΛΑΙ ΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙ
ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΣΥΧΝΑΖΟΥΝ
ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ

Τὸ κατάστημα αὐτὸ ἀξίζει νὰ τὸ ἐπισκεφθῆ κανεὶς μόνον διὰ τὴν φήμην του. Εἰσερχόμενος εἰς τὰ ΗΝΩΜΕΝΑ ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ εἶσαι σὸν σῶϊτι σου. Ὁ Διευθυντὴς του κ. Σεωργαντῆς κατῶρ-δωσε νὰ ἔχη ἰδεῶδη ὑπηρεσίαν.

Μετὰ τὰ θέατρα χειμῶνα-καλοκαίρι ὅλος ὁ κόσμος συνειθίζει νὰ πηγαίη εἰς τὰ ΗΝΩΜΕΝΑ ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ.

Αὐτὴ ἡ προτίμησις δὲν εἶνε τυχαία, δὲν εἶνε ἀπλὴ συνήθεια. Ὁφεί-λεται ἐκτὸς τῆς ἀνάγκης τοῦ καταστήματος, τοῦ λαμπροῦ του φωτισμοῦ, τοῦ καλοῦ ἀερισμοῦ, τῆς προθύμου ὑπηρεσίας του, εἰς τὰ πίντοτε θαυ-μάσια εἶδη του.

Τὸ γάλα τῶν ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΒΟΥΣΤΑΣΙΩΝ, ἡ σοκολάτα των, τὰ γλυκὰ των, τὰ αἰγά των, τὰ γωπὰ βοῦντρά των, τὸ τσάϊ των προκα-λοῦν τὴν ἐδαρέσειαν καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς, πηγαίνεις τρόπον τινὰ αὐτο-μάτως εἰς τὰ ΗΝΩΜΕΝΑ ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ.

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΜΕΓΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Ο "ΑΤΛΑΣ,"

Τὸ μεγαλειότερον Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἀμερικῆς, τὸ πλουσιώ-τερον εἰς ποικιλίαν Ἑλληνικὸν Βιβλιοπωλεῖον τοῦ Κόσμου.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΝ

ΑΤΛΑΣ

25 Madison St. New York

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ε. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 10, ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ ΠΑΡΑ ΤΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

"Όλοι οἱ καλλιτέχναι, ὅλοι οἱ συγγραφεῖς, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου φωτο-γραφοῦνται κατὰ προτίμησιν εἰς τὸ φωτογραφεῖόν μας, διότι εἶνε ἀληθινὸν καλ-λιτεχνικὸν ἐργαστήριον.

Μηχανήματα τέλεια, ταχύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι παντὸς συναγωνισμοῦ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΠΟΥΡΑ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ Α', Β' ΚΑΙ Γ' ΘΕΣΕΩΣ ΜΕ ΟΛΑ ΤΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ

Ἀγοράζομεν καὶ πωλοῦμεν Ἑλληνικὰ καὶ ξένα χρήματα. Διατηροῦμεν Ξενο-δοχεῖον ὕπνου καὶ φαγητοῦ διὰ τοὺς ἐπιβάτας καὶ ἀμάξια διὰ τὰς ἀποσκευάς.

Γράψατε. Ἐπιστολαὶ ἀπαντῶνται αὐθημερόν.

Booras Bros

5 Battery Place & 4 Greenwich St.,

New York.

Δύο τηλεφῶνα ἡμέραν καὶ νύχτα: 4115 καὶ 4116 Rector.

ΔΡΑΓΩΝΑΣ

ΔΥΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: ΑΚΤΗ ΜΙΑΟΥΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ: ^{ΓΕΝΙΑ} ΔΙΟΛΥ - ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΜΑΓΑΖΙ ΣΤΟ ΚΑΠΕΛΛΟ

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕΝ *την ἐξέλιξιν τῆς μόδας.* ΤΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΜΑΣ *εἶνε διαρκῶς νέα με τὰς τελευταίας ὀρισμένας τιμὰς καὶ τοῦτο διότι ἀνοβλέωμεν εἰς τὴν εὐρύτεραν διάδοσιν τοῦ εἶδους.*

ΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΕΙΔΙΚΩΣ *στὸ Καπέλλο* τὸ ἔχομεν *τελειοποιήσει.*

ΖΗΤΕΙΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΚΑΠΕΛΛΑ

ΔΡΑΓΩΝΑ

Η ΑΝΑΤΟΛΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΔΡΑ ΑΘΗΝΑΙ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 14 (ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ)

ΕΤΑΙΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 2.000.000

(ΕΞ ΩΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ 1,000,000)

Η ΑΝΑΤΟΛΗ εἶνε ἡ μόνη Ἑλληνικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἐταιρεία ἡ διενεργούσα πάντας τοὺς συνδυασμοὺς ἀσφαλειῶν ζωῆς.

Πραγματοποιηθεῖσαι ἀσφάλεια ἐντὸς πενταετίας
25,000,000 δραχ. καὶ φρ.

Η ΑΝΑΤΟΛΗ κατέλαβε τὴν πρώτην θέσιν ἐν Ἑλλάδι, Τουρκίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ.

Η ΑΝΑΤΟΛΗ ἔχει τέλειον καὶ πυκνότετον δίκτυον πρακτορειῶν εἰς τὰς κυριώτερας πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς Ἑλλάδος, Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, Ἄνω καὶ Κάτω Αἰγύπτου· ἔχει τελείαν διοργάνωσιν, τέλειον σύστημα ποικίλων συνδυασμῶν, ἐλευθερίαν ὄρον εἰς τὰ ἀσφαλιστικὰ συμβόλαια. Ἡ διοίκησίς της διακρίνεται διὰ τὸ μεμετρημένον αὐτῆς.

Η ΑΝΑΤΟΛΗ παρέχει ὅλα τὰ ἐγγύγια καὶ κατέστη ἀξία τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ. Κατέθεσε τὴν ἐκ δραχμῶν 200,000 ἐγγύησιν συμμορφωθείσα πρὸς τὸν τελευταῖον Νόμον περὶ ἀσφαλειῶν.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Τόκοι καταθέσεων πρὸς 4 1/4 %
εἰς πρώτην ζήτησιν

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ
ΑΘΗΝΑΙ. — ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 20

Είσοδος Ὁφθαλμολ. Κλινικῆς Σπηλίου Ι. Χαράμη

**ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
Α. Γ. ΧΑΤΖΗΛΟΥΚΑ
LIVRES D' OCCASION**

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1889

ΑΘΗΝΑΙ. — Ὀδὸς Σταδίου 34

Ἔλα σας τὰ βιβλία, ἐπιστημονικὰ καὶ μὴ, ἢ ἀ εἴδητε καινοτομῆ καὶ μεταχειρισμένα εἰσθητά. Κατάλογος ἀποστέλλεται δωρεάν. Ἀγοράζονται βιβλία καὶ βιβλιοθήκαι.

Η ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΚΥΡΙΑ ΗΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΗ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΦΥΣΙΓΓΙΑ ΑΡΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΧΗΜΙΚΟΥ ΚΟΣΜΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Α. ΣΑΚΑΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ. — ΟΔΟΣ ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ 36. — ΑΘΗΝΑΙ

Διαλύετε τὸ περιεχόμενον ἐκάστου φυσιγγίου εἰς 1/2—3/4 λίτρας καθαροῦ οἰνοπνεύματος, προσθέτετε 1/2 λίτραν ὕδατος καὶ ἔχετε τὴν κολώνιαν σας, τὸ ἀντιπιτυριώδες σας καὶ παντὸς εἶδους ἀρώματα violette, reseda, muguet, Akakia, rose κτλ.

Με 2 μόνον δρ. ἔχετε μίαν ὀκτὸν κολώνιαν. Δι' ὅλα τὰ εἶδη τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωγισμοῦ. Πληροφορίαι καὶ τιμοκατάλογοι διὰ τὴν χονδρικὴν πώλησιν παρὰ τῷ κ. Α. Σακαλῇ.

ΚΩΝΣΤ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΣ ΔΙΔΑΚΤΩΡ

Ἔδρα Γραφείον: Ἀπὸ 9-11 π. μ. 2-4 μ. μ. καὶ 6-7 τὸ ἑσπέρας.

Τὰς Κυριακὰς 9-12 π. μ.

212 Second Ave., μεταξὺ 12ης καὶ 13ης ὁδοῦ, New York.

Τηλέφωνον 4802 Orchard.

Ὀλίγα ἐναπομείναναι πλήρεις σειραὶ τοῦ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ τοῦ α' ἔτους τῆς ἐκδόσεώς του πωλοῦνται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον

ΗΛΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ: Ὀδὸς Βουλῆς.

ἀντὶ δρ. 8. Εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια.

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὄψει ἢ ἐν ὠρισμένη προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10,000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου ὀριζομένου εἰς 1 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος μέχρι 50,00 δραχμῶν πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1/2 τοῖς 0/0. Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδόμενον τῷ καταθέτη βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν. — 2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἐξ μῆνας τοῦλάχιστον. — 2 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἐν ἔτος τοῦλάχιστον. — 3 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τοῦλάχιστον. — 3 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τοῦλάχιστον. — 4 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τοῦλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

Δέχεται ἐτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὠρισμένη προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν τοῦλάχιστον	
2 0/0 " " " " " "	1 ἔτους
2 1/2 " 0/0 " " " " "	2 ἐτῶν
3 " 0/0 " " " " "	4 ἐτῶν
4 " 0/0 " " " " "	5 ἐτῶν

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται παρὰ τῷ Κεντρικῷ καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἢ κατάθεσις.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Μεταχειρίζεσθε τὸν

ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΑΣ ΦΩΤΙΣΜΟΝ

δι' οἰνοπνεύματος ἐκ σταφίδος εἶναι

Ο ΔΙΑΥΓΕΣΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΟΣ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ**

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΑΜΙΑΝΤΩΝ

ΖΗΤΕΙΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΑ ΠΑΡΑ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΑΜΙΑΝΤΑ

“ΒΟΤΡΥΣ,,

ΑΙ ΓΝΗΣΙΑΙ SALAMANDRES E. CHABOCHE

Αι τελειότεραι φορηταὶ θερμάστραι τοῦ κόσμου. Μεταφέρονται ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον ἑπὶ δέρμασιν αὐτῶν, ἀνευ ἰδιαιτέρου καυνοδόχου θερμαίνουσι 10 δωμάτια εἰς μίαν ἡμέραν, οὐδὲν ἑκπέμψουσι ὀσμὴν, ἀπληροῦνται δις τὸ 24ωρον, καταναλίσκουσι 40 λεπτῶν καύσιμον ὕλην τὸ ἡμερονύκτιον, εὐρίσκονται ἐν λειτουργίᾳ ἀνω τῶν 2.000 ἐν Ἀθήναις.

**ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 5
Χ. ΚΟΥΡΑΚΟΣ**